

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Magda Dostálová

Dobrovolnictví jako prostředek ke zkvalitnění mezigeneračních vztahů

Olomouc 2014

Vedoucí práce: PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedenou literaturu a prameny.

V Olomouci 10. 4. 2014

Bc. Magda Dostálová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala PaedDr. Aleně Jůvové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, cenné rady a trpělivost. Také bych ráda poděkovala všem respondentům, kteří si udělali čas a byli ochotní vyplnit dotazníky.

V Olomouci 10. 4. 2014

Obsah

Úvod.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 Dobrovolnictví	8
1.1 Vymezení terminologie v oblasti dobrovolnictví.....	8
1.2 Dělení dobrovolnictví.....	10
1.2.1 Typy dobrovolnictví.....	10
1.2.2 Formy dobrovolnictví.....	10
1.2.3 Oblasti dobrovolnictví.....	12
1.3 Motivace dobrovolníků	13
1.4 Vlastní práce s dobrovolníky.....	15
1.4.1 Vyhledávání dobrovolníků.....	16
1.4.2 Výběr dobrovolníků	18
1.4.3 Výcvik dobrovolníků.....	19
1.4.4 Hodnocení a oceňování dobrovolníků.....	20
1.4.5 Supervize dobrovolníků	21
2 Mezigenerační vztahy	23
2.1 Interpersonální vztahy	23
2.2 Rodina	24
2.3 Generace.....	26
2.4 Mezigenerační soužití	26
2.5 Prarodičovství	28
2.5.1 Vztah prarodičů s vnoučaty.....	28
3 Problematika seniorů a adolescentů	30
3.1 Seniorská problematika	30
3.1.1 Senior	30
3.1.2 Stárnutí a stáří.....	31
3.1.3 Periodizace stáří	32
3.1.4 Vývojové změny v průběhu stáří.....	34

3.2	Problematika adolescentů.....	34
3.2.1	Adolescence	34
3.2.2	Periodizace dospívání a adolescence.....	35
3.2.3	Vývojové změny v dospívání	35
3.3	Vztahy mezi staršími a mladšími osobami.....	36
3.4	Mezigenerační konflikty	37
3.4.1	Válka generací.....	38
3.4.2	Ageismus.....	39
4	Vzdělávání seniorů.....	44
4.1	Gerontagogika	44
4.2	Vzdělávací instituce pro seniory	46
4.3	Volný čas seniorů.....	47
4.4	Mezigenerační učení	49
II.	EMPIRICKÁ ČÁST.....	51
5	Výzkumné šetření.....	51
5.1	Metodologie výzkumu.....	51
5.1.1	Charakteristika výzkumného problému.....	51
5.1.2	Cíle výzkumu	52
5.1.3	Výzkumné otázky.....	52
5.1.4	Formulace hypotéz	53
5.1.5	Předvýzkum.....	54
5.1.6	Metoda výběru vzorku a cílová skupina.....	54
5.1.7	Metoda sběru dat	55
5.2	Zkoumaný soubor a popisné statistiky	56
6	Testování hypotéz	60
6.1	Možné dosažené vzdělání adolescentů v souvislosti se vztahy k seniorům	60
6.2	Vztah adolescentů k seniorům v souvislosti k věku adolescentů	62
6.3	Četnost kontaktů adolescentů s prarodiči ve vztahu k místu bydliště	63

6.4	Motivace adolescentů pomoci seniorům ve vztahu k motivaci adolescentů pomoci prarodičům	64
6.5	Motivace adolescenta k dobrovolnické práci se seniory v souvislosti se vztahem k prarodičům	65
6.6	Motivace adolescenta k dobrovolnické práci ve vztahu k předcházejícím zkušenostem s dobrovolnictvím.....	66
6.7	Doplňující data zjištěná dotazníkovým šetřením	67
7	Diskuze.....	82
7.1	Shrnutí dosavadního stavu řešení problematiky.....	82
7.2	Diskuze výsledků	84
III.	PRAKTICKÁ ČÁST.....	86
8	Návrh projektu vedoucího ke zkvalitnění mezigeneračních vztahů.....	86
8.1	Návrh letního tábora pro seniory.....	87
8.2	Klientela, možní zájemci.....	88
8.3	Propagace letního tábora	89
8.4	Dobrovolníci na letním táboře pro seniory.....	89
8.5	SWOT analýza	90
8.6	Program letního tábora	93
8.6.1	Denní režim.....	94
8.6.2	Denní plán	95
	Závěr	116
	Literatura a prameny	117
	Seznam zkratk	125
	Seznam tabulek	126
	Seznam schémat a grafů.....	128
	Seznam příloh.....	129

Úvod

Diplomová práce se zabývá dvěma tématy, a to dobrovolnictvím a mezigeneračními vztahy, konkrétně vztahy mezi seniory a adolescenty. Téma dobrovolnictví jsme zvolili především proto, že je velmi aktuální a má v naší společnosti velké opodstatnění. Témata mezigenerační vztahy a dobrovolnictví jsme propojili, jelikož s přibývajícím počtem seniorů v naší populaci je potřebné zajistit dobré mezigenerační vztahy mezi mladší a starší generací a tomuto může přispět dobrovolnictví. Dále diplomová práce přináší návrh projektu ke zlepšení mezigeneračních vztahů mezi seniory a adolescenty a to letní tábor pro seniory, kde budou působit adolescenti jako dobrovolníci.

Tato diplomová práce se dělí na část teoretickou, empirickou a praktickou. Kapitola první, druhá, třetí a čtvrtá je teoretická. Kapitola pátá, šestá a sedmá je empirická a kapitola osmá je praktická. V diplomové práci nalezneme přílohy, které doplňují celou práci.

První kapitola se v teoretické části zabývá dobrovolnictvím, terminologií dobrovolnictví, dělením dobrovolnictví a vlastní prací s dobrovolníky. Druhá kapitola se věnuje mezigeneračním vztahům a prarodičovství. Třetí kapitola se stručně věnuje problematice seniorů a problematice adolescentů a dále se také zaměřuje na mezigenerační konflikty. Čtvrtá kapitola se zabývá gerontologií, celoživotním vzděláváním a volným časem seniorů. Všechny kapitoly jsou doplněny dalšími tématy, které je potřebné také zahrnout, pro lepší ucelenost problematiky.

Pátá kapitola se v empirické části věnuje kvantitativnímu výzkumu, který je proveden dotazníkovým šetřením mezi žáky různých typů středních škol v okrese Šumperk. Šestá kapitola se věnuje testování hypotéz a sedmá kapitola nabízí diskuzi.

Osmá kapitola v praktické části představuje návrh pro zlepšení mezigeneračních vztahů mezi seniory a adolescenty. Předkládá vlastní vizi spolku Kopretina a návrh letního tábora pro seniory s dobrovolníky z řad adolescentů.

Hlavním cílem diplomové práce je shrnout informace o dobrovolnictví a mezigeneračních vztazích, provést empirický výzkum a na základě výsledků empirického šetření navrhnout projekt letního tábora pro seniory a adolescenty jako dobrovolníky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Dobrovolnictví

První zmínky o dobrovolnictví nalezneme již ve středověku, kdy bylo rozvíjeno ve formě činnosti náboženských bratrstev a řádů. Nebyla to činnost ryze dobrovolná, ale byla motivována nábožensky a byla vykonávána v rámci této aktivity.

V českých zemích se dobrovolnictví rozvíjelo především v 19. století, kdy vznikla řada spolků či organizací, např. Červený kříž (formálně byl založen roku 1863), Sokol (založení roku 1862). Tento rozvoj byl ale přerušen německou okupací a vznikem socialistického státu. Organizace a spolky musely být zrušeny či musely přejít pod vedení Komunistické strany Československa.

V roce 1989, kdy došlo k politickému převratu, dochází k obnově občanských aktivit, demokracie a k rozvoji mnoha nezávislých sdružení. V současné době je dobrovolnictví aktuální a neustále se rozvíjí.

1.1 Vymezení terminologie v oblasti dobrovolnictví

Cílem podkapitoly je vymezit základní pojmy, dále také popsat oblasti dobrovolnictví, definovat pojem dobrovolník a pojem dobrovolnictví, jeho formy a typy pro lepší zorientování se v problematice.

Pojmy, které se běžně používají a souvisí s dobrovolnictvím, jsou pojmy altruismus, dobročinnost a filantropie. Altruismus můžeme definovat jako nezištnou službu jinému člověku, kdy nám záleží na druhém člověku více než na nás samotných. Dobročinnost, případně filantropii můžeme vysvětlit jako lidumilství a pomoc sociálně slabším skupinám společnosti (Dvořáková et al., 2012). Dobročinnost můžeme rozdělit na dvě formy, a to dárcovství a dobrovolnictví. Dárcovství se týká peněžitých či nepeněžitých darů určených pro sociálně potřebné občany nebo na veřejně prospěšné účely prostřednictvím sbírek, nadací a nadačních fondů (Tošner; Sozanská, 2002).

Definice dobrovolnictví

Uvědomujeme si, že existuje nepřeberné množství definic pojmu dobrovolnictví, proto nabízíme několik z nich.

Dle Všeobecné deklarace o dobrovolnictví z roku 2009 je dobrovolnictví základním stavebním prvkem občanské společnosti, která uskutečňuje nejvznešenější aspirace lidstva, například touhu po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny.¹

Dobrovolnictví chápeme jako ochotu člověka dát část svého času a sil ve prospěch někoho jiného, aniž by s příjemcem pomoci byl vázán přátelskými či jinými vazbami. Z dobrovolné činnosti má přínos její příjemce i dobrovolník. Dobrovolníkovi tato činnost přináší nové přátelské vztahy, nové zkušenosti a dovednosti, někdy i částečné řešení problému nezaměstnanosti (ICOS Český Krumlov, o. s. a CPDM Český Krumlov, o. p. s., 2011).

Dvořáková a kolektiv (2007, s. 460) definuje dobrovolnictví následovně: „...dobrovolnictví je přirozený projev občanské zralosti člověka, který přináší pomoc nejenom konkrétnímu člověku, jež tuto pomoc potřebuje, ale i samotnému člověku, který tuto pomoc nabízí.“

Dále je důležité odlišit od sebe pojmy dobrovolnickou činnost a dobrovolnou činnost. Dobrovolnickou činnost můžeme definovat jako „...aktivitu spojené s organizací dobrovolnictví (jako specifického druhu lidské činnosti)“ a dobrovolnou činnost jako „vlastní výkon dobrovolné pomoci“ (Tošner; Sozanská, 2002, s. 37).

Pojem dobrovolník

Pojmem dobrovolník je označována osoba, která pomáhá společnosti a není přitom motivována finančně.

Dobrovolníka můžeme chápat jako „...člověka, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti“ (Tošner; Sozanská, 2002, s. 35).

¹ CIVIL SOCIETY CONSULTING GROUP LLC. *Universal Declaration on Volunteering*. [online]. 2009 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://iave.org/content/universal-declaration-volunteering>

Dle zákona č. 198/2002 Sb. se dobrovolníkem může stát fyzická osoba starší 15 let, jedná-li se o výkon dobrovolnické služby na území České republiky nebo fyzická osoba starší 18 let, jedná-li se o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu.

Dobrovolníkem se může v podstatě stát každý, kdo chce nějakým způsobem pomáhat ostatním. Je potřebné, aby byl na tuto činnost dostatečně zralý a promyslel si své rozhodnutí před tím, než začne tuto činnost vykonávat. Je důležité, aby si potenciální zájemce o dobrovolnictví ujasnil, co od dobrovolnictví očekává, kolik času je mu ochoten věnovat, komu by chtěl pomáhat a jakým způsobem chce pomáhat.

1.2 Dělení dobrovolnictví

Cílem podkapitoly je poskytnout základní dělení dobrovolnictví z hlediska typů dobrovolnictví, forem dobrovolnictví a oblastí dobrovolnictví.

1.2.1 Typy dobrovolnictví

Dobrovolnictví se dělí na dva typy – formální a neformální.

Neformální dobrovolnictví se vyznačuje jakoukoli dobrovolnou pomocí, nezaštitěnou pod žádnou organizací např. venčení psa souseda, když je nemocný. Neformální dobrovolnictví můžeme definovat jako „...trvajících, neplacených služeb, které jednotlivci poskytují mimo formální strukturu organizace“ (Finkelstein; Brannick, 2007, s. 104).

Formální dobrovolnictví je zaštitěno nějakou organizací či institucí (může se například jednat o dobrovolnické centrum) a často bývá stvrzeno i smlouvou.

1.2.2 Formy dobrovolnictví

Dobrovolnictví můžeme rozčlenit do několika základních oblastí a to podle formy prospěšnosti konkrétním společenským skupinám. Rozlišujeme tyto formy dobrovolnictví: dobrovolná občanská výpomoc, dobrovolnictví veřejně prospěšné, dobrovolnictví vzájemně prospěšné a dobrovolná služba.

1) Dobrovolná občanská výpomoc

Dobrovolná občanská výpomoc se vyznačuje znaky jako samozřejmost, spontánnost a neočekávání odměny. Lidé poskytující pomoc se v této situaci necítí jako dobrovolníci a nechtěli by být tímto slovem označováni.

2) Dobrovolnictví veřejně prospěšné

Tato forma dobrovolné pomoci vychází z ochoty občanů angažovat se svobodně a podle svého přesvědčení, ať již pro ostatní lidi nebo pro změny ve společnosti. Zde je na prvním místě potřeba být užitečný svému okolí a své komunitě. Pro tento typ dobrovolnictví jsou charakteristické nestátní neziskové organizace, které se snaží získat pro svoji činnost dobrovolníky z řad veřejnosti (Müllerová, 2011).

Kalvach (2011, s. 261) definuje vzájemně prospěšné dobrovolnictví následovně: „*Dobrovolnictví vzájemně prospěšné je dobrovolná činnost, kterou členové sdružení či klubu vykonávají v zájmu realizace svých cílů a poslání.*“

3) Dobrovolnictví vzájemně prospěšné

Jedná se o činnost, kterou členové vykonávají v zájmu realizace cílů a poslání sdružení (např. dobrovolné sdružení hasičů).

U vzájemně prospěšného dobrovolnictví je obvykle počátečním impulzem k činnosti příslušnost k nějaké zájmové skupině, spolku či partě přátel. U veřejně prospěšného dobrovolnictví je na prvním místě potřeba být užitečný svému okolí, své komunitě (Kalvach, 2011).

4) Dobrovolná služba

Jedná se o dobrovolnou práci obvykle mimo svoji zemi. V České republice (ČR) se tato forma dobrovolnictví začíná objevovat po roce 1989, kdy přijíždí množství dobrovolníků z cizích zemí do ČR. Později vznikají v ČR organizace zabývající se vysíláním dobrovolníků do zahraničí (Kalvach, 2011).

Formy dobrovolnické činnosti můžeme rozlišovat také z hlediska časového rámce, kdy hovoříme o:

- příležitostné či jednorázové dobrovolnické činnosti – kampaně, sbírky, benefiční koncerty, které se pořádají jednou či několikrát ročně,

- pravidelné krátkodobé dobrovolnické činnosti – do tří měsíců,
- pravidelné dlouhodobé dobrovolnické činnosti – nad tři měsíce (Müllerová, 2011).

1.2.3 Oblasti dobrovolnictví

Dobrovolníci si mohou vybrat dle svých zájmů a zaměření oblast dobrovolnictví, ve které chtějí působit. Oblasti dobrovolnictví vymezujeme níže.

- a) Dobrovolnictví ve zdravotnictví – dobrovolníci působí ve zdravotnických zařízeních, nabízejí pomoc pacientům, osobám se zdravotním postižením apod.
- b) Dobrovolnictví v sociálních službách – dobrovolníci působí v sociálních službách, poskytují pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.
- c) Dobrovolnictví v kultuře – dobrovolníci působí jako neprofesionální umělci souborů a spolků, organizátoři společenských akcí nebo se zabývají ochranou kulturních památek.
- d) Dobrovolnictví ve sportu – dobrovolníci ve sportovních aktivitách, např. trenéři, cvičitelé apod.
- e) Dobrovolnictví s dětmi a mládeží – dobrovolníci poskytují dobrovolnou výchovnou činnost.
- f) Dobrovolnictví v ekologii – dobrovolníci pečují o přírodu či životní prostředí.
- g) Mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce – poskytování dobrovolnických činností v zahraničí.
- h) Dobrovolnictví při mimořádných událostech – dobrovolníci působí v krizových situacích, např. při záplavách.
- i) Firemní dobrovolnictví – firmy motivují své pracovníky k dobrovolnické činnosti.
- j) Komunitní dobrovolnictví – dobrovolnictví v komunitě, aktivní zapojení do místního dění.

- k) Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech – členové církví či věřící dobrovolně podporují život a chod církve.

1.3 Motivace dobrovolníků

V této kapitole se věnujeme podrobněji motivaci dobrovolníků, jejich motivy pozitivními a také jejich negativními motivy. V obecné rovině se také pokoušíme nastínit pojem motivace.

Je důležité zodpovědět si otázku, co motivuje člověka k této nezištné pomoci. A také proč dobrovolníci vykonávají tyto aktivity bezplatně a proč by měl člověk vlastně dobrovolnictví vykonávat.

Než se dostaneme k zodpovězení položených otázek, je nutné vysvětlit pojem motivace.

Motivace je proces i výsledek nějakého působení. Smyslem motivace je vytvořit pozitivní přístup k určitému výkonu nebo chování.

Je důležité si uvědomit, že tento pozitivní přístup k úkolu vzniká buď pod vlivem vnějších podnětů – stimulů nebo pod vlivem vnitřních pohnutek – motivů. Pokud vyvolává ochotu něco udělat stimul, hovoříme o stimulaci, pokud ochotu vyvolává motiv, označujeme ji pak motivací (Plamínek, 2010).

„Motivace je nositelkou obrovské výhody – pokud se dobře trefíte do motivů, které člověk má, může práce za příznivých podmínek pokračovat i bez příkonu vnějších podnětů. Člověk vykonává úlohu, protože jej to baví nebo protože to považuje za významné a důležité“ (Plamínek, 2010, s. 15).

Dobrovolníka je potřebné stále adaptovat a motivovat k další práci. Lidé se stávají dobrovolníky z různých důvodů, například protože chtějí poznat nové lidi, chtějí pomáhat ostatním, chtějí získat nové zkušenosti či praxi nebo prostě jen chtějí dělat něco zajímavého (Müllerová, 2011). Dobrovolník potřebuje v průběhu své dobrovolné činnosti zpětnou vazbu. Zpětnou vazbou může být hodnocení dobrovolníka, které bychom měli provádět průběžně a pravidelně. Dobře fungující zpětná vazba vždy přispívá nejen ke zlepšení kvality práce všech, ale i k pozitivní atmosféře v organizaci (Müllerová, 2011).

I když nejsou dobrovolníci motivováni finančně, je důležité, aby byla uspokojena jejich následující očekávání:

Dobrovolníci očekávají okamžitě v průběhu služby od okolí vstřícnost, uznání, morální ocenění, vděk, dobré pracovní podmínky, materiální zázemí pro vlastní činnost, osobní vedení, zpětné vazby, prostor k uplatnění, participaci na rozhodování a navázání nových vztahů a pozitivních sociálních vazeb.

Dobrovolníci očekávají dlouhodobě od okolí uznání za provedenou činnost, udržení navázaných přátelství a vztahů, nabídku nebo přijetí do pracovně právního vztahu a navázání odborných kontaktů využitelných v budoucí praxi.

Dobrovolníci očekávají sami od sebe nabytí nebo zvýšení sebeúcty, sebevědomí, pocitu vlastní užitečnosti a důležitosti. Očekávají zábavu, plnohodnotné využití volného času a získání nových životních a profesních zkušeností a dovedností.²

K dobrovolnické práci může být člověk motivován pozitivními motivy, např. touha pomoci, seznámit se s novými lidmi nebo udělat pro někoho něco dobrého, může být, ale motivován také negativními motivy. Je tedy velmi důležité rozlišit motivy k dobrovolnické práci, jelikož někdy může být potencionální dobrovolník motivován nevhodnými, někdy až nebezpečnými motivy. Organizace, která by objevila tyto motivy u svých uchazečů na posty dobrovolníků, měla by zvážit spolupráci s nimi, nebo ji úplně odmítnout.

Těchto devět motivů můžeme dle Vitoušové (1998, s. 5) považovat za nevhodné či nebezpečné:

1. *„Soucit vedoucí k degradaci klienta,*
2. *nepřiměřená a zbytečná zvědavost,*
3. *služba pramenící z pocitu povinnosti,*
4. *skutkaření, snaha něco si zasloužit,*
5. *touha obětovat se, osobní neštěstí, se kterým si uchazeč neví rady, a proto chce ve službě hledat vlastní duševní rovnováhu,*
6. *osamělost a z ní pramenící touha po přátelství,*
7. *pocit vlastní důležitosti, nenahraditelnosti,*

² KRUTINA, Miroslav. *Řízení lidských zdrojů-dobrovolnictví* [online]. Praha: Český helsinský výbor, 2004 [cit. 2013-11-11]. Dostupné z: <http://helcom.cz/view.php?cislocid=2004122202>

8. *nedostatek sebeúcty a s ním spojená touha potkat ještě „ubožejší“ lidi,*
9. *panovačnost, touha ovládat jiné a uplatnit svůj vliv.“*

1.4 Vlastní práce s dobrovolníky

V následujících podkapitolách se pokusíme nastínit postup práce s potencionálními dobrovolníky při jejich vyhledávání, výběru a výcviku a jejich hodnocení a oceňování.

Jak bylo výše řečeno, formální dobrovolnictví zahrnuje aktivity organizované dobrovolnickými centry, jinými nestátními neziskovými organizacemi či přímo poskytovateli služeb.

Dobrovolnické centrum „...organizuje a řídí dobrovolnickou službu. Spolupracuje s organizacemi, které potřebují dobrovolníky. Pomáhá jim je nalézt, vyškolit a koordinovat jejich službu. Vedle toho se dobrovolnická centra snaží o propagaci a rozvoj dobrovolnictví jako takového.“³

Tošner a Sozanská (2002) uvádějí jako základní poslání dobrovolnických center propagaci a podporu myšlenky dobrovolnictví ve společnosti a dále spolupráci s neziskovými organizacemi v regionu s cílem zapojení co největšího počtu obyvatel do řešení problémů komunity.

Nestátní neziskové organizace jsou organizace, které nebyly založeny za účelem podnikání. Tyto organizace jsou založeny za účelem poskytování určité služby nebo užitku (Růžicková, 2005).

Dne 1. 1. 2014 vstoupil v účinnost nový občanský zákoník (zákon 89/2012 Sb.) a ovlivnil nestátní neziskové organizace. Právnícké osoby nově dělí na korporace (spolky, obchodní společnosti, družstva), fundace (nadace, nadační fondy) a na ústavy.

³ *Metodické doporučení Ministerstva kultury ČR pro dobrovolnictví v kultuře a umění.* [online]. 2012 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: knihovnam.nkp.cz/docs/dobrovolnici/metodicke_dobrovolnici.pdf

1.4.1 Vyhledávání dobrovolníků

Organizace či poskytovatel služby, který se rozhodne spolupracovat s dobrovolníky, musí zaujmout při vyhledávání vhodných dobrovolníků správnou strategii. Může vyhledávat dobrovolníky sám nebo se obrátit na dobrovolnické centrum a oslovovat dobrovolníky zprostředkovaně.

Před aktivním vyhledáváním dobrovolníků je dobré si nejprve odpovědět na několik otázek. A to, jaké lidi potřebujeme, kde je můžeme najít a jak tuto skupinu potenciálních dobrovolníků oslovit a zaujmout.

Mezi nejčastěji používané formy získání dobrovolníků můžeme řadit:

- a) *„Leták, plakát, vývěska,*
- b) *místní tisk, regionální či televizní vysílání,*
- c) *náborová akce – cílené získávání dobrovolníků pro určitou konkrétní činnost, často spojenou s akcí, u které předpokládáme větší zájem veřejnosti (koncert, výstava, veletrh apod.),*
- d) *spolupráce s dobrovolnickými centry,*
- e) *střední a vysoké školy,*
- f) *osobní kontakty“ (Tošner; Sozanská, 2002, s. 78).*

Je mnoho způsobů získávání dobrovolníků a záleží především na tom, jakou cílovou skupinu lidí chceme oslovit. Nejefektivnější způsob oslovování dobrovolníků je osobní kontakt se zájemci o dobrovolnickou činnost a dále doporučení od dobrovolníků, kteří už s organizací spolupracují. Početnou skupinu dobrovolníků v různých organizacích tvoří studenti středních a vyšších odborných škol. Na středních školách se osvědčila při organizování informačních schůzek pro studenty spolupráce s vedením školy (Tošner et al., 2003).

Možný postup získávání dobrovolníků z řad studentů je následující:

- informování vedení škol o plánované akci a poslání propagačních materiálů na školy a to včetně kontaktů a termínu setkání na příslušné škole,
- požádání vedení školy o vyhlášení místa a času setkání pro zájemce prostřednictvím rozhlasu, výhodou je, že na setkání přijdou pouze ti, které to nějakým způsobem oslovilo,
- na začátku setkání probíhá představení činnosti, pro kterou je dobrovolníky potřeba, dále je dobré uvedení konkrétních příkladů z praxe a seznámení je s tím, co je v případě zapojení do dobrovolnické činnosti čeká,
- domluvení individuální schůzky s případnými zájemci, kde je příležitost na zjištění jejich motivace a očekávání (Tošner et al., 2003).

Důležitou osobou při získávání dobrovolníků je koordinátor, který se podílí na vyhledávání, oslovování a vybírání vhodných osob na hledané posty.

Koordinátor dobrovolníků

Akademický slovník cizích slov vymezuje pojem koordinátor jako osobu, která koordinuje práci několika pracovníků nebo pracovišť (Akademický slovník cizích slov, 2001).

Koordinátor řídí proces výběru dobrovolníků spojeného s propagací jejich činností, trénink dobrovolníků a zpracování metodiky, vyhledávání vhodných činností a zařazování dobrovolníků do chodu organizace. Koordinuje dobrovolníky, hodnotí jejich činnost, hledá a organizuje příležitosti k poděkování dobrovolníkům. Koordinátor je kontaktní osobou mezi dobrovolníky, zaměstnanci, vedením i návštěvníky či organizací poskytovanými službami, udržuje kontakt s dobrovolnickým centrem, s médii i dalšími organizacemi a vede potřebnou administrativu (Müllerová, 2011).

Tošner a Sozanská (2002) uvádí, že koordinátor koordinuje dobrovolnictví v organizaci a zabývá se vedením a hodnocením dobrovolníků. Dále se zabývá jejich oceňováním a pomocí při řešení problémů.

Práci koordinátora dobrovolníků by měl zastávat profesionál s osobnostními a vědomostními předpoklady pro tuto funkci.

Mezi osobnostní předpoklady pro funkci koordinátora dobrovolníků můžeme zahrnout tyto:

- praktické dovednosti (empatické, komunikační, operační, prognostické, projekční, organizační),
- teoretické znalosti (všeobecné, psychologické, z oblasti dobrovolnictví),
- tolerance, trpělivost, zralost, odolnost, optimismus, smysl pro humor,
- otevřenost, spolehlivost, odpovědnost, samostatnost, čestnost
- nadšení, zapálenost „pro věc“, schopnost strhnout ostatní,
- obliba práce s lidmi, umění prezentovat,
- energie, iniciativa, výkonnost.⁴

Mezi vědomostní předpoklady pro funkci koordinátora dobrovolníků můžeme zahrnout tyto:

- orientace v organizaci (znalost cílů, poslání a strategií organizace),
- znalost terminologie dobrovolnictví, základních principů dobrovolnictví, metodiky práce s dobrovolníky,
- znalost dobrovolnického programu (vývoj, principy, pravidla).⁵

1.4.2 Výběr dobrovolníků

Dalším krokem po vyhledání potencionálních dobrovolníků je výběr vhodných dobrovolníků na danou pozici.

Osvědčuje se před vlastní přípravou pozvat zájemce o dobrovolnou činnost na individuální nebo skupinové setkání. Toto setkání slouží dobrovolníkovi k ujasnění jeho vlastní motivace, zájmu a k získání informací o možných činnostech. Pro organizaci je toto setkání příležitostí dobrovolníka lépe poznat a seznámit ho s konkrétními nabídkami a podmínkami (Tošner; Sozanská, 2002).

⁴ BŘÍZOVÁ, Bohdana. *Dobrovolnictví* [online]. 2012 [cit. 2013-11-22]. Dostupný z: <http://www.zsf.jcu.cz/studium/studijni-programy-obory-kurzy/podpurne-studijni-texty/spvs/spvs-dobrovolnictvi/view?searchterm=Dobrovolnictvi>

⁵ BŘÍZOVÁ, Bohdana. *Dobrovolnictví* [online]. 2012 [cit. 2013-11-22]. Dostupný z: <http://www.zsf.jcu.cz/studium/studijni-programy-obory-kurzy/podpurne-studijni-texty/spvs/spvs-dobrovolnictvi/view?searchterm=Dobrovolnictvi>

„Jednoduchý dotazník či osnova rozhovoru může obsahovat následující otázky:

- *Proč se chcete stát dobrovolníkem?*
- *Co od této dobrovolné činnosti očekáváte?*
- *Kolik času můžete této činnosti věnovat?*
- *Chcete se zúčastnit dlouhodobých, krátkodobých nebo jednorázových akcí?*
- *Máte nějaké speciální dovednosti, schopnosti nebo zkušenosti, které byste mohl využít?*
- *Jaká činnost vás zajímá – přímý kontakt s lidmi, manuální činnost, administrativní výpomoc? “ (Müllerová, 2011, s. 23).*

V případě složitějších činností, kdy dobrovolníkům potřebujeme předat znalosti či dovednosti jako záruku jejich bezproblémového působení je vhodný výběr dobrovolníků před jejich vlastní přípravou. Pro dobrovolníky, kteří jsou již seznámeni s budoucí činností, je dobré připravit vlastní školení či trénink (Müllerová, 2011).

1.4.3 Výcvik dobrovolníků

Je vhodné seznámit možné dobrovolníky s budoucí činností prostřednictvím výcviku, kurzu nebo školení. Avšak obsah takového školení se liší dle práce, kterou budou vykonávat. Požadavky se liší dle druhu práce například u dobrovolníků v oblasti kultury a dobrovolníků v sociálních službách.

Při školení jsou poskytnuty obecné informace o dobrovolnictví, kodexu a mlčenlivosti, jsou předány speciální informace o přijímací organizaci, jejich cílech a poslání, o základních dokumentech (provozní řád, statut), typologii uživatelů, konkrétních činnostech, které budou muset dobrovolníci vykonat ještě před nástupem do organizace (výpis z rejstříku trestů, lékařské vyšetření) a jsou seznámeni s konkrétními činnostmi dobrovolníka v organizaci.

Výcvik dobrovolníků umožní koordinátorům poznat uchazeče, jeho motivy i charakterové vlastnosti a potencionálnímu dobrovolníkovi poskytnout představu o budoucí činnosti. Vhodně připravený výcvik může dobrovolníkovi poskytnout pocit jistoty a prohloubit jeho motivaci (Tošner; Sozanská, 2002).

Jako příklad možného dobrovolnického výcviku uvádíme výcvik dobrovolnického programu Pět P poskytovaný občanským sdružením Hestia:

Podmínkou pro vstup do programu Pět P je absolvování výcviku. Výcvik trvá tři dny, od pátku do neděle. První den je zaměřen na seznámení s programem, s organizačními

záležitosti a pravidly výcviku. Druhý den probíhá společná diskuze dobrovolníků o jejich motivaci a obavách z dobrovolnické činnosti. V sobotu je část programu věnována také přehrávání různých situací, které je mohou při dobrovolnické činnosti potkat. Třetí den pracují dobrovolníci s konkrétními kazuistikami klientů a jsou seznámeni se smlouvou o spolupráci na programu Pět P. Na závěr programu, probíhá shrnutí víkendu a zpětná vazba. V průběhu víkendu jsou dobrovolníci podrobováni psychologickým testům (Koubová, 2009).

Smlouvy uzavírané s dobrovolníky

Podle charakteru dobrovolné činnosti je důležité zvážit, jakým způsobem uzavírat s dobrovolníky ústní či písemné smlouvy. Existují činnosti, které dobrovolníci vykonávají pouze za ústního příslibu kvalitně a poctivě, ale jsou také činnosti, které se bez písemné smlouvy nemohou obejít (například práce s dětmi).

Taková smlouva by měla obsahovat především popis činností, které dobrovolník vykonává, vymezení doby a místa, po kterou bude činnosti vykonávat a také by mělo být ve smlouvě uvedeno, že dobrovolník nemá nárok na odměnu. Smlouva také může obsahovat ustanovení o mlčenlivosti o údajích o klientele a organizaci a také soupis práv a povinností dobrovolníka (Tošner; Sozanská, 2002).

1.4.4 Hodnocení a oceňování dobrovolníků

„Měření lidských výkonů a zdrojů a jejich hodnocení je klíčovým procesem vedení a řízení.“ Hodnocení je základním nástrojem působení na pracovníky. Lidé i skupiny jednají podle toho, jak a podle čeho jsou hodnoceni, a to zejména tehdy, když je hodnocení spojeno s nějakou odměnou (Plamínek, 2009, s. 96).

Proces hodnocení dobrovolníků souvisí s hodnocením celé organizace. Záleží tedy na vedení organizace, jak bude hodnotit a prezentovat svoji práci veřejnosti, médiím, sponzorům, dárcům, klientům i vlastním zaměstnancům. Dobrovolníky je možné zhodnotit po skončení jednorázové akce na setkání organizátorů i účastníků a sepsáním návrhů a připomínek. Oceňování a odměňování dlouhodobých dobrovolníků je proces, který by měl probíhat po celé jejich působení v organizaci. I přesto, že někteří dobrovolníci říkají, že o ocenění nestojí, je vhodné najít způsob, jak i jim poděkovat (Kalvach, 2011).

Hodnocení může sloužit k prokázání účinnosti pomoci dobrovolníků a také k ohodnocení vykonaného díla. Koordinátor a vedení organizace by mělo nejméně jednou za rok uspořádat setkání dobrovolníků a zaměstnanců spojeně, aby proběhlo jejich veřejné ocenění zásluh a předání alespoň symbolické odměny.

Dále je také možno zajistit uvedení jmen dobrovolníků ve výroční zprávě, pozvání dobrovolníků na neformální setkání týmu, na výlet, zájezd se zaměstnanci či klienty, zveřejňování jejich činnosti, zajištění volné vstupenky na sportovní či kulturní akci nebo poskytování jiných výhod plynoucích ze zaměření organizace (Tošner; Sozanská, 2002).

1.4.5 Supervize dobrovolníků

V dobrovolnictví je velmi důležitá supervize. Jedná se o proces komunikace dobrovolníka se supervizorem, se kterým se společně snaží řešit konkrétní problémové situace a dojít k společnému řešení a zhodnocení.

„Supervizi v pomáhajících profesích lze pracovně definovat jako organizovanou příležitost k reflexi, která se zaměřuje na různé aspekty pracovní situace, s cílem zkvalitnit práci a podpořit profesní růst pracovníka“ (Kalina, 2008, s. 233).

Supervizi dobrovolníků si můžeme představit jako komunikaci dobrovolníka či skupiny dobrovolníků se supervizorem v bezpečném prostředí. Toto prostředí dobrovolníkům umožní konzultovat své postoje a pocity pramenící z jejich činnosti. Supervize také chrání zájem klienta před případnými nevhodnými aktivitami dobrovolníka. U jednoduchých činností může funkci supervizora zastat koordinátor dobrovolníků (Kalvach, 2011).

Supervizor

Venglářová (2007) definuje supervizora jako profesionála, který může působit jako školitel, rádce, průvodce obtížnou situací či případem, jako ochránce či zdroj podpory a jistoty.

Rozlišujeme supervizi vnitřní (interní) a supervizi vnější (externí).

Vnitřní supervizi vykonává vedoucí pracoviště nebo k tomu určený jiný pracovník. Vnitřní supervize čerpá pouze z odborné i osobní zralosti vedoucího pracoviště a jednotlivých členů týmu, což nemusí vždy postačovat a proto jsou vytvářeny většími organizacemi

v zahraničí i u nás pozice odborných konzultantů jako mezičlánek mezi supervizi vnitřní a vnější.

Vnější supervizi provádí externí odborník, který není v organizaci zaměstnán a nemá v dané organizaci jinou pozici či funkci kromě výkonu supervize. Nejčastěji je supervize vykonávána s celým týmem včetně vedoucího (Kalina, 2008).

Dle Venglářové (2007) můžeme supervizi rozlišit dle počtu zúčastněných na individuální nebo skupinovou.

Individuální supervize

Jedná o setkávání jednoho pracovníka se supervizorem. Na počátku je nutné vymezit pravidla setkávání, aby nedošlo k překročení hranic směrem k individuální terapii (místo setkávání, doba sezení, frekvence schůzek).

Skupinová supervize

Jde o setkávání, které umožňuje skupinovou diskuzi o problémech. Supervizor se setkává s 8 – 10člennou skupinou pracovníků a spolupracuje na základě dohody uzavřené před prvním setkáním.

Mezi další formy supervize můžeme zahrnout vzájemné konzultace dvou kolegů, intervizi – setkání bez supervizora a autovizi – sebereflexi (Venglářová, 2007).

2 Mezigenerační vztahy

Cílem kapitoly je vymezit interpersonální vztahy, rodinu a její funkce, generaci, mezigenerační soužití, prarodičovství a v neposlední řadě vztahy mezi prarodiči a vnoučaty.

Podstatnou část svého života travíme ve společnosti, mezi lidmi, ve své rodině, mezi svými přáteli, mezi známými i neznámými lidmi. Jelikož jsme součástí této společnosti, je velmi důležité pracovat na dobrých interpersonálních vztazích.

2.1 Interpersonální vztahy

Na začátek kapitoly je vhodné vymezit pojmy vztah a interpersonální vztahy. Argyle a Hendersonová (1985) vymezují vztah jako pravidelné sociální setkávání. Akademický slovník cizích slov (2001) definuje pojem interpersonální jako jsoucí mezi osobami, skupinami osob, mezilidský. Hovoříme-li tedy o interpersonálních vztazích, máme tím na mysli mezilidské vztahy, nebo vztahy mezi lidmi.

Mezilidské vztahy můžeme třídit dle několika kritérií, níže si přiblížíme mezilidské vztahy dle kritéria bezprostřednosti. Toto kritérium upřednostňujeme nad ostatními z toho důvodu, že v diplomové práci budeme pracovat především s těmito vztahy.

Helus (2011) vymezuje takto mezilidské vztahy dle kritéria bezprostřednosti:

- 1) přímé mezilidské vztahy
 - a) vztahy osobní blízkosti
 - b) vztahy výkonově funkční
- 2) nepřímé mezilidské vztahy
 - a) vztahy zprostředkované druhými osobami
 - b) vztahy zprostředkované médii – virtuální

Dále si blíže představíme vztahy osobní blízkosti.

Vztahy osobní blízkosti

Pro přímé mezilidské vztahy je důležité, že se mezi zúčastněnými odehrávají tváří v tvář. Vztahy osobní blízkosti bývají označovány termínem neformální a můžeme mezi ně zahrnout vztahy mezi členy rodiny, přáteli, důvěrnými známými. Tyto vztahy nabízí jedinci ubezpečení, že není sám, že má někoho, s kým je rád a na koho se může spolehnout, s kým může hovořit o různých věcech. Tyto vztahy jsou prostoupeny vcítivostí, ohleduplností a důvěrou (Helus, 2011).

Tři hlavní znaky vztahů osobní blízkosti

- 1) Interpersonalita: členové vztahu na sebe vzájemně reagují, komunikují.
- 2) Vzájemná závislost: členům vztahu na sobě navzájem záleží, citové pouto mezi členy vztahu.
- 3) Uspokojování potřeb: uspokojování potřeby blízkosti, oddanosti, spolehnutí a důvěry, vděčnosti, spolupráce, sdílení společných problémů, poskytování opory mezi členy vztahu (Helus, 2011).

V rodině se vyskytují velmi důležité mezilidské vztahy, kde dochází k mnoha interakcím. V rodině se zpravidla vyskytují různé generace a dochází v ní k mezigeneračním přenosům. Proto je pro nás významné do práce zařadit podkapitulu zabývající se rodinou.

2.2 Rodina

V této podkapitole nabídneme několik definic pojmu rodina, objasníme funkce rodiny a vymezíme rodinu dle jejích členů.

Jako mezilidské vztahy, konkrétně vztahy osobní blízkosti, můžeme označit vztahy v rodině. Rodina je primární sociální skupinou, která je založena na osobním bezprostředním kontaktu. Když se pokusíme formulovat pojem rodina, dostaneme se ke zjištění, že existuje značné množství různých definic. Pro účely této diplomové práce jsme použili dále uvedené definice.

Pedagogický slovník (2001, s. 202) definuje rodinu „...jako sociální skupinu nebo společenství, žijícího ve vlastním prostoru – domově, uspokojující potřeby, poskytující

péči a základní jistoty dětem. Rodina spolu se školou plní významné výchovné funkce, které lze chápat jako komplementární.“

Velký sociologický slovník (1996, s. 940) definuje pojem rodina takto: *„Rodina je nejdůležitější společenská skupina a instituce, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou a jejími hlavními funkcemi je reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, respektive socializace potomstva, ale i přenos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje.“*

Další definice vymezuje rodinu následovně: *„Rodinu současnosti je možno považovat za institucionalizovaný sociální útvar nejméně tří osob, mezi nimiž existují rodičovské, příbuzenské nebo manželské vazby. Základem rodiny ve všech dosud známých společnostech je dyadický pár – muž a žena, tj. nějaká forma manželství nebo partnerství. Výchozím znakem každé rodiny je existence nejméně jednoho dítěte bez zřetele na jeho věk“* (Kraus; Poláčková, 2001, s. 78).

„Rodina je základní společenská jednotka. Senioři jsou v rodinách významnými nositeli tradice, mentoringu, „strážci významu“, nositeli emočních vazeb. Podílejí se na vedení domácnosti, na financování i realizaci řady rodinných projektů a funkcí“ (Čevela; Kalvach; Čeledová, 2012, s. 92).

Funkce rodiny

V průběhu vývoje společnosti došlo k mnoha změnám funkcí rodiny, níže uvádíme funkce rodiny současné společnosti.

- a) Funkce reprodukční,
- b) funkce materiální – v minulosti byla významnější než nyní, v současnosti nejsou natolik, závislí slabší členové rodiny na silnějších díky systému sociálních podpor,
- c) funkce výchovná – rodina poskytuje dítěti základní orientaci v okolním světě,
- d) funkce emocionální – rodina uspokojuje svým členům řadu potřeb, např. podpora, pomoc, přijetí, společné rituály či plány (Výrost, 1998).

Typologie rodiny

- rodina základní (jádrová, nukleární): otec, matka a děti,
- rodina rozšířená (široká): další příbuzní, např. prarodiče, strýc, teta, bratranec a sestřenice,

- rodina orientační: rodina, do které se daný jedinec narodil,
- rodina rozmnožující (prokreační): nová rodina, kterou dvojice zakládá novým manželstvím (Sociologický slovník, 2001).

Pro ucelení a pochopení následujících podkapitol je potřebné objasnit pojmy, jako jsou generace či generační charakteristika.

2.3 Generace

Za generaci je často považovaná velká sociálně diferencovaná skupina osob, která je charakteristická dobově podmíněným stylem myšlení a jednání a období své socializace prožívají ve shodných historických a kulturních podmínkách (Velký sociologický slovník, 1996). „*Generace je specifická kategorie, jejíž zvláštnost tkví v tom, že je průsečíkem biologického a sociálního života. Z biologické základny populačních ročníků se utváří sociální skupina jako subjekt sociálního života. Nástupy a odchody generací, jejich střídání a procházení životními fázemi tvoří základní rytmus sociálního života, jsou pulsem sociální entity*“ (Sak; Kolesárová, 2012, s. 35).

Jelikož je společnost tvořená několika generacemi, v rodině se vyskytuje několik generací a člověk v průběhu života prochází těmito generacemi, je důležité, aby byly k sobě generace navzájem tolerantní. Provázanost jednotlivých generací je tedy velmi významná. Je potřebné udržovat dobré mezigenerační vztahy a přejímat od starších osob jejich životní zkušenosti (Malíková, 2011). Mezi generacemi se vyskytují určité odlišnosti a tato odlišnost je dána generační charakteristikou. Za generační charakteristiku můžeme považovat modální sociální znak (hodnoty, životní styl, estetická hodnota, postoje atd.). To znamená nejfrekventovanější, reálně existující znaky spojené s jednáním a s vědomím generace (Sak; Kolesárová, 2012).

2.4 Mezigenerační soužití

V současné době se vyskytují ve společnosti různé formy soužití. Žijí pohromadě rodiny nukleární či rodiny prokreační. Rodiny žijí nesezdané či s prarodiči pod jednou střechou. V některých případech si různé generace mohou být sobě blíž, někdy se od sebe ale vzdalují. Rodina typická mezigeneračním soužitím je tzv. vícegenerační rodina.

„Vícegenerační rodina se skládá z prarodičů, rodičů a dětí. Dobře fungující rodina poskytuje všem členům pocit bezpečí, pochopení a vzájemnou pomoc v případě potřeby. Panuje zde přirozená úcta ke starším, ale i respekt a podpora práv a nároků mladších členů rodiny. Soužití všech členů rodiny je postaveno na demokratických principech, solidaritě, a především lásce“ (Klevetová; Dlabalová, 2008, s. 80).

Soužití různých generací lze charakterizovat v celé škále od ideálního, přes pozitivní až po negativní. Níže uvádíme typy soužití.

- a) Rovnocenné (realistické) soužití: je žadaným základem ve vztazích uvnitř rodiny a utváří harmonii mezi generacemi. Předpokladem jsou osobnosti akceptující zájmy starší generace.
- b) Liberální (volné) soužití: je charakteristické tím, že si každý dělá, co chce, nejsou pravidla ani určené hranice. Patrné je zde zeslabení citových vazeb, neuvědomování si povinností ke starším generacím a nerespektování jejich citových, fyzických a hmotných potřeb.
- c) Podbízivé soužití: je soužití, kdy si rodiče kupují své děti, především když děti o ně nemají zájem. Patrná je zde bezmocnost vůči mladší generaci a snaha o zachování zdání dobrých vztahů.
- d) Nesmiřitelné soužití: je charakteristické silně negativně vyhraněným, sobeckým a nemorálním postojem, který nepřipouští vzájemný kontakt mezi mladší a starší generací.
- e) Vynucené soužití: jedná se o nedobrovolné soužití generací, kdy je několik generací nuceno bydlet spolu. Důvodem vždy nemusí být negativní stanovisko, může se jednat o soužití z důvodu péče o prarodiče v době nemoci.
- f) Vychytralé soužití: jedná se o využívání rodičů nebo prarodičů s předstíraným zájmem o ně např. finanční podpora, pomoc s dětmi, pomoc v domácnosti (Klevetová; Dlabalová, 2008).

Vícegenerační rodina je v současnosti méně častý jev. Tuto skutečnost ovlivňuje i hospodářská situace, která umožňuje samostatné bydlení jednotlivých generací,

ale též prodlužování věku, po který je možné být ekonomicky aktivní (Vališová; Kasíková, 2011).

2.5 Prarodičovství

Pro potřeby diplomové práce je nutné zaměřit se především na vztahy mezi seniory a mladými lidmi, tedy i na vztahy mezi prarodiči a vnoučaty.

V současnosti přibývá počet starších dospělých, tedy i těch, kteří budou delší dobu v roli prarodičů či praprarodičů. Tento fakt otevírá prostor dlouhodobějších vztahů mezi prarodiči a vnoučaty.

Role prarodičů se mění v průběhu společenských změn, přístupem ke stárnutí a také konceptem tzv. aktivního stárnutí. V současnosti se tento koncept může dostat do kontraindikace s klasickým pojetím prarodičů, kteří jsou vždy k dispozici svým vnoučatům a rodině. Tento fakt souvisí také se současným rodinným uspořádáním, kdy soužití vícegeneračních rodin je méně časté (Rabušicová; Kamenová; Pevná, 2011).

Prarodičovství potvrzuje normalitu rodiny pomoci naplňování určitých sociálních očekávání a zajišťuje rodinnou kontinuitu, tudíž odpadá strach ze zániku rodu (Vágnerová, 2007).

2.5.1 Vztah prarodičů s vnoučaty

Velkou pomocí a oporou pro rodinu jsou právě prarodiče. Mohou předávat své bohaté zkušenosti s výchovou dětí dalším generacím.

Když se senior stane prarodičem, dostává se znovu do věku, kdy chodí víc na procházky s dětmi, hraje a mazlí se s nimi, předává dítěti své zkušenosti, své moudrosti, dovednosti. Na druhou stranu je prarodič ve výhodě, že se spoustou věcí nemusí zabývat. Nemusí k dítěti v noci vstávat, prát, nést zodpovědnost za jeho výchovu. Svůj čas strávený s vnoučetem si může naplno užívat (Špaňhelová, 2008).

Ve stáří většinou význam rodiny znovu stoupá. Především starší prarodiče svá vnoučata většinou vítají a silně pozitivně svou roli prožívají (Langmeier; Krejčířová, 2006).

V poslední době se role starých lidí velmi změnila a to také zkomplikovalo vztahy mezi generacemi. Prarodiče jsou dnes na rodinách svých dětí většinou nezávislí a žijí samostatně. Prarodiče by ale měli být pro rodinu a vnoučata nepostradatelným prvkem,

působit svou zkušeností a vnášet do jejich života jiný úhel pohledu na svět. „*Děti potřebují prarodiče, neboť to, co rodiče z nedostatku času nebo v důsledku psychických indispozic nemohou dát, mohou poskytnout prarodiče*“ (Klevetová; Dlabalová, 2008).

Někteří starší lidé odmítají přijímat roli prarodičů, důvodem je především to, že se chtějí věnovat svým zálibám, na které dříve neměli tolik času. Nebo také to, že jejich šediny a společnost vnoučat by pro ně byla ohrožující z hlediska pohledu na sebe samé jako stále mladé (Vališová; Kasíková, 2011).

Mezi prarodiči a vnoučaty dochází k mezigeneračnímu učení. Tedy k předávání vědomostí, dovedností a schopností mezi generacemi.

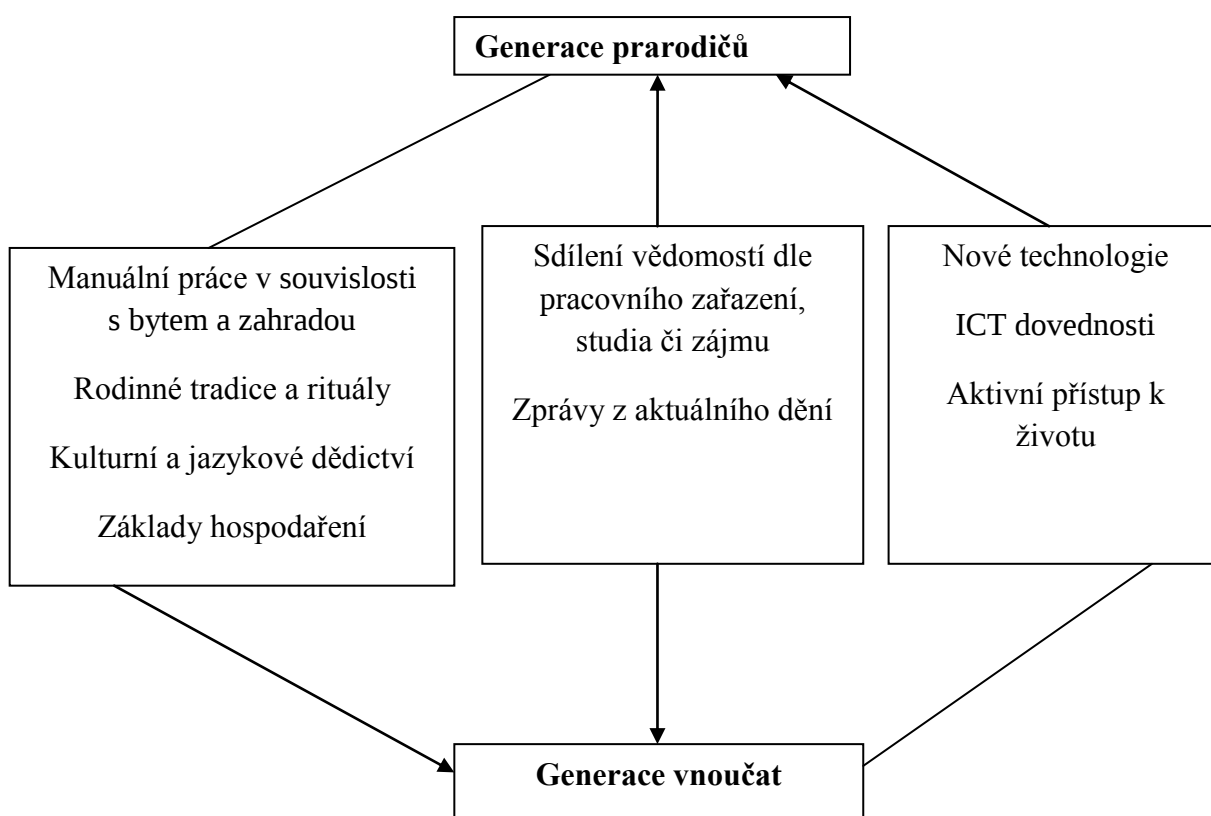

Schéma č. 1: Schéma mezigeneračního učení mezi prarodiči a vnoučaty (Rabušicová; Kamanová; Pevná, 2011, s. 12)

3 Problematika seniorů a adolescentů

Kapitola se zaměřuje na seniorskou problematiku a na problematiku adolescentů. Cílem kapitoly je objasnění pojmů senior, stárnutí a stáří, dále poskytnout informace o periodizaci stáří a vývojových změn ve stáří. Dále objasnit pojem adolescence, poskytnout informace o periodizaci adolescence a vývojových změn v adolescenci. Kapitola je rozdělená na dvě hlavní podkapitoly, na podkapitolu zabývající se seniorskou problematikou a podkapitolu s problematikou adolescentů.

3.1 Seniorská problematika

Cílem podkapitoly je objasnění pojmů senior, stárnutí a stáří. Podkapitola se zaměřuje dále na periodizaci stáří a na vývojové změny ve stáří.

Seniorská problematika je velmi aktuálním tématem, jak z důvodu rozšiřující se populace ve fázi seniorského věku, tak z toho důvodu, že seniorský věk je vývojovým stádiem života člověka a bude se týkat každého. „*Díky stále se prodlužující střední délce života představuje v moderní společnosti etapa stáří časově delší a tím i významnější fázi života člověka. Období stáří tak v lidském životě nabývá na důležitosti a rozhodně ho nelze brát jako pouhé předznamenání konce životní cesty. Naopak, seniorský věk dnes skýtá celou řadu možností jak být i nadále platným členem společnosti a prožívat každý den aktivně a smysluplně*“ (Vohradílková; Rabušic, 2004, s. 4).

3.1.1 Senior

Lidé vyššího věku bývají označováni termíny např. senior, starý člověk, důchodce, kmet, geront, senescent. Avšak pro potřeby diplomové práce budeme používat dále pojem senior. Akademický slovník cizích slov (2001, s. 684) definují seniora jako „*Starší ze dvou příbuzných osob stejného jména.*“ Sak a Kolesárová (2012, s. 25) definují seniora jako „*...člověka v završující životní fázi se specifickým postavením ve společnosti. Seniozem se člověk plynule stává přechodem ze střední generace a statut seniora je neodvolatelný,*

konec seniora není přechod do další životní fáze, konec seniora je završující fáze životního cyklu. “

Charakteristické rysy seniorské populace, která je velmi heterogenní a to je dáno především:

- jedinečností vloh a osobnostních rysů, které se s věkem neztrácejí,
- různou mírou rozvoje těchto vloh během mládí a středního věku,
- interindividuální variabilitou involučních biologických dějů,
- různou mírou chorobných změn,
- událostmi dlouhého života, zkušenostmi a návyky včetně vzdělání a profesní kariéry, životním způsobem,
- hodnotovým systémem, životním názorem, aspirací, expektací,
- různým sociálněekonomickým zázemím včetně majetku, bytových podmínek a bytové situace (Mühlpachr, 2004, s. 12).

„Generace seniorů je tvořena lidmi, jež navzájem něco spojuje a naopak vůči mladším, ale předchozím starým generacím něco diferencuje. I při vnitřní diferenciaci generace seniorů existují znaky, které je spojují“ (Sak; Kolesárová, 2012 s. 29).

3.1.2 Stárnutí a stáří

Stárnutí můžeme definovat jako „...souhrn změn ve struktuře a funkcích organismu, které se projevují zvýšenou zranitelností a poklesem výkonnosti jedince. Stárnutí je tedy součtem změn, kterým podléhá organismus v průběhu času. Stárnutí je individuální, asynchronní a jednotlivé systémy a funkce organismu stárnou nerovnoměrně“ (Langmeier; Krejčířová, 2006, s. 202). Mezi změny probíhající při stárnutí můžeme zařadit šedivěné vlasů, tvorbu vrásek na kůži, ztrátu ohebnosti svalů a kloubů, řídnutí kostí, zpomalování poznávacích procesů, zhoršení smyslového vnímání, oslabení imunitního systému, snížení výkonnosti.

„Stáří je životní fáze člověka ohraničená dvěma časovými body. Horní věková hranice stáří je ostře vymezena smrtí. Spodní věková hranice je rozmazána tím, že jevy a procesy, které tvoří stáří, do života člověka vstupují postupně. Teprve úhrn těchto jevů a procesů tvoří stáří“ (Sak; Kolesárová, 2012, s. 14). „Stáří přináší nadhled a moudrost,

pocit naplnění, ale také úbytek energie a nezbytnou proměnu osobnosti směřující k jejímu konci“ (Vágnerová, 2007, s. 299).

Stárnutí populace patří k charakteristickým rysům všech průmyslových zemí světa. Věková struktura obyvatelstva se neustále mění.

Dva základní aspekty rychle měnícího se demografického obrazu populace:

- 1) změna poměru věkových skupin obyvatelstva ve prospěch generační skupiny starých občanů
- 2) změna struktury životního času jednotlivce ve prospěch životního období, které je v ontogenezi považováno za závěrečné (Petřková; Čornaničová, 2004).

V přílohách uvádíme údaje o zastoupení populace dle věku, pohlaví a rodinného stavu a také věkovou strukturu obyvatelstva v České republice.

Viz příloha č. 1: Procentuální zastoupení populace ve věku 65 a více let v jednotlivých státech Evropy v roce 2011

Viz příloha č. 2: Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a rodinného stavu v roce 2009

Viz příloha č. 3: Věková struktura obyvatelstva ČR (obě pohlaví) v letech 1950 – 2001

V uvedených přílohách jsou k nalezení tabulky poukazující na prodlužování délky života a zvyšování počtu osob ve věku 60 let a více.

Prodlužování délky života znamená působení na kvalitu společnosti a na její proměnu v dlouhověkou společnost (Sak; Kolesárová, 2012).

3.1.3 Periodizace stáří

Dělení období lidského života s ohledem na seniorské kategorie dle Světové zdravotnické organizace:

45 – 59 let: střední, zralý věk

60 – 74 let: vyšší věk, rané stáří

75 – 89 let: stařecký věk, senium, vlastní stáří

90 let a více: dlouhověkost.⁶

Současné orientační členění stáří vyplývající z demografického vývoje a zlepšování funkčního stavu seniorů:

65 – 74 let: mladí senioři

75 – 84 let: staří senioři

85 a více let: velmi staří senioři (Ondrušová, 2011).

V souvislosti s věkem rozlišujeme termíny biologické stáří, kalendářní stáří a sociální stáří.

Biologické stáří je souhrn nevratných biologických změn a genových expresí, predikujících zvýšené riziko nemocí, funkčních deficitů, úmrtí, případně i maximální čas zbývající do přirozené smrti u daného člověka. Biologické stáří není přesně stanovitelné, jelikož neexistují přesná kritéria, procesy stárnutí jsou navíc prolínány chorobnými změnami.

Kalendářní stáří je dáno dosažením určitého dohodnutého věku. Kalendářní stáří je jednoznačně stanovitelné, takže vyhovuje demografickým i jiným potřebám.

Sociální stáří je dáno souhrnem sociálních změn, změn sociálních rolí, postojů, sociálního potenciálu, souhrnem zvýhodnění a typických životních událostí pokročilého věku, poklesem životní úrovně, nezaměstnaností, odchodem dětí z orientační rodiny, ovdověním, ztrátou perspektiv a aspirací, přijetím rolí penzisty a starého člověka, obvykle v souvislosti s funkčními deficity a různou mírou znevýhodnění oproti mládí. Jedná se o „vystoupení či vytlačení ze světa mládí“, mladých schopností, aspirací, motivací, zájmů a povinností (Čevela; Kalvach; Čeledová, 2012).

⁶ WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Data and statistics* [online]. [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://www.who.int/research/en/>

3.1.4 Vývojové změny v průběhu stáří

Stárnutí je charakterizováno nezvratnými změnami, ke kterým dochází v živém organismu a které postupně omezují a oslabují jeho funkce. Jedná se o proces, který má určitou časovou dynamiku, je geneticky naprogramován a podléhá vlivům prostředí.

- a) Fyziologické změny – úbytek svalové síly, poruchy činnosti jednotlivých orgánů, snižování senzorické a motorické kapacity apod.,
- b) změny v oblasti kognitivních funkcí – inteligence, změny v oblasti pamětních funkcí a učení (Petřková; Čornaničová, 2004).

Klevetová a Dlabalová (2008) ve své publikaci uvádí biologické stárnutí a psychosociální stárnutí.

Biologické stárnutí označuje změny organismu, které probíhají na fyziologické úrovni. Tyto změny postihují tělesné tkáně a orgány, avšak u každého jedince probíhají odlišně, jsou determinovány genetickými dispozicemi a životním stylem.

Psychosociální stárnutí se projevuje změnami psychiky a to především v poznávacích schopnostech (vnímání, pozornost, paměť, představy, myšlení). Často dochází ke snížené schopnosti adaptace na nové životní situace a podmínky. Se zvyšujícím se věkem mohou přibývat chronická onemocnění, která vedou ke zhoršení soběstačnosti.

3.2 Problematika adolescentů

Cílem podkapitoly je objasnění pojmů adolescence, seznámení se s periodizací dospívání a adolescence a s vývojovými změnami v dospívání.

3.2.1 Adolescence

Termín adolescence je odvozen z latinského slova adolescere, což v překladu znamená dorůstat, dospívat, mohutnět. Jedná se o období mezi dětstvím a dospělostí, které je doprovázené dosažením pohlavní zralosti, duševním a fyzickým růstem, dotvářením integrity osobnosti a sociálním učením (Macek, 2003). Andragogický slovník (2012, s. 17)

definuje adolescenci jako „...období dospívání jedince, v němž se uskutečňují mentální a tělesné změny vyznačující přechod od dětství do dospělého věku.“

3.2.2 Periodizace dospívání a adolescence

Začátek dospívání, který je nazýván pubescence probíhá obvykle ve věku 11 – 12 let a ve věku 20 – 22 let končí.

Periodizace dospívání se v literatuře různí. V některých přístupech se období adolescence rozděluje na adolescenci časnou, střední a pozdní. Jako časná adolescence bývá označováno období od 10 – 13 let věku dítěte. Adolescencí střední bývá označováno období od 14 – 16 let a pozdní od 17 – 20 let (Macek, 2003).

Langmeier a Krejčířová (2006) řadí období pubescence zhruba mezi 11 – 15 rok života a dělí jej na fázi prepuberty a fázi vlastní puberty a období adolescence zařazují mezi 15 – 22 let života.

V jiných přístupech, kdy je dospívání rozděleno na dvě fáze, na pubescenci a adolescenci, je adolescence vnímána jako období ve věku zhruba 15 – 20 let (Vágnerová, 2000).

Období adolescence je druhou fází časového úseku dospívání. Ohraničuje jej ukončení povinné školní docházky a dovršení přípravného profesního období. Hranicí mezi těmito úseky je ekonomická samostatnost. Důležitou součástí adolescentní identity je tělesný vzhled. Adolescent se potřebuje líbit sobě a jiným lidem, aby se ubezpečil o své hodnotě. Vlastní intelektuální kompetence jsou na počátku adolescence potvrzeny přijetím do nějaké školské instituce, která reprezentuje i budoucí profesní roli a její sociální status. Adolescent má zcela obecně téměř neomezenou možnost seberealizace (Sedláčková, 2009).

3.2.3 Vývojové změny v dospívání

V průběhu adolescence dochází k biologickým, kognitivním a emočním změnám.

Biologické změny – tělesný vývoj není oproti pubertě v období adolescence již tak dynamický. Probíhá dozrávání mozku, které se ustaluje po šestnáctém až sedmnáctém roku života. Svě tělo adolescent hodnotí a srovnává jej s ostatními.

Kognitivní změny – v období časně adolescence je příznačné kombinační experimentování s objekty, může se jednat o objekty fyzického světa, sociální, morální, duchovní a jiné fenomény. Adolescenti upřednostňují jednoznačná řešení před kompromisem. Ve střední a starší adolescenci je myšlení méně absolutní a více relativní a sebereflektující (Vágnerová, 2000).

Emoční změny – emoce se rozšiřují a diferencují, přibývají vyšší formy citů a emoce se v adolescenci integrují do vyšších celků a dochází desenzibilaci na některé druhy podnětů, které byly důležité v dětství (Macek, 2003).

3.3 Vztahy mezi staršími a mladšími osobami

Z důvodu potřeb diplomové práce se v této podkapitole zaměřujeme pouze na vztahy mezi adolescenty a seniory. Vztahy mezi seniory a adolescenty se v průběhu vývoje společnosti mění. V minulosti byl za hlavu rodiny považován nestarší muž. Nejstarší členové rodiny byli ctěni a byli považováni za velmi moudré. Mladší generace o starší generace pečovali a žili s nimi pod jednou střechou. Adolescenti si velmi vážili starších generací a považovali je za své vzory.

V současnosti se vyskytují jiné přístupy, mladší generace sice ctí starší generace, avšak péče o ně se již změnila, tato péče je odkloněna již na různé instituce. Postoj adolescentů k seniorům je různorodý, někteří adolescenti seniory ctí a udržují s nimi hezké vztahy, u jiných adolescentů převládá negativní postoj, někdy i nepřátelství ke starším generacím.

Vztah seniorů s adolescenty

„Mladý a starý jedinec se při prvním setkání měří – obrazně řečeno – mírou, která je dána zvláštnostmi jejich osobnosti, a tedy i životních zkušeností. Př. 30letý pracovník charakterizuje svého téměř 60letého kolegu jako „příliš opatrného, nepřizpůsobivého, příliš důkladného, pedantského, přezíravého a staromódního“, zatímco tento starší muž spatřuje ve svém mladším kolegovi „nezkušeného, poněkud lehkomyslného, nestálého, nedočkavého, citově rozkolísaného jedince“. Přitom každý z nich je přibližně typickým reprezentantem své generace“ (Kalvach et al., 2004, s. 113).

Senioři většinou rádi tráví alespoň část dne s mladými lidmi, kteří jim dávají energii a optimismus. Mnozí senioři jsou také rádi, že jsou „in“ a že jsou tam „kde to vše“.

Seniory někdy překvapí názory mladých lidí, především názory na partnerské soužití. Seniory trápí změny rodinných forem soužití a často se zajímají u svých neprovdaných dětí, kdy se vdají nebo ožení a kdy si pořídí dítě. Když se senioři dočkají, panují mezi nimi a vnoučaty oboustranně vřelé citové vztahy (Haškovcová, 2012).

Mladí lidé se setkávají ve svém okolí se seniory a reagují na ně ambivalentně. Většinou mají hezký vztah k vlastním babičkám a dědečkům, ale ostatní senioři jim většinou nějakým způsobem vadí. Tyto postoje se mohou projevovat různě od přehlížení a podceňování až po agresi. Přesto mladí lidé vědí a uznávají, že by měli být ke starým lidem uctíví.

Pokud jsou senioři ekonomicky aktivní, mají šanci na uznání mladších kolegů, pokud jsou ale příjemci starobních důchodů a nepracují, jsou postoje mladých lidí k seniorům převážně negativisticky zabarveny. Tomu přispívají i medializované rozpravy o důchodové reformě (Haškovcová, 2012).

3.4 Mezigenerační konflikty

V této podkapitole se budeme zabývat mezigeneračními konflikty, zaměříme se zde na válku generací a ageismus. Definujeme pojem ageismus a vymežíme jeho klasifikaci. Budeme se věnovat také zdroji ageistických postojů.

V dnešní době se ve společnosti vyskytuje mnoho konfliktů a to také konfliktů mezi generacemi. Níže uvádíme definici pojmu konflikt a mezigenerační konflikt.

Akademický slovník cizích slov (2001, s. 410) charakterizuje konflikt jako „...rozpor, neshodu nesouhlas, srážku, utkání, střetnutí či válku“.

Jirásková (2005, s. 27) definuje konflikt jako „...srážku, soutěž nebo vzájemný střet proti sobě stojících nebo neslučitelných sil nebo vlastností. Nejjednodušeji je konflikt vymezován jako „nedorozumění mezi dvěma nebo více lidmi.“

„Interpersonální konflikt je nesoulad mezi nějak spojenými jednotlivci – spolupracovníky, blízkými přáteli, milenci nebo členy rodiny“ (DeVito, 2008, s. 224).

Většina mezigeneračních sporů pramení z pokřiveného názoru a představ o jiných generacích a pak z povýšení těchto představ na jedinou pravdu. To pak brání člověku pátrat dál jak to je ve skutečnosti (Jirásková, 2005).

V diplomové práci se zaměřujeme na mezigenerační vztahy a to především vztah mezi seniorem a adolescentem. Vztahy jsou nyní velmi komplikované a to potvrzují články ve zpravodajských denících, zprávy v televizním vysílání či ohlasy na sociálních sítích.

Na nejmenované sociální síti vznikla skupina lidí, která život starých a starších lidí parafrázovala úvodní znělkou německého seriálu. Tato znělka byla upravena do této následující podoby: „*Jejich revírem je (název supermarketu), jejich tempo je vražedné. Důchodci!*“ Autoři této skupiny se baví nad situacemi starší generace a zapomínají na jeden základní aspekt, i oni budou jednoho dne staří.

Na seniory nahlíží s despektem i politici. Tento fakt dokazuje výrok jedné poslankyně, která o seniorech prohlásila, že řada z nich se narodila za druhé světové války, či těsně před nebo po ní, takže si zcela jistě dokážou utáhnout opasky. Tímto výrokem okomentovala zpomalení valorizace penzí (Janda, 2012).

Novinové články v příloze poukazují na zvyšující se počet konfliktů mezi seniory a adolescenty.

Viz příloha č. 4: Novinové články

Posunutá či modifikovaná nastupující sociabilita⁷ je věcnou příčinou současné mezigenerační tenze mezi mládeží a starší generací. Pravděpodobně nikdy nebyly mezigenerační vztahy tak špatné jako v současnosti. Změny ve společnosti, inovace, se převážně prosazují prostřednictvím mladé generace, takže tenze ve společnosti mezi mladou a starou generací je současně také konfliktem dvou typů sociability (Sak; Kolesárová, 2012).

3.4.1 Válka generací

Frank Schirrmacher, ve své knize „Das Methusalem Komplot“ poukazuje na blížící se generační válku spjatou se vstupem generace tzv. babyboomu (dětí narozených ve 40. až 60. letech 20. století) do penzijního věku. „*Podle autora knihy svým nástupem do důchodu uvede generace babyboomu celý západní svět do výjimečného stavu. V oblasti*

⁷ Sociabilita: schopnost žít ve společnosti, sdružovat se do společenských skupin, navazovat mezilidské vztahy

zdravotní, rodinné a sociální nutno počítat s nadměrným zatížením. Budoucí války se povedou nejen o důchody a místa v domovech důchodců, ale také o přístup starých lidí k mladým lidem a mladých lidí ke starým lidem. Ve hře jsou vysoké náklady na vzdělání mladých lidí a současně velký počet starých lidí s nároky na důchody. To může vést k enormním konfliktům mezi starými a mladými lidmi. Diskriminace stárnoucích a starých lidí – tzv. ageismus – se stane celosvětovým ekonomickým a duchovním problémem.“⁸

Úkolem generace lidí, kteří se narodili od konce 40. let do 60. let 20. století, je velká reforma sociálního kalendáře. Ta spočívá v boji proti nepřátelství ke stáří. Lidé by se v průběhu této revoluce měli naučit být staří 50 a 60 let, to mimo jiné znamená naučit se být stár 70, 80 i 90 let, aniž bych přitom umrl. Je třeba pochopit, že stáří je změna, ne osud. Využití síly stáří a její uchování, ochrana času života a péče o něj, bude vyžadovat velmi mnoho. Žádná jiná generace nestála ve druhé polovině svého života před srovnatelně náročným úkolem.⁹

3.4.2 Ageismus

Níže nabízíme výčet definic pojmu ageismus a také vysvětlení důležitých pojmů pojících se s ageismem.

Ageismus můžeme chápat jako typ diskriminace vůči starším věkovým skupinám vedoucí k vyřazování starších osob z různých aktivit.

Dle Pokorné (2010) diskriminace věkově podmíněná vychází z předpokladu, že jednotliví zástupci určité věkové kategorie či generace vykazují nejen rozdílné charakteristiky, ale i společenskou a lidskou hodnotu. Ageismus můžeme také definovat jako „...*emocionálně silně zabarvený úsudek o druhých osobách, skupinách nebo nějakých záležitostech, který je možno jen obtížně změnit na základě nových zkušeností a informací. Jde o druh stereotypu*“ (Slovník sociologických pojmů, 2012, s. 185).

Stereotyp můžeme definovat jako „...*pevný, neměnný tvar určitého jednání, stejně se opakující proces nebo činnost. Osvojený sled činností, který člověk provádí téměř automaticky v určité situaci, přičemž nemusí promýšlet detaily, jednotlivé kroky*“ (Výkladový

⁸ HECZKO, Stanislav. *Válka generací a spiknutí metuzalémů* [online]. 2007 [cit 2013-08-12]. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/35101.html>

⁹ HECZKO, Stanislav. *Válka generací a spiknutí metuzalémů* [online]. 2007 [cit 2013-08-12]. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/35101.html>

slovník z pedagogiky, 2012, s. 133). Farková (2009, s. 104) definuje stereotyp jako „...šablonovitý, automatizovaný a navyklý způsob vnímání, posuzování a hodnocení reality ke které se vztahuje.“

Důležité je také objasnit pojem diskriminace. „Diskriminace je rozlišování poškozující někoho, neuznávající jeho rovnost s jinými, popírání a omezování práv určitých kategorií obyvatelstva nebo určitých států“ (Akademický slovník cizích slov, 2001, s. 170).

Definice ageismu

„Ageismus je ideologie založená na sdíleném přesvědčení o kvalitativní nerovnosti jednotlivých fází lidského životního cyklu manifestovaná skrze proces systematické, symbolické i reálné stereotypizace a diskriminace osob a skupin a na základě chronologického věku a/nebo na jejich příslušnosti k určité generaci“ (Vidovičová; Rabušic, 2005, s. 5).

Haškovcová (2012, s. 48) tvrdí, že „...ageismus označuje pestré projevy averze vůči starým lidem a všemu, co stárí připomíná.“

Ageismus je tedy formou věkové diskriminace postihující především staré lidi a může vést až k segregaci a vyčlenění ze společnosti. Nemusí však postihovat jen osoby staršího věku, ale také absolventy, kteří mohou být diskriminováni pro svůj nízký věk (Farková, 2009). Ageismus je chápán jako ambivalentní. Na jedné straně jsou děti vedeny k úctě a pomoci starým lidem a na druhé straně je poukazováno na staré lidi jako na zátěž společnosti.

Klasifikace ageismu

Ageismus můžeme dělit na benevolentní ageismus a hostilní ageismus. Benevolentní ageismus je typem novým, který můžeme charakterizovat jako často dobře míněné, ochranné postoje vůči seniorům, které je staví pasivně proti tzv. negativnímu, tedy hostilnímu ageismu.

a) Benevolentní ageismus: jedná se o pozitivní ageismus vyskytující se tam, kde jsou senioři submisivní, nemají zvýšené nároky a „neobtěžují“.

b) Hostilní ageismus: jde o negativní ageismus, který je prezentován tam, kde se senioři stávají více asertivními, snaží se tedy prosadit své požadavky (Pokorná, 2010).

Zdroje ageistických postojů

Zdroje ageistických postojů mohou být individuální, mezosociální nebo makrosociální:

- a) individuální / mikrosociální: týká se jedince a jeho názorů,
- b) mezosociální: je na úrovni sociálních skupin, pečovatelských institucí, firem,
- c) makrosociální: ve vztahu k legislativním úpravám – ageismus vlastní strukturám (Pokorná, 2010).

Tošnerová (2002, s. 7) uvádí pět představ o stáří v naší společnosti a zdroje ageismu:

- 1) „...*staří lidé jsou všichni stejní,*
- 2) *stáří mužů a žen je stejné,*
- 3) *staří nemají čím společnosti přispět,*
- 4) *stáří je křehké, potřebuje péči,*
- 5) *stáří je ekonomickou zátěží společnosti.*“

Opatření ke snížení ageismu

- „*Podpora seniora v rodině a v jeho okolí k rozvíjení schopností, podpora motivace,*
- *podpora seniora pravdivým zviditelněním a bez stereotypů, včetně reklam, novinových článků, televizních pořadů apod.,*
- *zvyšování sebevědomí seniorů pomocí různých organizací, iniciativ, hnutí, podpora jejich aktivní účasti na společenském životě a v zájmových činnostech, které je možné realizovat s ohledem na zdravotní stav a chronická onemocnění,*
- *podpora samostatnosti seniorů vedoucí ke snížení sebevraždnosti*“ (Tošnerová, 2002, s. 41).

S těmito opatřeními ke snížení ageismu souvisí komunikace. Dialog a vzájemné naslouchání mohou přispět ke zlepšení vztahů.

Komunikace

Komunikace je proces předávání informací mezi dvěma či více komunikujícími subjekty. Je základem všech lidských vztahů. Jedná se o proces sdělování, přenosu, výměny významů a hodnot zahrnující nejen oblast informací, ale také další projevy a výsledky lidské aktivity (Pokorná, 2010). Mezigenerační komunikaci můžeme definovat jako „...*komunikaci,*

jejímž prostřednictvím by lidé měli dospívat k rozumění a dorozumění, je nezbytným předpokladem kvality života“ (Jirásková, 2005, s. 59).

Při běžné komunikaci se každý občas může setkat s komunikačními bariérami, které mohou znesnadňovat interpersonální komunikaci. Komunikační bariéry rozlišujeme na externí a interní.

Interní bariéry:

- obava z neúspěchu,
- problémy osobního rázu (např. zlost),
- různost komunikační úrovně,
- bariéra postoje vůči komunikačnímu partnerovi,
- skákání do řeči,
- nepřipravenost na komunikování,
- fyzické nepohodlí,
- nesoustředěnost na komunikaci,
- stereotypizace, zařazování komunikačního partnera do kategorie s příslušnými vlastnostmi,
- myšlenkové chyby,
- fyzické, neurologické, psychické zhoršení funkčnosti.

Externí bariéry:

- nezvyklé prostředí,
- demografické bariéry – rozdíly ve věku a v pohlaví,
- vyrušování někým třetím (Mikuláščík, 2010).

Bariéry komunikace s mezigeneračními parametry jsou:

- diskriminace s ohledem na věk,
- prožité „historické události“,
- charakter společenských poměrů v nichž se odehrála převážná část života,
- rozdílné založení a rozvíjené vzdělání,
- rozdílné životní zkušenosti,

- zdravotní stav,
- příležitosti seberealizace,
- orientace ve světě moderních technologií a postmoderního pluralismu,
- představy o tom, co je patřičné a slušné, o významu etikety,
- kvalita mluvního i psaného projevu, vytříbenost a bohatství verbálního projevu,
- pojetí důstojnosti (Jirásková, 2005).

4 Vzdělávání seniorů

V následujícím textu se budeme zabývat gerontagogikou, kterou můžeme definovat jako nauku o vzdělávání starších lidí. Toto vzdělávání je v dnešní společnosti velmi důležité, pomáhá aktivizovat jedince, zapojit jej do společnosti a mezi mladší generace. Dále se budeme věnovat mezigeneračnímu učení a v neposlední řadě volnému času seniorů.

Vzdělávání seniorů je velmi prospěšná aktivita, jelikož „...vhodným způsobem zaplňuje volný čas, vyvolává pocit uspokojení s výsledkem činnosti nebo ze sociálního kontaktu a vytrhuje seniora z pocitu izolace“ (Farková, 2009, s. 127).

Mezi hlavní cíle vzdělávání seniorů můžeme řadit: kultivaci života a jeho obohacení, úspěšnou adaptaci na změny související s obdobím stárnutí a stáří, udržování tělesné a duševní aktivity, pomoc při orientaci a aktivním zapojení do rychle měnícího se světa (Petřková; Čornaničová, 2004, s. 86).

4.1 Gerontagogika

Gerontagogika je vědní disciplína, která vznikla v souvislosti se vzděláváním seniorů, definujeme si ji níže.

Andragogika a gerontagogika patří mezi pedagogické vědy, které se zaměřují na výchovu a vzdělávání dospělých a starých jedinců. „*Andragogika je vědní a studijní obor zaměřený na veškeré aspekty vzdělávání a učení se dospělých*“ (Beneš, 2008). „*Gerontagogika je vymezována jako hraniční disciplína na pomezí andragogiky jako vědy o výchově a vzdělávání dospělých a gerontologie jako vědy o stárnutí a stáří*“ (Petřková; Čornaničová, 2004, s. 18).

Předmět gerontagogika

„*Předmětem gerontagogiky je studium a systematizace poznatků týkajících se široce chápané edukace (tj. výchovy a vzdělávání) ve vztahu k seniorskému věku člověka*“ (Petřková; Čornaničová, 2004, s. 19).

Z hlediska generačně-cílové orientace edukačních aktivit zahrnuje předmět gerontagogiky:

- 1) vlastní seniorskou edukaci, která je těžištěm zkoumání,
- 2) preseniorskou edukaci, která je přípravou na stáří,
- 3) proseniorskou edukaci, která je zaměřená na společenskou podporu stáří a na mezigenerační porozumění (Petřková; Čornaničová, 2004).

Funkce gerontagogiky

U gerontagogiky můžeme vymezit několik funkcí:

- 1) kognitivní funkce: „...*tato funkce umožňuje poznat a formulovat principy seniorské edukace a vysvětlit obsah gerontagogických pojmů a kategorií,*“
- 2) kulturní a edukační funkce: „...*tato funkce souvisí se snahou udržet vysokou intelektuální, kulturní a etickou úroveň všech věkových skupin společnosti,*“
- 3) společensko-informační funkce: „...*tato funkce se zaměřuje na využívání prostředků, které pomáhají redukovat nebo odstraňovat mezigenerační konflikty a přispívají k porozumění a společenskému dialogu,*“
- 4) aktivizačně-stimulační funkce: „...*tato funkce spočívá v podpoře pozitivních rozhodnutí ve prospěch společnosti na různých úrovních organizace společenského života a k orientaci seniorů v možnostech udržení kvality života v období stáří,*“

Viz příloha č. 5: Kvalita života

- 5) prognostická funkce: „...*tato funkce se na základě analýzy gerontagogických jevů, vztahů a procesů snaží formulovat hypotézy o dalším možném vývoji edukace seniorů*“ (Petřková; Čornaničová, 2004, s. 23).

4.2 Vzdělávací instituce pro seniory

Instituce vzdělávání pro dospělé je neškolská instituce, která se zabývá nabídkou vzdělávacích programů pro dospělé (Palán, 2002).

Vzdělávání seniorů je realizováno v Univerzitách třetího věku, Akademiích třetího věku, Klubech aktivního stáří, Univerzitách volného času, Elderhostel a v Profesních programech 50+, 60+.

Rozdělení vzdělávacích institucí pro seniory dle Bartoňkové (2013):

1) Univerzita třetího věku

- studium trvá 3 roky,
- věk nad 50. let,

například: Univerzita třetího věku na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Univerzita třetího věku je oficiálně uznaná instituce umožňující seniorům studium vysokoškolské úrovně. *„Realizuje se jako cykly přednášek nebo jako ucelené studium v různých oborech humanitních, společenských a přírodovědných. Vyučují vysokoškolští a jiní odborníci. Neposkytuje akademické tituly, vzdělání je zde prostředkem aktivního naplnění života“* (Pedagogický slovník, 2001, s. 265).

2) Akademie třetího věku

- zajišťování přednášek,

například: Akademie třetího věku v Kopřivnici pořádaná Kulturním domem Kopřivnice, p. o., oddělením Městská knihovna.

„Akademie třetího věku nabízí cykly přednášek, diskuzí a seminářů, které zahrnují nejméně deset společných setkání v určitých intervalech. Obsahové zaměření vzdělávacích akcí směřuje nejčastěji do oblasti medicínské a gerontologické, historické, ekologické, literární, zahrádkářské“ (Čornaničová, 1998, s. 95).

3) Kluby aktivního stáří

například: Klub aktivního stáří provozovaný oblastním spolkem Český červený kříž Praha 9.

4) Univerzita volného času, škola zájmového vzdělávání

- nezáleží na věku,
- poplatky za aktivity.

5) Elderhostel

- letní týdenní či několikátýdenní kurzy,
- v zahraničí.

6) Profesní programy 50+, 60+

- zaškolení,
- získání nových vědomostí.

4.3 Volný čas seniorů

Vzdělávání seniorů může probíhat v jejich volném čase. Je tedy potřebné věnovat podkapitolu volnému času a volnočasovým aktivitám seniorů.

„Volný čas je možno chápat jako opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil. Je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění“ (Pávková at al., 2008, s. 13).

Pod pojem volný čas se často řadí aktivity jako je odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty spojené s těmito činnostmi (Holczerová; Dvořáčková, 2013).

Volnočasové aktivity

Velmi důležitou složkou našeho života je práce, ta však nevyplňuje všechnen náš čas. V životě má své místo i aktivita, s níž se setkáváme v mimopracovní době, tzv. volnočasová aktivita (Křivohlavý, 2013, s. 52).

Volnočasové aktivity seniorů

Jak již bylo popsáno výše, roste počet osob staršího věku v naší populaci, proto je potřebné pracovat na zvyšující se nabídce volnočasových aktivit pro seniory. Aktivity ve volném čase seniorům zvyšují plnohodnotnost života, přinášejí nové přátele či kontakty, přinášejí odpočinek, relaxaci, nové informace, pomáhají předcházet nemocem.

Senioři se vstupem do důchodu dostávají do nové životní situace a potřebují novou orientaci. Ve stáří se zvětšuje prostor pro volný čas. Volný čas nemusí znamenat jen klid a odpočinek, aktivity volného času mají tedy značný rozvojetvorný potenciál (Petřková; Čornaničová, 2004). V každém věku je dobré pamatovat na hodnotný způsob trávení volného času. Mladší generace nemají mnoho příležitostí našetřit nějaký čas na své zájmové aktivity, senioři by z nich naopak mohli učinit základ svého života. Někteří senioři chodí do práce, jiní studují na univerzitách třetího věku, další se věnují svým individuálním koníčkům. Vítané jsou ovšem i společné aktivity, protože plní důležitou socializační funkci. Tradiční volnočasové aktivity seniorů, jako je chalupaření, chataření, kutilství a sběratelství všeho druhu jsou dobře známy. Populární je také hudba, zpěv a tanec (Haškovcová, 2010).

Institute vzdělávání dospělých mimo školský systém

Mezi instituce, které slouží ke vzdělávání dospělých, ale nejsou součástí školského systému, můžeme zařadit:

- „...kulturní výchovná zařízení (*besedy, kulturní domy, zájmové aktivity...*),
- *specializované vzdělávací instituce (muzeum, galerie, zoo...),*
- *vzdělávací zařízení společenských organizací (sportovní a zájmové organizace, zahrádkáři...),*
- *podniková vzdělávací zařízení,*
- *soukromá vzdělávací zařízení, vzdělávací agentury,*
- *masmédia (TV, rozhlas, tisk...),*
- *vzdělávací organizace pro seniory (kluby absolventů, kluby důchodců, univerzity třetího věku...)*“ (Bartoňková, 2013, s. 87).

4.4 Mezigenerační učení

Mezigenerační učení je určitý způsob předávání poznatků, proto jej zařazujeme do této kapitoly. V této podkapitole se budeme zabývat mezigeneračním učním, jeho typy a mezigeneračními programy a jejich přínosy.

Mezigeneračním učním se rozumí jevy a procesy, které napomáhají vzájemnému přenosu poznatků, zkušeností a postojů v rodině.

Mezigenerační učení definuje Rabušicová, Kamanová a Pevná (2011, s. 31) jako „...soubor teoretických, výzkumných a aplikačních znalostí a aktivit, které jsou zaměřeny na vytváření přínosů z mezigeneračních interakcí. Jedná se o setkávání a výměny mezi lidmi z různých generací.“

Typy mezigeneračního učení

Mezi typy mezigeneračního učení řadíme neformální mezigenerační učení a informální mezigenerační učení.

- a) neformální mezigenerační učení charakterizujeme jako „...společnou účast dětí a rodičů (prarodičů) v různých kurzech a programech neformálního vzdělávání, jako jsou např. počítačové kurzy pro seniory vedené žáky základních škol, společné dílny pro rodiče (prarodiče) a děti v oblasti estetických činností, poznávací víkendy pro rodiče (prarodiče, děti) apod.“ (Rabušicová; Kamanová; Pevná, 2011, s. 15).
- b) informální mezigenerační učení charakterizujeme jako „...označení společné činnosti dětí a rodičů (prarodičů), jež si rodina organizuje sama bez účasti dalších subjektů a jež jsou zaměřeny na učení v širokém slova smyslu, jako je společné čtení, sledování vzdělávacích programů v TV, společné návštěvy kulturních či poznávacích akcí“ (Rabušicová; Kamanová; Pevná, 2011, s. 15).

Mezigenerační programy mohou působit jako prostředek mezigeneračního učení, proto je nutné pro doplnění definovat pojem mezigenerační program.

Rabušicová, Klusáčková a Kamanová (2009) vymezují mezigenerační program jako aktivity, při nichž dochází ke zvyšování spolupráce mezi dvěma různými generacemi.

Mezigenerační programy vznikají „...za účelem redukování stereotypů mladých a starších a proto, aby se mohlo zvyšovat vzájemné porozumění a důvěra mezi mladšími a staršími generacemi.“¹⁰

Kurzy neformálního vzdělávání nejsou provozovány přímo za účelem učení mezi generacemi, ale jsou zacíleny k určitému tématu, jež je zájmem účastníků kurzu. Cíle tedy směřují k neformálnímu vzdělávání (např. pracovat s PC), přítomnost více generací může vést k mezigeneračnímu učení (Rabušicová; Kamanová; Pevná, 2011).

Mezigenerační programy jsou přínosné jak jednotlivcům, tak společnosti. Mezi tyto přínosy můžeme řadit:

- spojování segregovaných generací,
- zlepšení porozumění mezi generacemi,
- podpora aktivního občanství a sociální participace,
- podpora mezigenerační spolupráce,
- sdílení společenských a profesionálních zdrojů,
- sdílení znalostí a dovedností mezi generacemi,
- podpora celoživotního a všeživotního učení,
- udržování a rozvíjení lidského a sociálního kapitálu (Rabušicová; Kamanová; Pevná, 2011).

¹⁰ CHERRI, H. CH. Y. *Intergenerational learning in Hong Kong: A narrative inquiry* [online]. Nottingham: University of Nottingham, 2008 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: http://etheses.nottingham.ac.uk/486/1/Cherri_Ho_EdD_Thesis_2008.pdf

II. EMPIRICKÁ ČÁST

5 Výzkumné šetření

V pedagogice rozlišujeme kvantitativně orientovaný pedagogický výzkum a kvalitativně orientovaný výzkum. Filozofickým základem kvantitativního výzkumu je pozitivismus. Kerlinger (1972) uvádí, že „... vědecký výzkum je systematické, kontrolované, empirické a kritické zkoumání hypotetických výroků o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy.“ „Kvalitativně orientované výzkumy vycházejí z fenomenologie, která zdůrazňuje subjektivní aspekty jednání lidí, a tudíž kvalitativně orientované výzkumy připouštějí existenci více realit“ (Chrásková, 2007, s. 12 – 32).

5.1 Metodologie výzkumu

5.1.1 Charakteristika výzkumného problému

Empirická část diplomové práce se opírá především o kvantitativně orientovaný výzkum. V rámci výzkumu je zjišťována kvalita vztahu mezi seniory a adolescenty a také zájem adolescentů o dobrovolnickou práci se seniory.

Akademický slovník cizích slov (2001) definuje kvalitu jako „...souhrn typických, zpravidla kladných vlastností“.

„K mimořádně významným kritériím klasifikace sociálních skupin patří kvalita vztahu jako integrující pouto mezi členy skupiny. Kvalita vztahu je dána množstvím aspektů. K seskupování může docházet na základě náhodné nebo i cílené přítomnosti v určitém prostoru, kvalita vztahu může být charakterizována opakovatelností daného vztahu“ (Pecka, 2010, s. 143).

V provedeném kvantitativním výzkumu je využita dotazníková metoda, Gavora (2000, s. 99) dotazník charakterizuje jako: „... způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí a je určen především pro hromadné získávání údajů.“ Dotazník obsahuje 28 položek s otevřenými, uzavřenými a polouzavřenými otázkami. Je plně anonymní.

Viz příloha č. 6: Dotazník

5.1.2 Cíle výzkumu

Výzkum si klade za cíl zjistit kvalitu vztahu mezi prarodiči a vnoučaty a seniory a adolescenty z pohledu adolescentů a zjistit motivaci adolescentů k dobrovolnictví, konkrétně k dobrovolnické práci se seniory.

Hlavní cíl výzkumu

Zjistit kvalitu vztahů mezi seniory a adolescenty a zjistit míru zájmu adolescentů o dobrovolnickou práci se seniory.

Dílčí cíle výzkumu

V rámci výzkumu jsme si stanovili 6 dílčích cílů.

Cíl 1: Porovnat vztahy adolescentů studujících na různých typech středoškolských institucí se seniory.

Cíl 2: Zjistit, zda jsou vztahy adolescentů se seniory ovlivněny věkem adolescentů.

Cíl 3: Zjistit, zda je četnost kontaktů adolescentů s prarodiči ovlivněna místem bydliště adolescentů.

Cíl 4: Zjistit, zda je ovlivněna motivace adolescentů pomoci seniorům zkušeností s pomoci prarodičům.

Cíl 5: Zjistit, zda je ovlivněna motivace adolescentů k dobrovolnické práci se seniory jejich vztahem se seniory.

Cíl 6: Zjistit, zda je ovlivněna motivace adolescentů k dobrovolnické práci předcházejícími zkušenostmi s dobrovolnictvím.

5.1.3 Výzkumné otázky

Vzhledem k daným cílům jsme stanovili výzkumné otázky (VO), ze kterých dále budou vycházet hypotézy.

VO1: Jsou vztahy adolescentů se seniory ovlivněny tím, na jakých typech středních škol adolescenti studují?

VO2: Jsou vztahy adolescentů se seniory ovlivněny věkem adolescentů?

VO3: Je četnost kontaktů adolescentů s prarodiči ovlivněn místem bydliště?

VO4: Je ovlivněna motivace adolescentů pomoci seniorům tím, zda pomáhá svým prarodičům?

VO5: Je ovlivněna motivace adolescentů k dobrovolnické práci se seniory tím, jaký mají vztah se seniory?

VO6: Je ovlivněna motivace adolescentů k dobrovolnické práci tím, zda již mají zkušenost s dobrovolnictvím?

5.1.4 Formulace hypotéz

Formulace hypotéz v závislosti na stanovené výzkumné otázce.

VO1: Jsou vztahy adolescentů se seniory ovlivněny tím, na jakých typech středních škol adolescenti studují?

Hypotéza 1₀: Mezi možným dosaženým vzděláním adolescentů a jejich vztahem k seniorům neexistuje statisticky významná vzájemná souvislost.

Hypotéza 1_A: Mezi možným dosaženým vzděláním adolescentů a jejich vztahem k seniorům existuje statisticky významná vzájemná souvislost.

VO2: Jsou vztahy adolescentů se seniory ovlivněny věkem adolescentů?

Hypotéza 2₀: Mezi věkem adolescentů a jejich vztahem k seniorům neexistuje statisticky významná vzájemná souvislost.

Hypotéza 2_A: Mezi věkem adolescentů a jejich vztahem k seniorům existuje statisticky významná vzájemná souvislost.

VO3: Je četnost kontaktů adolescentů s prarodiči ovlivněna místem bydliště?

Hypotéza 3₀: Mezi četností kontaktů adolescentů s prarodiči a místem bydliště adolescentů neexistuje významná vzájemná souvislost.

Hypotéza 3_A: Mezi četností kontaktů adolescentů s prarodiči a místem bydliště adolescentů existuje významná vzájemná souvislost.

VO4: Je ovlivněna motivace adolescentů pomoci seniorům tím, zda pomáhá svým prarodičům?

Hypotéza 4₀: Motivace adolescentů pomoci seniorům nesouvisí s jejich motivací pomoci prarodičům.

Hypotéza 4_A: Motivace adolescentů pomoci seniorům nesouvisí s jejich motivací pomoci prarodičům.

VO5: Je ovlivněna motivace adolescenta k dobrovolnické práci se seniory tím, jaký má adolescent vztah s prarodiči?

Hypotéza 5₀: Motivace k dobrovolnictví adolescentů nesouvisí s jejich vztahy s prarodiči.

Hypotéza 5_A: Motivace k dobrovolnictví adolescentů souvisí s jejich vztahy s prarodiči.

VO6: Je ovlivněna motivace adolescentů k dobrovolnické práci tím, zda již mají zkušenost s dobrovolnictvím?

Hypotéza 6₀: Motivace adolescenta k dobrovolnické práci nesouvisí s předcházejícími zkušenostmi s dobrovolnictvím.

Hypotéza 6_A: Motivace adolescenta k dobrovolnické práci souvisí s předcházejícími zkušenostmi s dobrovolnictvím.

5.1.5 Předvýzkum

Před výzkumným šetřením byl dotazník testován pomocí předvýzkumu na malém vzorku respondentů. „*Předvýzkum by měl být jakýmsi zmenšeným modelem vlastního výzkumu*“ (Chrásková, 2007). Použitý dotazník byl testován na Střední škole zdravotnické v Přerově v září 2013 na 22 respondentech. Podle způsobu zodpovídání na otázky a připomínek respondentů byl dotazník upraven.

5.1.6 Metoda výběru vzorku a cílová skupina

Pro stanovení výběrového souboru byl zvolen záměrný výběr. Výzkumník určil školy, na kterých byl výzkum realizován. Jednalo se o školy nacházející se v okrese Šumperk poskytující středoškolský typ vzdělání.

Školy, které byly záměrným výběrem zvoleny:

- Gymnázium, Zábřeh,

- Gymnázium, Šumperk,
- Střední škola železniční a stavební, Šumperk,
- Střední průmyslová škola elektrotechnická, Mohelnice,
- Střední škola sociální péče a služeb, Zábřeh,
- Obchodní akademie, Mohelnice,
- Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Šumperk,
- Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola, Šumperk,
- Vyšší odborná škola a Střední škola automobilní, Zábřeh,
- Střední zdravotnická škola, Šumperk,
- Střední škola, Základní škola a Mateřská škola, Šumperk,
- Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Šumperk,
- Střední škola technická a zemědělská, Mohelnice,
- Odborné učiliště a Praktická škola, Mohelnice,
- Střední odborná škola, Šumperk.

Žáci těchto škol se sami rozhodli, zda chtějí být do výzkumu zahrnuti. Jedná se tedy o anketní výběr, „...*kdy se jedinci dostávají do výběru sami na základě svého rozhodnutí*“ (Chráska, 2007, s. 22).

5.1.7 Metoda sběru dat

Ke sběru dat byla zvolena metoda dotazníkového šetření. Jedná se o „...*velmi frekventovanou metodu získávání dat v pedagogickém výzkumu, kdy můžeme dotazník vymezit jako způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí*“ (Chráska, 2007, s. 163).

Pro účely tohoto výzkumu byl zvolen elektronický dotazník, který byl vytvořen na webovém portále [www. VypInto.cz](http://www.Vyplnto.cz). Dotazník byl zveřejněn jako online dotazník na webové stránce [www. VypInto.cz](http://www.Vyplnto.cz) a dále byl vyvěšen na webové stránce www.Facebook.cz, konkrétně na facebookových stránkách škol (viz příloha č. 6: Dotazník).

Dotazník byl online zveřejněn od 21. 11. 2013 do 5. 12. 2013 a byl vytvořen tak, aby splňoval podmínky anonymity, časové nenáročnosti a přehlednosti.

Dotazník obsahuje 28 otázek, otázky jsou pokládány respondentům otevřené, uzavřené i polouzavřené. V uzavřené formě otázek je na výběr z několika možností, kdy si respondent

může vybrat libovolný počet odpovědí. U polozavřených otázek je možnost zvolit při odpovědi termín „jiná odpověď“.

První čtyři otázky dotazníku zjišťují pohlaví, věk, bydliště a instituci, ve které respondenti studují. Další otázky se zaměřují na postoje respondentů k prarodičům a seniorům, povědomí o seniorech a dobrovolnictví. Závěrečné otázky zjišťují zájem respondentů o dobrovolnickou práci a dobrovolnickou práci se seniory.

Dotazník byl určen pro žáky různých typů středních škol v okrese Šumperk ve věku 15 – 19 let.

5.2 Zkoumaný soubor a popisné statistiky

Základní charakteristiky souboru

Při výzkumu jsme získali data od 124 respondentů. Základní charakteristiky uvádím v následujících tabulkách:

	15 let a méně	16 let	17 let	18 let	19 let a více	Celkový součet
Žena	16 12,90 %	24 19,35 %	18 14,52 %	21 16,94 %	9 7,26 %	88 70,97 %
Muž	11 8,87 %	8 6,45 %	13 10,48 %	1 0,81 %	3 2,42 %	36 29,03 %
Celkový součet	27 21,77 %	32 25,81 %	31 25 %	22 17,74 %	12 9,68 %	124 100 %

Tabulka č. 1: Respondenti podle věku a pohlaví

Tabulka č. 1 poukazuje na to, že mezi respondenty odpovídající na otázky výzkumu bylo 70,97 % žen a 29,03 % mužů. Dále, že se výzkumu zúčastnilo 21,77 % respondentů

ve věku 15 a méně let, 25,81 % respondentů ve věku 16 let, 25 % respondentů ve věku 17 let, 17,74 % respondentů ve věku 18 let a 9,68 % respondentů ve věku 19 a více let. Tabulka znázorňuje také to, že nejvíce respondentů tvořily ženy ve věku 16 let (19,35 % z dotazovaných) a nejméně mužů ve věku 18 let (0,81 % z dotazovaných).

	15 let a méně	16 let	17 let	18 let	19 let a více	Celkový součet
Gymnázium	5 4,03 %	7 5,65 %	2 1,61 %	3 2,42 %	3 2,42 %	20 16,13 %
Obchodní akademie	3 2,42 %	1 0,81 %	4 3,23 %	1 0,81 %	1 0,81 %	10 8,06 %
Střední průmyslová škola	4 3,23 %	2 1,61 %	3 2,42 %	-	-	9 7,26 %
Střední škola železniční a stavební	1 0,81 %	1 0,81 %	2 1,61 %	-	-	4 3,23 %
Střední škola automobilní	-	2 1,61 %	1 0,81 %	1 0,81 %	-	4 3,23 %
Střední zemědělská škola	5 4,03 %	3 2,42 %	7 5,65 %	1 0,81 %	1 0,81 %	17 13,71 %
Střední škola sociální	2 1,61 %	4 3,23 %	8 6,45 %	9 7,26 %	1 0,81 %	24 19,35 %
Střední zdravotnická škola	1 0,81 %	6 4,84 %	1 0,81 %	6 4,84 %	3 2,42 %	17 13,71 %
Střední škola umělecká/ konzervatoř	-	-	-	-	-	-
Střední odborné učeliště	5 4,03 %	6 4,84 %	3 2,42 %	1 0,81 %	2 1,61 %	17 13,71 %
Jiná odpověď	1 1,61 %	-	-	-	1 1,61 %	2 1,61 %
Celkový součet	27	32	31	22	12	124 100 %

Tabulka č. 2: Respondenti podle věku a typy středních škol

Tabulka č. 2 poukazuje na to, že se výzkumu účastnilo 16,3 % žáků Gymnázia, 8,06 % žáků Obchodní akademie, 7,26 % žáků Střední průmyslové školy, 3,23 % žáků Střední školy železniční a stavební, 3,23 % žáků Střední školy automobilní, 13,71 % žáků Střední zemědělské školy, 19,35 % žáků Střední školy sociální, 13,71 % žáků Střední zdravotnické školy a 13,71 % žáků Středního odborného učiliště.

Tabulka také ukazuje, že mezi respondenty bylo nejvíce žáků ze Střední sociální školy ve věku 18 let.

	Město	Vesnice	Celkový součet
Žena	46 37,10 %	42 33,87 %	88 70,97 %
Muž	16 12,90 %	20 16,13 %	36 29,03 %
Celkový součet	62 50 %	62 50 %	124 100 %

Tabulka č. 3: Respondenti podle pohlaví a současného místa bydliště

Tabulka č. 3 ukazuje, že se výzkumu účastnil stejný počet respondentů žijících ve městě a na vesnici. Tabulka ukazuje také to, že mezi respondenty odpovídalo nejvíce žen žijících ve městě (37,10 % z dotazovaných) a nejméně mužů žijících na vesnici (16,13 % z dotazovaných).

	Velmi dobrý	Dobrý	Špatný	Celkový součet
Vztah s prarodiči	39 31,45 %	76 61,29 %	9 7,26 %	124
Vztah se známými seniory	24 19,35 %	81 65,32 %	19 15,32 %	124
Vztah s neznámými seniory	7 5,65 %	95 76,61 %	22 17,74 %	124
Celkový součet	70 18,82 %	252 67,74 %	50 13,44 %	372

Tabulka č. 4: Odpovědi respondentů podle vztahu s prarodiči, vztahu se známými seniory a vztahu s neznámými seniory (celkově)

Tabulka č. 4 předkládá komplexní pohled na vztahy mezi adolescenty a seniory. Ukazuje to, že respondenti hodnotí vztah s prarodiči především jako dobrý (55,65 % z dotazovaných), vztah se známými seniory především jako dobrý (63,71 % z dotazovaných) a vztah s neznámými seniory především jako dobrý (75,81 % z dotazovaných).

6 Testování hypotéz

Pro testování hypotéz byl zvolen Test nezávislosti Chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Tento test významnosti je zvolen z předpokladu vzájemného vztahu závislosti mezi měřenými jevy. „Tohoto testu významnosti je možno využít např. v případech, kdy rozhodujeme, zda existuje souvislost (závislost) mezi dvěma pedagogickými jevy“ (Chráska, 2007).

6.1 Možné dosažené vzdělání adolescentů v souvislosti se vztahy k seniorům

Hypotéza 1_0 : Mezi možným dosaženým vzděláním adolescentů a vztahem k seniorům neexistuje statisticky významná vzájemná souvislost.

Hypotéza 1_A : Mezi možným dosaženým vzděláním adolescentů a vztahem k seniorům existuje statisticky významná vzájemná souvislost.

	Velmi dobrý	Dobrý	Špatný	Celkový součet
Gymnázium	1 5 %	17 85 %	2 10 %	20
Škola humanitního zaměření	5 12,20 %	36 87,80 %	0	41
Ostatní střední školy	4 9,09 %	31 70,45 %	9 20,45 %	44
Střední odborné učeliště	1 5,88 %	10 58,82 %	6 35,29 %	17
Jiná odpověď	0	1 50 %	1 50 %	2
Celkový součet	11	95	18	124

Tabulka č. 5: Možné dosažené vzdělání adolescentů v souvislosti se vztahy k seniorům (neznámým seniorům)

V tabulce č. 5 uvádíme data, která adolescenti uvedli při volbě vztahu k seniorům, které neznají. Tato data jsou rozdělena mezi Gymnázium, školy humanitního zaměření, střední odborné školy a střední odborné učeliště.

	Velmi dobrý	Dobrý	Špatný	Celkový součet
Střední vzdělání s maturitní zkouškou	10 9,52 %	84 80 %	11 10,48 %	105
Střední vzdělání s výučním listem	1 5,88 %	10 58,82 %	6 35,29 %	17
Jiná odpověď	0	1 50 %	1 50 %	2
Celkový součet	11	94	17	124

Tabulka č. 6: Možné dosažené vzdělání adolescentů v souvislosti se vztahy k seniorům (neznámým seniorům)

Tabulka č. 6 poukazuje na to, že vztah se seniory jako velmi dobrý označilo 9,52 % respondentů, kteří mohou dosáhnout střední vzdělání s maturitní zkouškou. Vztah se seniory jako dobrý označilo 80 % respondentů, kteří mohou dosáhnout střední vzdělání s maturitní zkouškou. Vztah se seniory jako špatný označilo 35,29 % respondentů, kteří mohou dosáhnout střední vzdělání s výučním listem.

Z kontingenční tabulky jsme vypočítali $\chi^2 = 10,325$ při čemž kritická hodnota χ^2 (0,05;4) je 9,488. Můžeme tedy souhlasit s nulovou hypotézou: Hypotéza H_0 : Mezi možným dosaženým vzděláním adolescentů a vztahem k seniorům neexistuje statisticky významná vzájemná souvislost.

6.2 Vztah adolescentů k seniorům v souvislosti k věku adolescentů

Hypotéza 2₀: Mezi věkem adolescentů a jejich vztahem k seniorům neexistuje statisticky významná vzájemná souvislost.

Hypotéza 2_A: Mezi věkem adolescentů a jejich vztahem k seniorům existuje statisticky významná vzájemná souvislost.

	Velmi dobrý	Dobrý	Špatný	Celkový součet
15 a méně	0	20 74,07 %	7 25,93 %	27
16	4 12,50 %	24 75 %	4 12,50 %	32
17	1 3,23 %	22 70,97 %	8 25,81 %	31
18	1 4,55 %	21 95,45 %	0	22
19 a více	1 8,33 %	8 66,67 %	3 25 %	12
Celkový součet	7	95	22	124

Tabulka č. 7: Věk adolescentů v souvislosti se vztahy k seniorům (k neznámým seniorům)

Tabulka č. 7 poukazuje na vztahy respondentů ve věku 15 – 19 let k seniorům, které neznají. Poukazuje na to, že vztah se seniory jako velmi dobrý označilo 12,50 % respondentů ve věku 16 let. Vztah se seniory jako dobrý označilo 95,45 % respondentů ve věku 18 let a vztah se seniory jako špatný označilo 25,93 % respondentů ve věku 15 let a méně.

Z kontingenční tabulky jsme vypočítali $\chi^2 = 15,222$ při čemž kritická hodnota χ^2 (0,05;8) je 15,507. Můžeme tedy souhlasit s nulovou hypotézou: Hypotéza 2₀: Mezi věkem adolescentů a jejich vztahem k seniorům neexistuje statisticky významná vzájemná souvislost.

6.3 Četnost kontaktů adolescentů s prarodiči ve vztahu k místu bydliště

Hypotéza 3₀: Mezi četností kontaktů adolescentů s prarodiči a místem bydliště adolescentů neexistuje významná vzájemná souvislost.

Hypotéza 3_A: Mezi četností kontaktů adolescentů s prarodiči a místem bydliště adolescentů existuje významná vzájemná souvislost.

	Město	Vesnice	Celkový součet
Každý den	10 8,06 %	18 14,52 %	28
4x - 6x za týden	11 8,87 %	16 12,90 %	27
1x - 3x za měsíc	28 22,58 %	12 9,68 %	40
Zcela výjimečně	13 10,48 %	12 9,68 %	25
Vůbec	0	4 3,23 %	4
Celkový součet	62	62	124 100 %

Tabulka č. 8: Četnost kontaktů adolescentů s prarodiči v souvislosti s místem bydliště

Tabulka č. 8 poukazuje na četnost kontaktů mezi adolescenty a jejich prarodiči a na místo jejich bydliště. Tabulka ukazuje, že 22,58 % respondentů žijících ve městě označilo, že jejich kontakt s prarodičem probíhá nejčastěji 1x – 3x za měsíc. Ukazuje také to, že 3,23 % respondentů žijících na vesnici označilo, že jejich kontakt s prarodiči neprobíhá vůbec.

Z kontingenční tabulky jsme vypočítali $\chi^2 = 13,652$ při čemž kritická hodnota χ^2 (0,05;4) je 9,488. Můžeme tedy souhlasit s alternativní hypotézou: Hypotéza 3_A: Mezi četností kontaktů adolescentů se seniory a místem bydliště existuje významná vzájemná souvislost.

6.4 Motivace adolescentů pomoci seniorům ve vztahu k motivaci adolescentů pomoci prarodičům

Hypotéza 4₀: Motivace adolescentů pomoci seniorům nesouvisí s jejich motivací pomoci prarodičům.

Hypotéza 4_A: Motivace adolescentů pomoci seniorům souvisí s jejich motivací pomoci prarodičům.

Motivace adolescentů pomoci prarodičům	Ano a dělám to rád, rád svoji pomoc nabídnu	Ano a nedělá mi to problém, když mě prarodiče požádají	Ano, ale nebaví mě to, mám jiné zájmy	Ano, jelikož mi to rodiče přikážou	Ne	Celkový součet
Motivace adolescentů pomoci seniorům						
Ano a dělám to rád, svoji pomoc rád nabídnu	10 8,06 %	3 2,42 %	1 0,81 %	0	0	14
Ano, cítím povinnost pomoci jim	18 14,52 %	11 8,87 %	5 4,03 %	0	2 1,61 %	36
Ano a nedělá mi to problém, když mě o pomoc požádají	15 12,10 %	12 9,68 %	2 1,61 %	1 0,81 %	0	30
Ne, snažím se vyhnout pomoci jim	3 2,42 %	10 8,06 %	15 12,10 %	7 5,65 %	2 1,61 %	37
Ne, nechci jim pomáhat	0	1 0,81 %	5 4,03 %	1 0,81 %	0	7
Celkový součet	46	37	28	9	4	124 100 %

Tabulka č. 9: Motivace adolescentů pomoci seniorům (neznámým seniorům)
v souvislosti s motivací adolescentů pomoci prarodičům

Tabulka č. 9 poukazuje na vztah mezi motivací adolescentů pomoci prarodičům a pomoci seniorům, které neznají.

Tabulka ukazuje to, že 14,52 % respondentů označilo, že cítí povinnost pomoci seniorům a rádi nabídnou pomoc prarodičům. Ukazuje také to, že 4,03 % dotazovaných uvedlo, že nechce pomáhat seniorům a prarodičům pomůže, ale nebaví je to a mají jiné zájmy.

Z kontingenční tabulky jsme vypočítali $\chi^2 = 53,627$ při čemž kritická hodnota χ^2 (0,05;16) je 26,296. Můžeme tedy souhlasit s alternativní hypotézou: Hypotéza 4_A: Motivace adolescentů pomoci seniorům souvisí s jejich motivací pomoci prarodičům.

6.5 Motivace adolescenta k dobrovolnické práci se seniory v souvislosti se vztahem k prarodičům

VO5: Je ovlivněna motivace adolescenta k dobrovolnické práci se seniory tím, jaký má adolescent vztah s prarodiči?

Hypotéza 5₀: Motivace adolescentů k dobrovolnictví se seniory nesouvisí s jejich vztahy s prarodiči.

Hypotéza 5_A: Motivace adolescentů k dobrovolnictví se seniory souvisí s jejich vztahy s prarodiči

Vztah s prarodiči?				
Dobrovolnická práce se seniory?	Velmi dobrý	Dobrý	Špatný	Celkový součet
Ano	29 23,39 %	26 20,97 %	1 0,81 %	56 45,16 %
Nevím	8 6,45 %	28 22,58 %	1 0,81 %	37 29,84 %
Ne	2 1,61 %	22 17,74 %	7 5,65 %	31 25 %
Celkový součet	39 31,45 %	76 61,29 %	9 7,26 %	124 100 %

Tabulka č. 10: Motivace adolescentů k dobrovolnictví se seniory v souvislosti se vztahy s prarodiči

Tabulka č. 10 poukazuje na vztah mezi motivací adolescentů k dobrovolnictví se seniory a vztahem se seniory, které neznají.

Tabulka ukazuje, že pro dobrovolnickou práci se seniory by se rozhodlo 45,16 % z respondentů. 29,84 % respondentů uvedlo, že neví, zda by se pro dobrovolnickou práci se seniory rozhodli a 25 % dotazovaných uvedlo, že by se pro dobrovolnictví se seniory nerozhodli.

Z kontingenční tabulky jsme vypočítali $\chi^2 = 31,793$ při čemž kritická hodnota χ^2 (0,05;4) je 9,488. Můžeme tedy souhlasit s alternativní hypotézou: H_A : Motivace adolescentů k dobrovolnictví se seniory souvisí s jejich vztahy s prarodiči.

6.6 Motivace adolescenta k dobrovolnické práci ve vztahu k předcházejícím zkušenostem s dobrovolnictvím

Hypotéza H_0 : Motivace adolescenta k dobrovolnické práci nesouvisí s předcházejícími zkušenostmi s dobrovolnictvím.

Hypotéza H_A : Motivace adolescenta k dobrovolnické práci souvisí s předcházejícími zkušenostmi s dobrovolnictvím.

Předcházející zkušenost s dobrovolnictvím	Ano, a chtěl bych znovu	Ano, ale nechtěl bych znovu	Ne, ale chtěl bych to zkusit	Ne, nechtěl bych to zkusit	Nevím	Celkový součet
Dobrovolnictví?						
Ano	25 20,16 %	2 1,61 %	24 19,35 %	3 2,42 %	5 4,03 %	59 47,58 %
Nevím	1 0,81 %	0	4 3,23 %	1 0,81 %	32 25,81 %	38 30,65 %
Ne	0	3 2,42 %	1 0,81 %	21 16,94 %	2 1,61 %	27 21,77 %
Celkový součet	26 20,97 %	5 4,03 %	29 23,39 %	25 20,16 %	39 31,45 %	124 100 %

Tabulka č. 11: Motivace adolescenta k dobrovolnické práci v souvislosti k předcházející zkušenosti s dobrovolnictvím

Tabulka č. 11 ukazuje, že 47,58 % respondentů by se rádo zúčastnilo dobrovolnické akce, 30,65 % respondentů neví, zda by se jí účastnili a 21,77 % respondentů uvádí, že by se dobrovolnické akce nezúčastnilo. Ukazuje také to, že 20,16 % respondentů má zkušenost s dobrovolnictvím a chtělo by jako dobrovolníci působit znovu. A také to, že 16,94 % dotazovaných uvádí, že s dobrovolnictvím nemá zkušenost a nechtělo by to zkusit.

Z kontingenční tabulky jsme vypočítali $\chi^2 = 148,287$ při čemž kritická hodnota $\chi^2(0,05;8)$ je 15,507. Můžeme tedy souhlasit s alternativní hypotézou: Hypotéza 6_A: Motivace adolescenta k dobrovolnické práci souvisí s předcházejícími zkušenostmi s dobrovolnictvím.

6.7 Doplnující data zjištěná dotazníkovým šetřením

Při sběru dat byly získány další informace, které nebyly určeny primárně k ověření položených hypotéz. Další získané informace tedy zobrazujeme níže pomocí grafů.

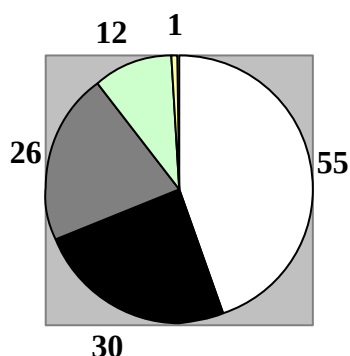
Žijí Vaši prarodiče nebo některý z Vašich prarodičů ve stejné obci jako Vy?

Graf č. 1: Život prarodičů a adolescentů ve stejné obci

Na položenou otázku odpovědělo 124 respondentů. 54,03 % (67) respondentů odpovědělo, že žijí ve stejné obci jako jejich prarodič. 45,97 % (57) respondentů uvedlo, že nežijí ve stejné obci jako jejich prarodič.

Žijete ve stejné domácnosti s prarodiči/ prarodičem?

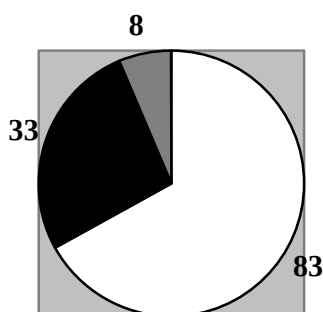

- ☐ Ne, ale nepřál bych si to
- ☒ Ne, ale přál bych si to
- ☒ Ano a jsem spokojený
- ☒ Ano, ale nejsem spokojený
- ☒ Ne a nevím, zda bych si to přál

Graf č. 2: Život prarodičů a adolescentů ve stejné domácnosti

Na položenou otázku odpovědělo 124 respondentů. 44,35 % (55) respondentů odpovědělo, že se svými prarodiči ve společné domácnosti nežijí, ale ani by si to nepřáli. 24,19 % (30) respondentů uvedlo, že s prarodiči ve společné domácnosti nežijí, ale přáli by si to. 20,97 % respondentů uvedlo, že žijí s prarodiči ve společné domácnosti a že jsou spokojení. 9,68 % respondentů odpovědělo, že žijí ve společné domácnosti s prarodiči, ale nejsou spokojení a 0,81 % (1) respondentů uvedlo, že nežijí se svými prarodiči ve společné domácnosti a ani nevědí, zda by chtěli.

Je dle Vašeho mínění dobré, aby prarodiče žili v blízkosti svých vnoučat?

- ☐ ANO
- ☒ NEVÍM
- ☒ NE

Graf č. 3: Náзор na život prarodičů v blízkosti vnoučat

Na položenou otázku odpovědělo 124 respondentů. 66,94 % (83) respondentů uvedlo, že je dle jejich názoru dobré, aby prarodiče žili v blízkosti svých vnoučat. 26,61 % (33) uvedlo nevím, tedy nejspíš nemají na toto téma názor, či nad tímto tématem ještě nepřemýšleli apod. 6,45 % (8) respondentů uvedlo, že dle jejich názoru není dobré, aby prarodiče žili v blízkosti svých vnoučat.

Z jakého důvodu jste nejčastěji v kontaktu se svými prarodiči/ prarodičem?

Odpověď		Počet odpovědí	
Návštěva (chci trávit volný čas s prarodiči)		48	38,71 %
Návštěva (prarodiče chtějí volný čas trávit se mnou)		26	20,97 %
Potřebuji pomoc od svých prarodičů		22	17,74 %
Prarodiče potřebují moji pomoc		17	13,71 %
Jiná odpověď	Všechny možnosti	3	2,42 %
	Nejsme spolu v kontaktu	3	2,42 %
	Rodinné oslavy	1	0,81 %
	Bydlíme spolu	1	0,81 %
	Chceme být spolu	2	1,61 %
	Nevím	1	0,81 %
		124	100 %

Tabulka č. 12: Nejčastější důvody kontaktu adolescentů s prarodiči

Na položenou polouzavřenou otázku odpovědělo 124 respondentů. 38,71 % (48) respondentů uvedlo, že jsou v kontaktu se svými prarodiči nejčastěji z toho důvodu, že se navštíví a chtějí spolu trávit volný čas. 20,97 % (26) respondentů uvedlo, že jsou v kontaktu se svými prarodiči nejčastěji z toho důvodu, že se navštíví, jelikož s nimi chtějí prarodiče trávit volný čas. 17,74 % (22) respondentů uvedlo, že jsou nejčastěji v kontaktu se svými prarodiči z toho důvodu, že potřebují od prarodičů pomoc. 13,71 % (17) respondentů uvedlo, že jsou nejčastěji v kontaktu se svými prarodiči z toho důvodu, že prarodiče potřebují jejich pomoc. Dále uvedlo 8,87 % z celkového počtu respondentů jinou odpověď na otázku. 2,42 % (3) respondenti uvedli, že v kontaktu s prarodiči jsou stejně ze všech nabízených důvodů. 2,42 % (3) respondenti odpověděli, že s prarodiči nejsou vůbec v kontaktu. 0,81 % (1) respondent uvedl, že je nejčastěji v kontaktu s prarodiči z důvodu rodinných oslav. 0,81 % (1) respondent uvedl, že s prarodičem bydlí a to lze považovat za důvod kontaktování se s prarodičem. 1,61 % (2) respondenti uvedli, že jsou nejčastěji s prarodiči v kontaktu z toho důvodu, že spolu chtějí být a 0,81 % (1) respondent uvedl, že na tuto otázku nezná odpověď.

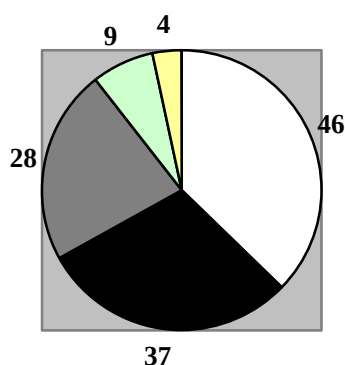
Pokud se svými prarodiči trávíte čas, tak jak nejčastěji?

Odpověď		Počet odpovědí	
Povídání		90	17,24 %
Nákupy		88	16,86 %
Venkovní aktivity		70	13,41 %
Práce na zahradě a pomoc v domácnosti		62	11,88 %
Společenské a jiné hry		61	11,69 %
Sledování televize		61	11,69 %
Výlety		60	11,49 %
Péče o nemocného prarodiče		28	5,36 %
Jiná odpověď	Nic, žádným způsobem	2	0,38 %
		522	100 %

Tabulka č. 13: Nejčastější způsob trávení volného času s prarodiči

Na položenou polouzavřenou otázku odpovědělo 124 respondentů. Respondenti u této otázky mohli označit libovolný počet položek a mohli zvolit i jinou odpověď, díky tomu jsme získali 522 odpovědí, či označených položek. 17,24 % respondentů uvádí, že nejčastěji se svými prarodiči tráví čas povídáním. 16,86 % respondentů uvádí, že s prarodiči nejčastěji vyplňují čas nákupy. 13,41 % respondentů uvádí, že tráví čas s prarodiči nejčastěji venkovními aktivitami. 11,88 % respondentů uvedlo, že tráví čas s prarodiči nejčastěji prací na zahradě a v domácnosti. 11,69 % respondentů uvedlo, že nejčastěji tráví čas s prarodiči hraním společenských a jiných her. 11,69 % respondentů odpovědělo, že tráví čas s prarodiči nejčastěji sledováním televize. 11,49 % respondentů uvedlo, že tráví čas s prarodiči nejčastěji výlety. 5,36 % respondentů uvedlo, že nejčastěji tráví čas s prarodičem péčí o něj. A 0,38 % respondentů uvedlo, že s prarodiči čas netráví žádným způsobem.

Pomáháte svým prarodičům?

- ☐ ano a dělám to rád, rád svoji pomoc nabídnu
- ☒ ano a nedělá mi to problém, když mě prarodiče požádají
- ☒ ano, ale nebaví mě to, mám jiné zájmy
- ☒ ano, jelikož mi to rodiče přikážou
- ☐ ne

Graf č. 4: Pomoc adolescentů prarodičům

Na položenou otázku odpovědělo 124 respondentů. 37,10 % (46) respondentů uvedlo, že rádi pomáhají svým prarodičům a rádi svoji pomoc nabídnou. 29,84 % (37) respondentů uvedlo, že jim nedělá problém prarodičům pomoci, když je prarodiče o pomoc požádají. 22,58 % (28) odpovídajících uvedlo, že prarodičům pomáhají, ale nebaví je to a mají jiné zájmy. 7,26 % (9) respondentů odpovědělo, že prarodičům pomáhají, jelikož jim to rodiče přikazují. 3,23 % (4) respondentů uvedlo, že prarodičům nepomáhají.

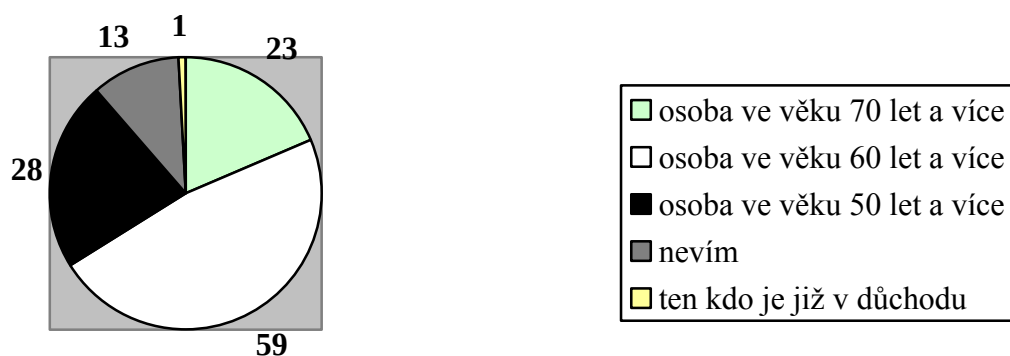
Proč nechcete pomáhat prarodičům?

Odpověď	Počet odpovědí	
Nevídáme se	1	20 %
Chci dělat jiné věci	2	40 %
Nechci	1	20 %
Nemám čas	1	20 %
	5	100 %

Tabulka č. 14: Důvody proč nechtějí adolescenti prarodičům pomáhat

Na nepovinnou otázku odpovědělo 5 ze 124 dotazovaných. 1 respondent uvedl, že prarodičům nepomáhá, jelikož se s nimi nevidá. 2 respondenti uvedli, že prarodičům nepomáhají, jelikož chtějí dělat jiné věci. 1 respondent odpověděl, že prarodičům nepomáhá, jelikož nechce a 1 respondent opověděl, že prarodičům nepomáhá, protože nemá čas.

Kdo je dle Vašeho názoru senior?

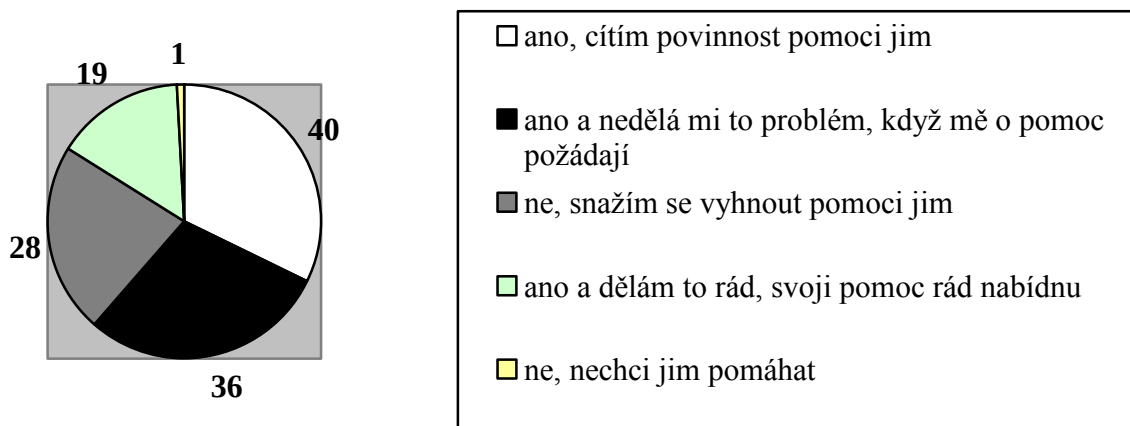

Graf č. 5: Názor adolescentů na to, kdo je to senior

Na položenou otázku odpovědělo 124 respondentů. Respondent si musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy. Tuto možnost využil pouze 1 z dotazovaných. 47,58 % (59) respondentů uvedlo, že dle jejich názoru je senior osoba ve

věku 60 let a více. 22,58 % (28) respondentů odpovědělo, že je dle jejich názoru senior osoba ve věku 50 let a více. 18,55 % (23) respondentů na otázku odpovědělo, že je senior osoba ve věku 70 let a více. 10,48 % (13) respondentů odpovědělo na otázku slovem nevím a 0,81 % (1) respondent odpověděl, že je senior ten, kdo je již v důchodu.

Pomáháte seniorům (těm, které znáte, např. soused, přítel prarodiče...)?

Graf č. 6: Pomoc adolescentů známým seniorům

Na položenou otázku odpovědělo 124 respondentů. 32,26 % (40) respondentů uvedlo, že cítí povinnost pomoci seniorům, které znají. 29,03 % (36) respondentů uvedlo, že jim nedělá problém pomoci seniorům, které znají, když je o pomoc senioři požádají. 22,58 % (28) respondentů odpovědělo, že nepomáhají seniorům, které znají a snaží se vyhnout této pomoci. 15,32 % (19) respondentů odpovědělo, že rádi pomohou a nabídnou svoji pomoc seniorům, které znají. 0,81 % (1) respondent uvedl, že nechce seniorům, které zná, pomáhat.

Proč nechcete seniorům (těm, které znáte) pomáhat?

Odpověď	Počet odpovědí	
Mám jiné zájmy	2	25 %
Obtěžuje mě to	2	25 %
Jsou pro mě cizí	1	12,50 %
Nechci	1	12,50 %
Není to moje povinnost	2	25 %
	8	100 %

Tabulka č. 15: Důvody proč nechtějí adolescenti známým seniorům pomáhat

Na nepovinnou otázku odpovědělo 8 ze 124 respondentů. 2 respondenti uvádí, že seniorům, které znají, nechtějí pomáhat, jelikož mají jiné zájmy. 2 respondenti uvádí, že seniorům, které znají, nechtějí pomáhat, jelikož je to obtěžuje. 1 respondent uvedl, že seniorům, které zná, nepomáhá, protože jsou pro něj cizí. 1 respondent na otázku odpověděl, že seniorům, které zná, nechce pomáhat. A 2 respondenti na otázku odpověděli, že pomoc známým seniorům pro ně není povinnost.

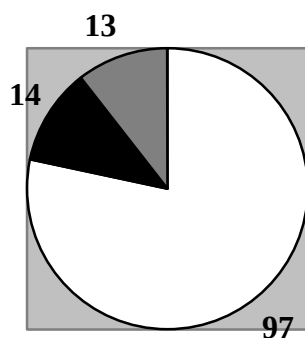
Proč nechcete seniorům (těm, které neznáte) pomáhat?

Odpověď	Počet odpovědí	
Cizím lidem nemusím pomáhat	1	11,11 %
At' si každý poradí sám	1	11,11 %
Obtěžuje mě to	4	44,44 %
Nevím	1	11,11 %
Oni by mi také nepomohli	1	11,11 %
Pořád mají nějaký problém a nadávají	1	11,11 %
	9	100 %

Tabulka č. 16: Důvody proč nechtějí adolescenti neznámým seniorům pomáhat

Na nepovinnou otázku odpovědělo 9 ze 124 respondentů. 1 respondent uvedl, že nepomáhá seniorům, které nezná, protože nemusí cizím lidem pomáhat. 1 respondent uvedl, že nepomáhá seniorům, které nezná, protože je potřeba, aby si každý poradil sám. 4 respondenti uvedli, že neznámým seniorům nepomáhají, protože je to obtěžuje. 1 respondent uvedl, že neví, proč neznámým seniorům nepomáhá. 1 respondent na otázku odpověděl, že neznámým seniorům nepomáhá, protože by mu také nepomohli a 1 respondent uvedl, že jim nepomáhá, jelikož senioři, které nezná, mají neustále nějaký problém a nadávají.

Kdo je dle Vašeho názoru dobrovolník?

- ☐ osoba, která bez nároku na odměnu poskytuje pomoc
- ☒ osoba, která za finanční ohodnocení poskytuje pomoc
- ☐ nevím

Graf č. 7: Názor adolescentů na to, kdo je to dobrovolník

Na položenou otázku odpovědělo 124 respondentů. 78,23 % (97) respondentů uvedlo, že je dle jejich názoru dobrovolník osoba, která bez nároku na odměnu poskytuje pomoc. 11,29 % (14) respondentů uvedlo, že je dle jejich názoru dobrovolník osoba, která za finanční ohodnocení poskytuje pomoc. 10,48 % (13) respondentů odpovědělo, že neví, kdo je to dobrovolník.

Z jakého důvodu byste chtěl pracovat jako dobrovolník?

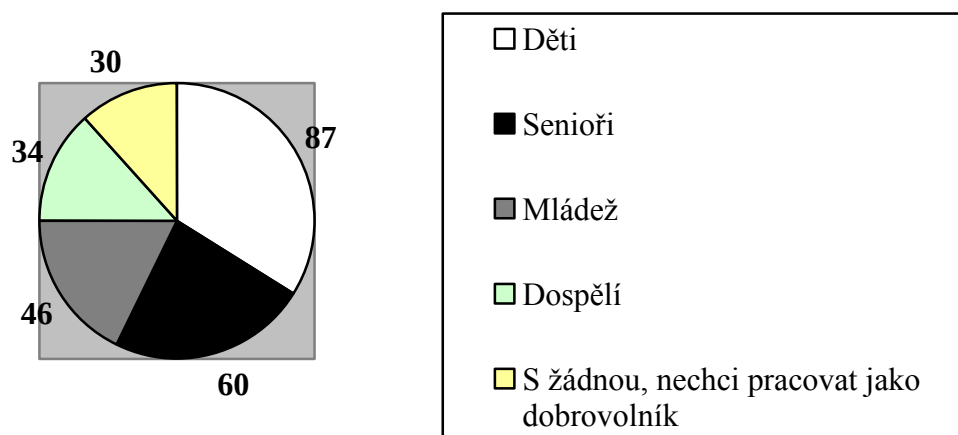
Odpověď	Počet odpovědí	
Protože chci být prospěšný a někomu pomoci	33	26,61 %
Nechtěl bych pracovat jako dobrovolník	28	22,58 %
Protože bych chtěl získat zkušenosti potřebné pro budoucí povolání	24	19,35 %
Protože mě to baví a naplňuje	13	10,48 %

Nechtěl bych pracovat jako dobrovolník, pouze za finanční odměnu		10	8,06 %
Odpověď vlastními slovy	Nevím, podle toho o jakou práci by se jednalo	7	5,65 %
	Nevím, proč bych chtěl	5	4,03 %
	Nevím, zda bych chtěl	4	3,23 %
		124	100 %

Tabulka č. 17: Důvody zapojení se adolescentů do dobrovolnictví

Na položenou otázku odpovědělo 124 respondentů. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy. Vlastními slovy na otázku odpovědělo 16 respondentů. 26,61 % (33) respondentů uvedlo, že by chtěli pracovat jako dobrovolníci, protože chtějí být prospěšní a někomu pomoci. 22,58 % (28) respondentů uvedlo, že by nechtěli pracovat jako dobrovolníci. 19,35 % (24) respondentů uvedlo, že chtějí pracovat jako dobrovolníci, protože by chtěli získat zkušenosti potřebné pro budoucí povolání. 10,48 % (13) respondentů odpovědělo, že by chtěli pracovat jako dobrovolníci, protože je to baví a naplňuje. 8,06 % (10) respondentů odpovědělo, že by nechtěli pracovat jako dobrovolníci, pouze za finanční odměnu. 5,65 % (7) respondentů uvedlo, že neví, zda by chtěli působit jako dobrovolníci, podle toho o jakou práci by se jednalo. 4,03 % (5) respondentů uvedlo na otázku, proč by chtěli pracovat jako dobrovolníci, že neví. 3,23 % (4) respondenti na otázku odpověděli, že neví, zda by chtěli působit jako dobrovolníci.

S jakou cílovou skupinou byste jako dobrovolník nejraději pracoval?

Graf č. 8: Cílová skupina, se kterou by adolescent jako dobrovolník nejraději pracoval

Na položenou otázku odpovědělo 124 respondentů, kteří mohli zvolit z nabízených možností 1 až 4 odpovědi. Respondenti otázce přidělili 257 odpovědí. 33,85 % (87) odpovědí tvrdí, že by respondenti jako dobrovolníci nejraději pracovali s dětmi. 23,35 % (60) odpovědí tvrdí, že by respondenti jako dobrovolníci nejraději pracovali se seniory. 17,90 % (46) odpovědí uvádí, že by respondenti jako dobrovolníci nejraději pracovali s mládeží. 13,23 % (34) odpovědí tvrdí, že by respondenti jako dobrovolníci nejraději pracovali s dospělými. 11,67 % (30) respondentů uvádí, že by jako dobrovolníci nechtěli pracovat.

Jakou dobrovolnickou práci se seniory byste upřednostnil?

Odpověď	Počet odpovědí	
Volnočasové aktivity se seniory (zájmový kroužek pro seniory, letní tábor pro seniory)	38	30,65 %
Nechtěl bych pracovat se seniory jako dobrovolník	37	29,84 %

Nevím		22	17,74 %
Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních (domov pro seniory)		9	7,26 %
Péče o seniory ve zdravotnických zařízeních (nemocnice)		5	4,03 %
Jiná odpověď	Žádnou z nabízených možností	9	7,26 %
	Všechno	4	3,23 %
		124	100 %

Tabulka č. 18: Upřednostnění určité dobrovolnické práce se seniory

Na položenou otázku odpovědělo 124 respondentů. Respondent musel zvolit jednu z nabízených možností nebo napsat odpověď vlastními slovy. 30,65 % (38) respondentů uvedlo, že by při dobrovolnické práci se seniory upřednostnili volnočasové aktivity. 29,84 % (37) respondentů uvedlo, že by nechtěli pracovat se seniory jako dobrovolníci. 17,74 % (22) respondentů uvedlo, že neví, jakou činnost by v práci se seniory upřednostnili. 7,26 % (9) respondentů uvedlo, že by v dobrovolnické práci se seniory upřednostnili péči o seniory v pobytových sociálních zařízeních. 4,03 % (5) respondentů uvedlo, že by v dobrovolnické práci se seniory upřednostnili péči ve zdravotnických zařízeních. 7,26 % (9) respondentů odpovědělo, že by si nevybrali žádnou z těchto možností a 3,23 % (4) respondenti odpověděli, že by vyzkoušeli všechny z uvedených možností.

Z jakého důvodu byste se nerozhodl (a) pro dobrovolnickou práci se seniory?

Odpověď		Počet odpovědí	
Mám obavy z práce se seniory		10	23,26 %
Vyhledávám práci s jinou cílovou skupinou (děti, mládež...)		9	20,93 %
Nemám rád seniory		8	18,60 %
Nemám dobrý vztah se seniory		2	4,65 %
Jiná odpověď	Je to neplacené	5	11,63 %
	Nechci být dobrovolník	4	9,30 %
	Z žádného, chtěl bych to dělat	3	6,98 %
	Špatný vztah s prarodiči	1	2,33 %
	Nevím	1	2,33 %
		43	

Tabulka č. 19: Důvody adolescentů proč neposkytnout dobrovolnickou práci seniorům

Na nepovinnou otázku odpovědělo 43 ze 124 respondentů. 23,26 % (10) respondentů uvedlo, že by se nerozhodli pro dobrovolnickou práci se seniory, jelikož mají obavy z této práce. 20,93 % (9) respondentů uvedlo, že by se pro dobrovolnickou práci se seniory nerozhodli, jelikož vyhledávají dobrovolnickou práci s jinou cílovou skupinou. 18,60 % (8) respondentů uvedlo, že by se pro dobrovolnickou práci se seniory nerozhodli, jelikož seniory nemají rádi. 4,65 % (2) respondentů uvedlo, že se pro dobrovolnickou práci se seniory nerozhodli, protože s nimi nemají dobrý vztah. 11,63 % (5) respondentů uvedlo, že by se pro dobrovolnickou práci se seniory nerozhodli, protože je to neplacené. 9,30 % (4) respondentů odpovědělo, že by se pro dobrovolnickou práci se seniory nerozhodlo, protože nechtějí být dobrovolníky. 6,98 % (3) respondentů odpovědělo, že by se pro dobrovolnickou práci se seniory nerozhodlo z žádného důvodu, jelikož by to chtěli dělat. 2,33 % (1) respondent uvedl, že by se pro dobrovolnickou práci se seniory nerozhodl, jelikož má špatný vztah s prarodiči. 2,33 % (1) respondent odpověděl, že neví, z jakého důvodu by se nerozhodl pro dobrovolnickou práci se seniory.

7 Diskuze

7.1 Shrnutí dosavadního stavu řešení problematiky

Cílem této podkapitoly je poskytnout pohled do problematiky výzkumu kvality vztahů seniorů s adolescenty a do problematiky výzkumu motivace k dobrovolnictví adolescentů.

Výzkum kvality vztahů seniorů s adolescenty

Výzkumy v České republice opomíjejí vztahy seniorů či prarodičů s adolescenty a zaměřují se především na vztahy mezi adolescenty a rodiči či na přátelské vztahy mezi adolescenty (Macek, 2006).

Co se týče výzkumu seniorské problematiky, tak ta je na tom již lépe. Hojně se seniorskou problematikou zabývá Doc. PhDr. Petr Sak CSc. a Mgr. Karolína Kolesárová. Předmětem výzkumů je často postavení seniorů ve společnosti, mediální prezentace seniorů, situace seniorů v evropském prostředí, názory organizací zaměřených na seniory, konkrétně na situaci seniorů ve vztahu k zaměstnanosti a jejich životní situace v různých oblastech (Sak; Kolesárová, 2012).

Tato dvojice provedla v roce 2009 kvalitativní výzkum s názvem „*Tři generace*“, objektem výzkumu je zde sociální entita „*třígenerační sociální vlákno*“, tvořené respondentem, jeho rodiči a prarodiči. Respondenty jsou zde osoby ve věku 30 let a výše, tudíž respondenti ekonomicky aktivní.

Dále byl proveden v roce 2008 kvantitativní výzkum s názvem „*Názory a postoje české populace k seniorům*“. Předmětem výzkumu byly názory, postoje, znalosti a hodnoty české populace ve vztahu k seniorům. Objektem výzkumu byla česká populace starší patnácti let. Ve výzkumu byla položena otázka „*S jakým věkem si spojujete seniory? Od kolika let je podle Vás člověk senior?*“ Podle 45 % respondentů se stává člověk seniorem v 60 letech a podle 54 % respondentů člověk v 60 letech už seniorem je. Podle 23 % respondentů se člověk stává seniorem v 65 letech a podle 79 % již v tomto věku seniorem je. Podle 16 % respondentů se seniorem stává člověk v 70 letech a podle 97 % jím již v tomto věku je. Dále v tomto výzkumu byla položena otázka: „*Co pro Vás představuje seniorský věk především?*“ 44 % respondentů ve věku 15 – 29 let odpovědělo, že seniorský věk berou jako součást

života, které se ani nebojí, ale ani se na ni netěší. 37 % respondentů této věkové skupiny odpovědělo, že o tom nepřemýšlí. 13 % respondentů odpovědělo, že pro ně seniorský věk představuje hrozbu, riziko a strach. 6 % odpovědělo, že seniorský věk berou jako životní fázi, na kterou se těší a 1 % respondentů neodpovědělo na otázku nebo odpovědělo, že neví. U tohoto výzkumu je hlavní pozornost zaměřena na seniory. Osoby ve věku 15 – 26 jsou pouze částí výzkumu respondentů (Sak; Kolesárová, 2008).

Jmenované výzkumy byly zaměřeny především na obecnou seniorskou problematiku a adolescenti zde byli vnímáni buď jako část souboru respondentů nebo jako součást rodiny a vztah mezi seniory a adolescenty zde nebyl zkoumán.

Můžeme také zmínit mezigenerační učení, které se částečně pojí s touto problematikou a tou se zabývá např. Prof. PhDr. Milada Rabušicová, Ph.D. ve svém výzkumu z roku 2009 s názvem *„Mezigenerační učení: děti, rodiče a prarodiče v neformálním vzdělávání a v informálním učení.“*

Výzkum motivace k dobrovolnictví adolescentů

Jelikož je dobrovolnictví velmi aktuálním tématem, bylo na něm provedeno mnoho různých výzkumů. Např. Zdeněk Mlčák ve výzkumu *„Pětifaktorový model osobnosti, prosociální chování a empatie u studentů a vysokých škol“* došel k výsledkům, ve kterých upozorňuje na „...význam dobrovolnické zkušenosti, která úzce souvisí s osobnostními rozdíly mezi respondenty, kteří touto zkušeností disponují, a respondenty, kteří tuto zkušenost dosud nezískali“ (Mlčák, 2010, s. 146).

Dále můžeme uvést jako příklad výzkum Doc. PhDr. Pavla Friče, PhD. a Mgr. Terezy Pospíšilové, PhD. s názvem *„Hodnoty a vzory dobrovolnictví“*, který se uskutečnil v roce 2009 na respondentech ve věku od patnácti let. Poukazují na to, že „...mezi mládeží ve věku od 15 do 24 let se třetina věnuje organizovanému dobrovolnictví (32 %)“ (Frič; Pospíšilová, 2009, s. 3).

„Získaná data potvrzují, že nejvíce rozšířenou motivací českých dobrovolníků je příjemné vyplnění volného času či seberealizace. Většina respondentů zároveň „cítí“, že je důležité pomáhat druhým bez nároku na odměnu. Motivace průměrného dobrovolníka je volnočasová a pohodová – má ze své dobrovolnické aktivity požitky, užívá si ji, baví ho to“ (Frič; Pospíšilová, 2009, s. 5).

Dále se dobrovolnictvím zabýval např. Ing. PhDr. Radim Marada, PhD. ve výzkumu provedeném v roce 1998 s názvem „*Sociální zdroje dobrovolnictví a neziskových aktivit.*“ Dále pak také Doc. Ing. Jiří Novotný, CSc. v roce 2006 ve výzkumu s názvem „*Faktory úspěchu neziskových organizací s důrazem na význam dobrovolnictví.*“

Dobrovolnictví je hojně řešená problematika a motivace k dobrovolnictví či zkušenost s dobrovolnictvím je již v některých výzkumech řešena.

7.2 Diskuze výsledků

Zjištěné výsledky potvrdily předpokládané hypotézy, že existuje úzký vztah mezi četností kontaktů adolescentů s prarodiči a místem jejich bydliště. Potvrdily, že existuje úzký vztah mezi motivací adolescentů pomoci seniorům a motivací pomoci prarodičům. Potvrdily, že existuje úzký vztah mezi motivací adolescentů k dobrovolnictví a vztahy s prarodiči. Potvrdily také to, že existuje úzký vztah mezi motivací adolescentů k dobrovolnictví a předchozími zkušenostmi adolescentů s dobrovolnictvím.

Zjištěné výsledky nepotvrdily souvislost mezi věkem a vztahem k seniorům ani mezi studovaným typem střední školy a vztahem k seniorům. Avšak potvrdila se souvislost mezi místem bydliště a četností kontaktů mezi vnoučetem a prarodičem.

Zjištěné výsledky poukazují na často špatný vztah adolescentů se seniory. 13,44 % z dotazovaných uvedlo špatný vztah s prarodiči nebo se seniory. Dále také poukazují na častý výskyt nezájmu adolescentů o pomoc seniorům (např. 23,39 % z dotazovaných uvedlo, že nechtějí známým seniorům pomáhat a 3,23 % respondentů uvedlo, že nechtějí těmto seniorům pomáhat, jelikož je to obtěžuje. U zjišťování míry motivace adolescentů k dobrovolnické práci se seniory odpovědělo 18,60 % (za 43 odpovědí), že se seniory nechce pracovat jako dobrovolník, jelikož je nemá rád a 4,65 % (ze 43 odpovědí) uvedlo, že nechtějí se seniory pracovat jako dobrovolníci, jelikož nemají se seniory dobrý vztah.

Zjištěné výsledky ukazují na to, že žáci humanitních oborů jsou více motivováni k pomoci seniorům než žáci jiných oborů. Také poukazují na vztahy adolescentů k seniorům v závislosti na to, zda se jedná o známého či neznámého seniora. Kladné vztahy se vyskytují ve větší míře k prarodičům a známým seniorům než k neznámým seniorům.

Výsledky také poukazují na zájem adolescentů o dobrovolnictví, kdy z celkového počtu respondentů (124 dotazovaných) má potenciální zájem o dobrovolnictví 47,58 % respondentů (59 dotazovaných).

Výsledky ukazují na to, že z celkového počtu respondentů (124 dotazovaných) má potenciální zájem o dobrovolnickou práci se seniory 45,16 % (56 dotazovaných).

Díky zjištěným výsledkům tedy můžeme hovořit o potenciálním zájmu o dobrovolnickou práci se seniory mezi adolescenty v okrese Šumperk a také potřebu projektu vedoucího ke zkvalitnění mezigeneračních vztahů.

V další kapitole poskytujeme návrh projektu letního tábora pro seniory, který by mohl přispět ke zkvalitnění mezigeneračních vztahů.

III. PRAKTICKÁ ČÁST

8 Návrh projektu vedoucího ke zkvalitnění mezigeneračních vztahů

Mezigenerační vztahy ve smyslu vztahů mezi seniory a adolescenty jsou v dnešní době velmi napjaté. Toto napětí je potřeba zmírnit, jelikož s přibývajícími lety bude docházet k neustálému nárůstu seniorské populace a k poklesu osob v produktivním věku. Tento fakt by mohl dále prohlubovat toto napětí a mezigenerační neporozumění.

Viz příloha č. 7: Počet obyvatel ČR podle pohlaví a základních věkových skupin do roku 2050 podle Projektce obyvatelstva ČR z roku 2009.

V několika posledních letech se začala rozšiřovat nabídka letních táborů o letní tábor pro seniory. Tento druh letního tábora začal být mezi seniory velmi populární. Proto volíme jako prostředí pro zkvalitnění vztahů mezi seniorem a adolescentem právě toto prostředí. Prostředí, ve kterém se senior cítí dobře a uvolněně.

Projekt navrhovaného tábora se nesnaží seniory segregovat od společnosti, ale naopak docílit mezigeneračního porozumění této cílové skupiny s adolescenty. Adolescenti v tomto projektu hrají velkou roli, působí zde na postech dobrovolníků, kteří po celou dobu tábora vytváří a řídí různé aktivity a tráví volný čas právě se seniory. Tyto dvě cílové skupiny se po dobu tábora mají možnost lépe poznat a pochopit různá specifika mladé a starší generace. Adolescenti prostřednictvím táborových kurzů mají možnost předávat seniorům své zkušenosti a učit je cizí jazyk, či používat nejrůznější moderní techniku (např. používání notebooku, seznámení se sociálními sítěmi, používání mobilního telefonu). Na osoby adolescentního věku tato zkušenost může pozitivně působit, zlepší se v mezilidské komunikaci, naučí se organizovat a řídit různé aktivity, pozná starší generaci a získá od ní nové poznatky a zkušenosti. Jelikož se jedná o dobrovolnictví, budou aktivity dobrovolníka ohodnoceny pouze pochvalou, písemným hodnocením, potvrzením praxe či doporučením, dobrovolník nemá nárok na finanční odměnu.

Účast na navrhovaném letním táboře může seniorům přinést také mnoho pozitivních zkušeností. Senioři jsou na letním táboře se skupinou svých vrstevníků, mají možnost navázat nová přátelství. Vracejí se díky táborovému prostředí do mládí a setkávají se s různými novými aktivitami. Táboř se účastní v přítomnosti adolescentů, kteří zde působí jako dobrovolníci. Ti jim nabízejí výuku různých aktivit. Jelikož jsou senioři s adolescenty v neustálém kontaktu, předávají si navzájem své zkušenosti a dochází k mezigeneračnímu sbližování.

Tento projekt se pokouší o zkvalitnění vztahů mezi adolescenty a seniory a k pochopení toho, že stárání není handicap ani nemoc, ale je to vývojová fáze v životě člověka, kterou si projde každý.

8.1 Návrh letního tábora pro seniory

Tento návrh slouží jako návod pro organizátory akcí a podnikavé osoby, které by rády zorganizovaly tábor pro seniory. Tábory pro seniory jsou v nynější době novinkou mezi letními tábory a o tento typ trávení volného času byl mezi seniory zaznamenán zájem.

Organizátor letního tábora musí letní tábor zaštitit pod určitou organizaci. Pokud není ve vedení či členem organizace, je vhodné založit organizaci novou. V tomto návrhu jsme se rozhodli o vytvoření nové neziskové organizace a následné zaštitění letního tábora pod spolek Kopretina.

Viz příloha č. 8: Návrh nevládní neziskové organizace

Viz příloha č. 9: Stanovy spolku Kopretina

Navrhovaný letní tábor pro seniory je umístěn v části města Zábřeh, v Dolním Bušínově. Tato oblast byla vybrána především z důvodu, že se jedná o klidné, přírodní prostředí vhodné pro seniory. Tento tábor je ale možné realizovat v různých oblastech České republiky se změnami v organizačních záležitostech a s drobnými úpravami programu.

Viz příloha č. 10: Město Zábřeh a volnočasové vyžití

Tento letní tábor pro seniory je určen pro osoby starší šedesáti let. Poskytuje seniorům kvalitní nabídku volnočasových aktivit a snaží se podporovat vztahy mezi seniory a mládeží prostřednictvím spolupráce s dobrovolníky.

Jelikož by se někteří senioři velmi rádi účastnili letního tábora, ale finanční situace či obavy z trávení nocí v cizím prostředí jim v tomto záměru brání, proto je přidán k prvnímu táborovému dni výlet, kterého se budou moci zúčastnit i ostatní senioři. Navrhovaný výlet je jednodenní, nástupní i výstupní místo je Zábřeh.

Viz příloha č. 11: Plakát: propagace výletu pro seniory

Cíle letního tábora pro seniory:

- 1) volnočasové aktivity pro seniory
- 2) nalezení nových přátelství a kontaktů
- 3) zlepšení mezigeneračních vztahů mezi seniory a adolescenty
- 4) oboustranné předávání znalostí a zkušeností mezi účastníky tábora a dobrovolníky

8.2 Klientela, možní zájemci

Letní tábor pro seniory je akce trvající 8 dní a 7 nocí, jedná se tedy o aktivitu vyhovující jen části potencionálních zájemců. Proto kontinuálně s letním táborem probíhá jednodenní výlet pro seniory. Účastníci letního tábora a účastníci výletu se budou společně účastnit prvního dne setkání. Hlavním důvodem spojení těchto dvou aktivit je především starší věk seniorů nebo nezáměr o vícedenní pobyt a s tím spojená nutnost trávení nocí v cizím prostředí.

Letní tábor pro seniory je určen pro osoby starší šedesáti let. Je určen pro jednotlivce, páry i skupiny. Letní tábor pro seniory se bude konat v části města Zábřeh, v Dolním Bušínově v penzionu Prefa. Toto prostředí není plně bezbariérové, proto není tábor vyhovující pro osoby s omezenou schopností pohybu a osoby pohybující se na invalidním vozíku.

Potencionální zájemci letního tábora pro seniory jsou oslovováni pomocí informačních plakátů vyvěšených v blízkých městech, na vývěškách obecních úřadů či v organizacích pro seniory.

8.3 Propagace letního tábora

Letní tábor pro seniory bude propagován několika způsoby:

- vyvěšení plakátů v blízkých městech a na vývěškách obecních úřadů přilehlých obcí
- vyvěšení plakátů v Domovech pro důchodce, Domovech s pečovatelskou službou, Klubech pro seniory aj.

Viz příloha č. 12: Plakát: propagace letního tábora pro seniory

V případě zájmu potencionálních klientů je potřeba na vyvěšených plakátech sdělit telefonní číslo, emailovou adresu a adresu sídla pro předání dalších informací o letním táboře pro seniory. Zájemcům je poté nutno zaslat přihlášku na letní tábor pro seniory.

Viz příloha č. 13: Přihláška účastníků letního tábora pro seniory

8.4 Dobrovolníci na letním táboře pro seniory

Dobrovolníci působící na letním táboře budou vybíráni z řad středoškolských žáků. Oslovování budou pomocí informačních letáků vyvěšených na různých typech středních škol. Bližší informace budou získávat na emailové adrese a telefonním čísle, které je na informačním náborovém letáku. Pokud se žák bude mít zájem zúčastnit letního tábora pro seniory, jako dobrovolník bude zařazen mezi dobrovolníky spolku. Dobrovolník bude proškolen, získá veškeré informace o spolku i o letním táboře pro seniory. Dobrovolník bude seznámen s pojmem senior a se specifiky seniorského věku. Na informační schůzce spolku bude informován o programu tábora a budou mu přiděleny úkoly, na které je potřeba aby se připravil před započatím letního tábora.

V průběhu tábora každý večer probíhá setkání vedoucích a dobrovolníků a plánování aktivit na další den. Dobrovolníci mají v průběhu trvání tábora rozdělené povinnosti a individuální školení. V době, kdy neorganizují či se neúčastní aktivit, plánují a vedou dobrovolníci individuální školení v těchto oblastech: anglický jazyk, používání notebooku a internetu, používání mobilního telefonu, seznámení se sociálními sítěmi.

Dobrovolníci se účastní volnočasových aktivit se seniory.

Viz příloha č. 14: Informační leták pro žáky

Viz příloha č 15: Přihláška dobrovolníka, souhlas rodičů s dobrovolnictvím

Viz příloha č. 16: Rozpis úkolů dobrovolníků

8.5 SWOT analýza

SWOT analýza navrhovaného letního tábora pro seniory

Silné stránky: - ubytování v penzionu - realizace letního tábora v rekreační oblasti - možnost dietní stravy - široká nabídka volnočasových aktivit - nepřetržitý dohled zdravotníka po dobu tábora - plnohodnotné trávení volného času seniorů - trávení letního tábora seniorů s adolescenty - získání zkušeností z oblasti moderní techniky díky nabízeným kurzům - možnost jednodenního výletu	Slabé stránky: - způsob dopravy do a ze Zábřehu - nezkušené dobrovolníky - vysoká cena
Příležitosti: - získání sponzorských darů - zkvalitnění mezigeneračních vztahů - získání klientů	Hrozby: - málo zájemců o účast na letním táboře pro seniory - způsobení úrazu či nemoci - nezájem seniorů o nabízené kurzy - nezájem dobrovolníků o vedení kurzů

Zhodnocení SWOT analýzy

Slabé stránky

Na zjištěných slabých stránkách letního tábora můžeme pracovat až do jejich vymizení. Jistou slabou stránkou je doprava účastníků tábora do a ze Zábřehu, tuto dopravu spolek nezařizuje, tudíž se musí účastníci tábora dopravit na místo sami. Pokud nemají účastníci tábora možnost požádat rodinného příslušníka či přítele o zavezení na místo a zpět, je ze strany organizace pro zlehčení této situace nabídnout vyhledání vhodného autobusového či vlakového spojení.

Dalším možným problémem může být nezkušenost dobrovolníků, tu není možné odstranit jiným způsobem než zkušeností, tudíž již při absolvování dobrovolnické služby na letním táboře získají potřebné zkušenosti.

Pro některé z možných zájemců o účast na letním táboře může být cena příliš vysoká. Proto je možné snažit se o získání dotací či sponzorských darů.

Hrozby

Jako velkou hrozbu můžeme označit málo zájemců o účast na letním táboře pro seniory. Na odstranění této hrozby je třeba pracovat reklamou, pomocí letáků nebo novinových článků. Možnou hrozbou na letním táboře jsou také úrazy či nemoci účastníků tábora, či vedoucích a dobrovolníků. Toto ohrožení se snaží zmírňovat zdravotník, který je přítomen po celou dobu tábora. Ten kontroluje zdravotní stav přítomných, připomíná a dává léky, ošetřuje drobná poranění. O konání letního tábora, počtu účastníků a o zdravotním stavu je také informován praktický lékař z blízkého města, který je po dobu tábora připraven řešit případné problémy. Nezájem seniorů o kurzy či nezájem dobrovolníků o vedení kurzů je snížen vhodnou motivací všech zúčastněných.

Ostatní náležitosti

Před započítáním tábora je důležité zajistit organizační a personální záležitosti letního tábora pro seniory a také ubytování a stravování všech účastníků letního tábora.

Organizační záležitosti letního tábora pro seniory

Viz příloha č. 17: Organizační záležitosti letního tábora pro seniory

V příloze č. 17 nalezneme organizační záležitosti letního tábora pro seniory, zde najdeme i seznam povinné dokumentace letního tábora.

Personální zajištění letního tábora pro seniory

Viz příloha č. 18: Personální zajištění letního tábora pro seniory

V příloze č. 18 nalezneme informace týkající se personálního zajištění letního tábora, tedy vedení a další osoby zajišťující chod tábora a také jejich práva a povinnosti.

Ubytování a stravování na letním táboře pro seniory

Viz příloha č. 19: Ubytování a stravování na letním táboře pro seniory

V příloze č. 19 nalezneme informace o způsobu ubytování na navrhovaném letním táboře pro seniory a také způsob a režim stravování.

Je také potřebné vytvořit si předběžný rozpočet letního tábora.

Rozpočet letního tábora

Viz příloha č. 20: Rozpočet letního tábora

V příloze č. 20 nalezneme předpokládaný rozpočet navrhovaného letního tábora pro seniory s maximálním množstvím účastníků tábora.

8.6 Program letního tábora

Program letního tábora je tvořen všemi vedoucími tábora. Jeho samotná realizace je provedena ve spolupráci všech organizátorů tábora, tedy i dobrovolníků. Dobrovolníci jsou zapojeni do přímé práce s účastníky tábora. Program letního tábora je vytvořen tak, aby respektoval věkovou skupinu, s níž se pracuje. Již před započítáním tábora je účastníkům tábora poskytnut k vyplnění dotazník o představě letního tábora. Výsledky tohoto dotazníku budou vyhodnoceny a bude jim přizpůsobena tvorba programu.

Viz příloha č. 21: Dotazník o představě letního tábora pro seniory

Jedním z cílů letního tábora je podporovat vztahy mezi seniory a adolescenty, proto je kladen velký důraz na trávení volného času seniorů s dobrovolníky. Navzájem si předávají své poznatky a zkušenosti pomocí volnočasových aktivit a individuálních kurzů. Ze strany adolescentů se jedná o poskytování vědomostí a dovedností v užívání notebooku či práci s mobilním telefonem.

„Význam informačních a komunikačních technologií pro seniory v nadcházející éře informační společnosti je obrovský, jejich nedostupnost či neznalost se stává závažným faktorem sociální exkluze a narušení mezigenerační sounáležitosti – závažně může narušovat vztah mezi vnuky a prarodiči“ (Čevela; Kalvach; Čeledová, 2012, s. 44).

V přílohách č. 22 a č. 23 nalezneme výsledky výzkumů na téma „používání mobilních telefonů“ a „Používání osobního počítače a internetu“, ve kterých můžeme poukázat na nízký počet osob ve věku 75+ let užívajících mobilní telefon a nízký počet osob ve věku 65+ let užívajících osobní počítač a internet.

Viz příloha č. 22: Používání mobilních telefonů ve vybraných věkových skupinách v letech 2006 a 2011 v procentech

Viz příloha č. 23: Používání osobního počítače a internetu ve vybraných věkových skupinách v letech 2006, 2008 a 2011 v procentech

8.6.1 Denní režim

Na letním táboře je nutné udržovat denní režim pro lepší uspořádání programu a pro udržení pravidelného životního rytmu účastníků. Na letním táboře pro seniory je nutné denní režim upravit dle jejich požadavků a jejich zdravotního stavu.

Uvádíme návrh denního režimu, který je možné denně měnit a upravovat dle požadavků účastníků tábora.

6.00 – 8.30 hod.	budíček, snídane, odpočinek, klidné společenské hry
8.30 hod.	dopolední program (program připravený dobrovolníky)
10.30 hod.	svačina
11.00 hod.	dopolední program (program připravený dobrovolníky)
12.30 hod.	oběd
13.00 hod.	odpolední klid (30 – 60 minut, dle potřeby)
14.00 hod.	odpolední program
15.30 hod.	svačina
16.00 hod.	odpolední program
18.30 hod.	večeře
19.00 – 22.00 hod.	večerní program
Individuálně	večerka

Tabulka č. 20: Návrh denního režimu

Denní režim se přizpůsobuje po vzájemné domluvě s účastníky. Je vhodné, po přihlášení účastníka na letní tábor, zaslat pořadatelem tábora dotazník o představě letního tábora.

Viz příloha č 21: Dotazník o představě letního tábora pro seniory

V průběhu letního tábora pro seniory poskytují vybraní dobrovolníci v určených časech individuální výuku práce na notebooku či mobilním telefonu.

Viz příloha č. 24: Rozpis individuální výuky

8.6.2 Denní plán

1. den: sobota

9.00 hod. setkání s účastníky výletu a s účastníky tábora před nádražní halou ve městě Zábřeh

9.15 hod. odjezd objednaným autobusem z města Zábřeh do města Úsov

9.40 hod. dojezd do města Úsov

10.00 hod. prohlídka zámku (60 minut s průvodcem)

11.00 hod. prohlídka:

- Lovecko - lesnické muzeum Úsov
- Expozice: Hádanky pánů z Vlašimi
- Galerie akademického malíře Lubomíra Bartoše

12.30 hod. oběd v Zámecké restauraci

13.30 – 15.00 hod. volný program ve městě Úsov

15.00 hod. svačina (oplatka, jablko)

15.10 hod. odjezd z města Úsov do města Zábřeh (rozloučení s účastníky výletu u hlavního nádraží)

15.20 hod. odjezd z města Zábřeh do Dolního Bušínova

15.40 hod. dojezd do Dolního Bušínova

- **Odpolední program**

Odpolední program: Příjezd na místo tábora, seznámení s ubytovacím zařízením, ubytování, procházka po okolí penzionu

Aktivita: Příjezd na místo tábora, seznámení s ubytovacím zařízením, ubytování

Průběh aktivity: Mezi táborníky, vedoucími a dobrovolníky jsou rozděleny pokoje ubytovacího zařízení. Táborníci jsou seznámeni s ubytovacím zařízením a s jeho pravidly. Účastníci tábora mají prostor pro zabydlení v pokojích či odpočinek.

Cíl aktivity: Táborníci i vedoucí jsou ubytováni a odpočívají po náročném dni.

Aktivita: Procházka po okolí penzionu

Průběh aktivity: Táborníci se seznámí s okolím penzionu, procházka je vedena k přehradě. U přehrady jsou účastníkům tábora předány vedoucími potřebné informace a zodpovězeny případné dotazy.

Cíl aktivity: Seznámení s okolím penzionu, získání informací.

- **Večerní program**

Večerní aktivity: Odpočinek, libovolné aktivity, seznamovací hry

Aktivita: Odpočinek, libovolné aktivity

Aktivita: Seznamovací hra „Jména“

Průběh aktivity: Všichni účastníci tábora si sednou na židle do kruhu vedle sebe. První soutěžící se představí tímto způsobem, např.: „Jmenuji se Petr a přijel jsem z Olomouce“, další soutěžící tuto informaci zopakuje a přidá informaci o sobě, např.: „Pán přede mnou se jmenuje Petr, přijel z Olomouce a já se jmenuji Eliška a přijela jsem ze Zábřeha“. Další soutěžící v řadě pokračuje a vždy musí zopakovat všechny představené soutěžící. Pokud první kolo soutěžící zvládnou, může se pokračovat dalším kolem a přidat další informace.

Cíl aktivity: Účastníci tábora se s ostatními táborníky seznámí, navzájem se představí a pokusí se zapamatovat jména všech účastníků.

2. den: neděle

• **Dopolední program**

Dopolední aktivity: Setkání všech účastníků tábora ve společenské místnosti, rozdělení účastníků do oddílů, přiřazení oddílových vedoucích, seznámení s programem dne (téma dne: Evropa – Španělský den), vědomostní kvíz na téma Španělsko, dokument o životě ve Španělsku, scénka

Aktivita: Rozdělení účastníků do oddílů, přiřazení oddílových vedoucích

Průběh aktivity: Pomocí losu probíhá rozdělení účastníků do oddílů a přiřazení oddílových vedoucích (hlavní vedoucí, koordinátor dobrovolníků, zdravotník).

Cíl aktivity: Účastníci tábora jsou rozděleni do oddílů, mají svého oddílového vedoucího.

Aktivita: Tvorba oddílových názvů, pokřiků a erbů

Průběh aktivity: Oddíly se svým oddílovým vedoucím vymyslí název svého oddílu, oddílový pokřik či heslo a vytvoří svůj znak/erb pomocí výtvarných pomůcek.

Cíl aktivity: Táborníci mají vytvořen svůj název, pokřik i erb.

Aktivita: Seznámení s programem dne (téma dne: Evropa – Španělský den)

Průběh aktivity: Účastníci tábora a vedoucí tábora se setkají ve společenské místnosti. Vedoucí je seznámí s celým programem dne.

Cíl aktivity: Účastníci tábora jsou seznámeni s programem.

Aktivita: Vědomostní kvíz na téma Španělsko

Průběh aktivity: Dobrovolník, který měl za úkol připravit si dopolední program na téma Španělsko, rozdá účastníkům tábora vědomostní kvízy, poté dle správných výsledků vyhodnotí kvíz a vyhlásí vítěze.

Cíl aktivity: Účastníci tábora si ověří své vědomosti prostřednictvím kvízu.

Aktivita: Dokument o životě ve Španělsku

Průběh aktivity: Dobrovolník dle svého uvážení vybere dokument na téma Španělsko a promítne jej.

Cíl aktivity: Účastníci tábora si prohloubí své znalosti o Španělsku.

Aktivita: Scénka

Průběh aktivity: Vedoucí připraví na lístky možnosti, podle kterých si budou účastníci tábora připravovat své scénky. Vybraný zástupce oddílu si vylosuje dva lístky. Tzn. žánr scénky, např.: komedie, drama, love story a název scénky, např.: „Vyznání“, „První den ve škole“, „Nákup“. Oddíly si se svým vedoucím najdou místo v přírodě, kde se budou připravovat na scénku a společně vytvoří scénář.

Cíl aktivity: Účastníci si rozvíjí vlastní kreativitu a spolupracují ve skupině.

- **Odpolední program**

Odpolední aktivity: Scénka, procházka v lese, hra Bingo, zapsání do individuálních kurzů

Aktivita: Scénka

Průběh aktivity: Účastníci tábora se připravují na svou scénku, nacvičují ji a připravují si kostýmy. Poté se všechny oddíly sejdou ve společenské místnosti a postupně své scénky předvedou. Na závěr všichni účastníci i vedoucí vyberou scénku, která se jim nejvíce líbila (oddíly si musí vybrat jinou scénku než svoji), a napíší ji na přidělený lístek a odevzdají ho na určené místo. Poté vedoucí sečtou výsledky a vyhlásí vítěze.

Cíl aktivity: Účastníci tábora spolupracují, hrají scénky.

Aktivita: Procházka v lese

Průběh aktivity: Účastníci tábora i vedoucí jdou společně na procházku do přilehlého lesa.

Cíl aktivity: Rekreační v přírodě.

Alternativní program (při nepříznivém počasí): Společenské hry a povídání ve společenské místnosti.

Aktivita: Hra Bingo

Průběh aktivity: Hra probíhá ve společenské místnosti. Vedoucí rozdají mezi účastníky tábora připravené tabulky, do kterých si účastníci budou dle pokynů vypisovat čísla. Vedoucí tábora losuje postupně čísla a hlásí ho. Účastníci postupně škrtnou vyplněná čísla. Když první účastník vyškrtá všechna svá čísla, zvolá „Bingo!“, je hra ukončena a pokračuje další kolo s jinými čísly.

Cíl aktivity: Účastníci tábora trénují svůj postřeh.

Aktivita: Zápis do individuálních kurzů

V průběhu letního tábora proběhnou v rámci denních aktivit různé kurzy, např. výuka anglického jazyka, práce na PC. Tyto kurzy budou pouze orientační, pro získání základního přehledu a to zábavnou formou.

Klienti mají možnost v případě zájmu přihlásit se do individuálních kurzů, kdy budou v libovolné době, v době denních aktivit či odpočinku, po domluvě s dobrovolníkem, získávat a procvičovat si vědomosti a dovednosti z určité oblasti.

Viz příloha č. 24: Rozpis individuální výuky

• Večerní program

Večerní aktivity: Hra Kufr, Poslech Španělské hudby a tanec, tvorba a ochutnávka španělských pochutin, vyhodnocení dne, bodové ohodnocení

Aktivita: Hra Kufr

Průběh aktivity: Účastníci tábora jsou rozděleni do dvou skupin. Členové skupiny znázorňují mimicky předem připravená slova na kartičkách. Mohou se objevit různá slova či věty z písní, filmů, televizních pořadů atd. Ostatní členové skupiny slova či věty hádají. Tato hra může být provedena ve více variacích, soutěžící mohou předvádět nejen mimicky, ale mohou je vysvětlovat slovy nebo kreslit na papír.

Cíl aktivity: Spolupráce, kreativita, zábava.

Aktivita: Poslech Španělské hudby a tanec, tvorba a ochutnávka španělských pochutin

Průběh aktivity: Účastníci tábora se setkají ve společenské místnosti, kde bude probíhat poslech španělské hudby. Na stolech jsou připraveny olivy, sýry a tortilly.

Cíl aktivity: Účastníci se odreagují, relaxují, poslouchají hudbu, ochutnají různé pochoutky.

Aktivita: Vyhodnocení dne

Průběh aktivity: Po večerním programu se vedoucí obrátí na účastníky s prosbou na ohodnocení dne, zhodnocení toho, co se jim líbilo, co ne, co je bavilo. Vedoucí sečtou získané body oddílů a vyvěsí je na nástěnce.

Cíl aktivity: Zpětná vazba pro vedoucí i účastníky tábora.

3. den: pondělí

• **Dopolední program**

Dopolední aktivita: Setkání všech účastníků tábora ve společenské místnosti, seznámení s programem dne (téma dne: Evropa – Řecký den), vědomostní kvíz na téma Řecko, dokument o životě v Řecku, hra „Chcete být milionářem?“

Aktivita: Seznámení s programem dne (téma dne: Evropa – Řecký den)

Průběh aktivity: Účastníci tábora a vedoucí tábora se setkají ve společenské místnosti. Vedoucí je seznámí s celým programem dne.

Cíl aktivity: Účastníci tábora jsou seznámeni s programem.

Aktivita: Vědomostní kvíz na téma Řecko

Průběh aktivity: Dobrovolník, který měl za úkol připravit si dopolední program na téma Řecko, rozdá účastníkům tábora vědomostní kvízy. Poté kvíz vyhodnotí a vyhlásí vítěze.

Cíl aktivity: Účastníci tábora si ověří své vědomosti prostřednictvím kvízu.

Aktivita: Dokument o životě v Řecku

Průběh aktivity: Dobrovolník dle svého uvážení vybere dokument na téma Řecko a promítne ho.

Cíl aktivity: Účastníci tábora si prohloubí své znalosti o Řecku.

Aktivita: Hra „Chcete být milionářem?“

Průběh aktivity: Každý oddíl si vybere jednoho účastníka, který bude soutěžícím ve hře. Celkově budou tedy vybráni tři zástupci. Vedoucí, který povede hru, bude prvnímu soutěžícímu pokládat otázky, ten bude mít výběr ze čtyř odpovědí a bude moci použít tři nápovědy (nápovědu oddílu; nápovědu 50:50, kdy bude mít na výběr jen ze dvou odpovědí a nápovědu vedoucího či dobrovolníka). Při odpovídání na otázky se vystřídají všichni soutěžící. Podle výher, které v soutěži získají, dostanou bodové hodnocení oddílů.

Cíl aktivity: Účastníci tábora si procvičují svoji paměť a prohlubují své vědomosti.

- **Odpolední program**

Odpolední aktivity: Pěší túra, hra „Je to pravda?“

Aktivita: Pěší túra

Průběh aktivity: Před túrou si účastníci tábora odpočinou a načerpají tak síly. Dle pokynů se připraví na túru, vybaví se pevnou obuví a trackovými holemi (pokud mají možnost). Túra je vedena z Dolního Bušínova do Mírova, který je vzdálen 6, 5 km a pěšky klidnou chůzí trvá 1hod. 40 minut. V průběhu túry je plánovaných několik přestávek a jedna velká přestávka na hřišti v obci Krchleby, kde proběhne studený oběd. V cíli bude prohlídka okolí věznice Mírov a odpočinek. Zpáteční cesta autobusem z Mírova do Krchleb (odjezd 13.20 hod.). Z Krchleb do Dolního Bušínova cesta pěšky z kopce cca 2, 5 km.

Cíl aktivity: Pěší túra, protažení svalů a prohlídka okolí Mírova.

Alternativní program (při nepříznivém počasí):

Aktivita: Hra „Je to pravda?“

Hráči jsou rozděleni na dvě skupiny. Libovolný hráč z první skupiny si vytáhne jednu z připravených kartiček, na kterých jsou různá slova. Nad slovem se zamyslí a zkusí si vybavit určitou životní zkušenost nebo historku. Poté historku vypráví všem ostatním hráčům a na kartičku z druhé strany napíše buď „pravda“ nebo „lež“. Všichni hráči mají za úkol se ve skupině domluvit, zda si myslí, že hráč říkal pravdu nebo lže. Skupiny ukážou odpověď „pravda“ či „lež“ na připravených papírech. Ta skupina, která uhodla správnou odpověď, získává bod.

Cíl aktivity: procvičování paměti, kreativita, seznamování, spolupráce

- **Večerní program**

Večerní aktivity: Hra „Šel jsem na trh“, promítání filmu „Šmejdi“, diskuze, vyhodnocení dne

Aktivita: Hra „Šel jsem na trh“

Průběh aktivity: Skupina se usadí do kruhu a poté někdo začne větou „Šel jsem na trh a koupil jsem tam chleba.“ Další hráč větu zopakuje a přidá další koupenou věc. A tak to pokračuje dál, dokud už nabude tolik koupených věcí, že si je opravdu nebude možné zapamatovat (Walsh, 2005).

Cíl aktivity: Cvičení paměti, zábava.

Aktivita: Promítání filmu Šmejdi, diskuze, strategie, jak se ubránit

Průběh aktivity: Všem účastníkům tábora je promítnut film „Šmejdi“. Po zhlédnutí filmu následuje diskuze. Navrhování strategií, jak se ubránit.

Cíl aktivity: Účastníci tábora načerpají nové informace a získají zkušenosti s praktikami některých prodejců.

Aktivita: Vyhodnocení dne

Průběh aktivity: Po večerním programu se vedoucí obrátí na účastníky s prosbou na ohodnocení dne, zhodnocení toho, co se jim líbilo, co ne, co je bavilo. Vedoucí sečtou získané body oddílů a vyvěsí je na nástěnce.

Cíl aktivity: Zpětná vazba pro vedoucí i účastníky tábora.

4. den: úterý

- **Dopolední program**

Dopolední aktivita: Setkání všech účastníků tábora ve společenské místnosti, seznámení s programem dne (téma dne: Afrika), vědomostní kvíz na téma Afrika, dokument o životě v Africe, malířská soutěž

Aktivita: Seznámení s programem dne (téma dne: Afrika)

Průběh aktivity: Účastníci tábora a vedoucí tábora se setkají ve společenské místnosti. Vedoucí je seznámí s celým programem dne.

Cíl aktivity: Účastníci tábora jsou seznámeni s programem.

Aktivita: Vědomostní kvíz na téma Afrika

Průběh aktivity: Dobrovolník, který měl za úkol připravit si dopolední program na téma Afrika, rozdává účastníkům tábora vědomostní kvízy, poté vyhodnotí kvíz a vyhlásí vítěze.

Cíl aktivity: Účastníci tábora si ověří své vědomosti prostřednictvím kvízu.

Aktivita: Dokument o životě v Africe

Průběh aktivity: Dobrovolník dle svého uvážení vybere dokument na téma Afrika a promítne ho.

Cíl aktivity: Účastníci tábora si prohloubí své znalosti o Africe.

Aktivita: Malířská soutěž na téma: Jak si představuji život v Africe

Průběh aktivity: Účastníkům tábora jsou rozdány tvrdé papíry a malířské pomůcky a je jim sděleno téma malířské soutěže. Poté jsou jejich díla vystavena a navzájem si je hodnotí a vybírají nejzdařilejší.

Cíl aktivity: Rozvoj jemné motoriky a kreativity.

- **Odpolední program**

Odpolední program: Koupání u přehrady, míčové hry, Hra „Město, jméno, zvíře“

Aktivita: Míčové hry

Průběh aktivity: Účastníci tábora s vedoucími i s dobrovolníky hrají míčové hry. Mají možnost hrát volejbal, vybíjenou, hru ringo. Výběr hry záleží na účastnících tábora, na jejich fyzické kondici. Pokud se nerozhodne některý z účastníků pro žádnou z her, může sledovat ostatní.

Cíl aktivity: Zlepšení fyzické kondice.

Alternativní program (při nepříznivém počasí): promítání filmu, diskuze.

Aktivita: Hra „Město, jméno, zvíře“

Průběh aktivity: Účastníci dostanou předem připravené tabulky, kde jsou svisle vyznačena libovolná písmena a vodorovně tyto pojmy: město, jméno, zvíře, rostlina, věc. V časovém limitu vyplňují veškerá okýnka v tabulce.

Cíl aktivity: Kreativita, zábava.

- **Večerní program**

Večerní program: Táborák, vyhodnocení dne

Aktivita: Táborák

Průběh aktivity: Společná příprava dřeva a posezení kolem ohniště. Rozdělání táborového ohně, opékání špekáčků a jiných potravin. Hra na kytaru a zpěv písní.

Cíl aktivity: Opékání špekáčků, načerpání táborové atmosféry, zábava

Alternativní program (při nepříznivém počasí): Turnaj ve hře „Bingo!“

Aktivita: Vyhodnocení dne

Průběh aktivity: Po večerním programu se vedoucí obrátí na účastníky s prosbou na ohodnocení dne, zhodnocení toho, co se jim líbilo, co ne, co je bavilo. Vedoucí sečtou získané body oddílů a vyvěsí je na nástěnce.

Cíl aktivity: Zpětná vazba pro vedoucí i účastníky tábora.

5. den: středa

- **Dopolední program**

Dopolední aktivita: Setkání všech účastníků tábora ve společenské místnosti, seznámení s programem dne (téma dne: Amerika – Texas), vědomostní kvíz na téma Amerika – Texas, dokument o životě v Americe – Texasu, turnaj stolních společenských her

Aktivita: Seznámení s programem dne (téma dne: Amerika – Texas)

Průběh aktivity: Účastníci tábora a vedoucí tábora se setkají ve společenské místnosti. Vedoucí je seznámí s celým programem dne.

Cíl aktivity: Účastníci tábora jsou seznámeni s programem.

Aktivita: Vědomostní kvíz na téma Amerika – Texas

Průběh aktivity: Dobrovolník, který měl za úkol připravit si dopolední program na téma Amerika – Texas, rozdá účastníkům tábora vědomostní kvízy, poté kvíz vyhodnotí a vyhlásí vítěze.

Cíl aktivity: Účastníci tábora si ověří své vědomosti prostřednictvím kvízu.

Aktivita: Dokument o životě v Americe – Texasu

Průběh aktivity: Dobrovolník dle svého uvážení vybere dokument na téma Amerika – Texas a promítne ho.

Cíl aktivity: Účastníci tábora si prohloubí své znalosti o Americe – Texasu.

Aktivita: Turnaj stolních společenských her

Průběh aktivity: Hry jsou postupně představeny a vysvětleny. Hraní probíhá ve dvojicích. Každý soutěžící dostane před hrou soutěžní kartu, kde si po každé hře zapíše, zda hru vyhrál nebo ne. Výsledky soutěžních karet se na závěr zhodnotí. Hry hrají s účastníky tábora také dobrovolníci.

karetní hra „Žolík“

hra „Scrabble“

hra „Mikádo“

hra „Bridge“

hra „Taroky“

hra „Pasiáns“

Cíl aktivity: Účastníci tábora se naučí, či si zopakují, hraní stolních společenských her.

- **Odpolední program**

Odpolední aktivity: Kurz: anglický jazyk, příprava kostýmů na country zábavu, hra „Smysly“

Aktivita: Kurz: anglický jazyk

Průběh aktivity: Účastníci tábora se sejdou ve společenské místnosti a dle dosavadních znalostí jsou rozděleni do dvou skupin na začátečníky a pokročilé. Poté jsou vyučováni dle příprav dobrovolníků.

Cíl aktivity: Účastníci tábora získávají nové informace, seznamují se s novým jazykem.

Aktivita: Příprava na country zábavu

Průběh aktivity: Účastníci tábora si připravují kostýmy na country zábavu, pomáhají zdobit společenskou místnost, kde bude probíhat koncert country zpěváka.

Cíl aktivity: Příprava na večerní aktivitu.

Aktivita: Hra „Smysly“

Průběh aktivity: Účastníci tábora se setkají ve společenské místnosti, na stolech jsou již připraveny talířky s různými bílými prášky. Úkolem je prohlédnout si všechny obsah talířků a určit zrakem, co na kterém je. Dalším úkolem je aktivita na procvičení hmatu a rozvoj fantazie. Táborníkům je předložen pytel s různými předměty a ti budou mít za úkol určit

dotykem, o jaké předměty se jedná. Poté si soutěžící zapíší své tipy na kartičku a počkají na odhalení pravdy vedoucími.

Příklad bílých prášků: cukr, sůl, prášek na praní, pudr, hladká mouka, hrubá mouka, kokos, rýže, puding, škrob, prášek do pečiva...

Příklad předmětů: tužka, baterka, mobilní telefon, solnička, prsten, mince...

Cíl aktivity: zábava, procvičení smyslů

- **Večerní program**

Večerní aktivity: Country zábava, vyhodnocení dne

Aktivita: Country zábava

Průběh aktivity: Vystoupení country zpěváka, tanec, zpěv.

Cíl aktivity: Aktivní odpočinek, poslech hudby, tanec, zpěv.

Aktivita: Vyhodnocení dne

Průběh aktivity: Po večerním programu se vedoucí obrátí na účastníky s prosbou na ohodnocení dne, zhodnocení toho, co se jim líbilo, co ne, co je bavilo. Vedoucí sečtou získané body oddílů a vyvěsí je na nástěnce.

Cíl aktivity: Zpětná vazba pro vedoucí i účastníky tábora.

6 den: čtvrtek

- **Dopolední program**

Dopolední aktivita: Setkání všech účastníků tábora ve společenské místnosti, seznámení s programem dne (téma dne: Asie – Čína), vědomostní kvíz na téma Asie – Čína, dokument o životě v Asii – Číně, tvorba čínského klobouku a čínské líčení

Aktivita: Seznámení s programem dne (téma dne: Asie – Čína)

Průběh aktivity: Účastníci tábora a vedoucí tábora se setkají ve společenské místnosti. Vedoucí je seznámí s celým programem dne.

Cíl aktivity: Účastníci tábora jsou seznámeni s programem.

Aktivita: Vědomostní kvíz na téma Asie – Čína

Průběh aktivity: Dobrovolník, který měl za úkol připravit si dopolední program na téma Asie – Čína, rozdá účastníkům tábora vědomostní kvízy, poté kvíz vyhodnotí a vyhlásí vítěze.

Cíl aktivity: Účastníci tábora si ověří své vědomosti prostřednictvím kvízu.

Aktivita: Dokument o životě v Asii – Číně

Průběh aktivity: Dobrovolník, dle svého uvážení, vybere dokument na téma Asie – Čína a promítne ho.

Cíl aktivity: Účastníci tábora si prohloubí své znalosti o Asii – Číně.

Aktivita: Tvorba čínského klobouku a čínské líčení

Průběh aktivity: Z tvrdého papíru, gumičky a temperových barev si účastníci tábora vyrobí podle vzoru čínský klobouk. Poté si zájemci vyzkouší tradiční čínské líčení.

Cíl aktivity: Rozvoj jemné motoriky, kreativita.

- **Odpolední program**

Odpolední program: Tvorba čínských kostýmů, rýžování zlata, pojídání rýže čínskými hůlkami, hra „AZ kvíz“

Aktivita: Tvorba čínských kostýmů

Průběh aktivity: Účastníci tábora, vedoucí a dobrovolníci si ze starých prostěradel, látek a různých pomůcek vytvoří čínský kostým.

Cíl aktivity: kreativita

Aktivita: Rýžování zlata

Průběh aktivity: Táborníci v kostýmech zkouší rýžovat zlato. V lavorech, či jiných nádobách, dostanou vodu s obyčejnými kamínky a kamínky obarvenými na žluto. K tomu dostanou sítko a tímto sítkem zkouší najít co nejvíce žlutých kamínků.

Cíl aktivity: Postřeh, trpělivost, zábava.

Aktivita: Pojídání rýže čínskými hůlkami

Průběh aktivity: Účastníci tábora dostanou jako suvenýr z tábora čínské hůlky, se kterými mají příležitost zkusit jíst rýži.

Cíl aktivity: zábava, nová zkušenost

Aktivita: Hra „AZ kvíz“

Průběh aktivity: Táborníci a dobrovolníci jsou dle oddílů rozděleni do čtyř soutěžních týmů. Soutěžící si dle týmů vybírají písmenka na hracím poli a dle zvoleného písmenka je jim položena otázka na kterou daným písmenkem začíná odpověď. Otázky jsou pokládány

vedoucími, kteří hru řídí. Dle zabarvení písmenka na hracím poli odpovídá celý tým nebo pouze jeden určený soutěžící. V první části hry soutěží proti sobě dva týmy a ty se při výběru otázek střídají. V druhé části hry soutěží proti sobě dva zbývající týmy. Vítězné týmy obou částí se utkají ve finálovém kole hry. Vítězí vždy ten tým, který se v soutěžním poli, které má tvar trojúhelníku dotkne pomoci zodpovězených políček všech stran trojúhelníku a propojí je tak. Pokud nedojde k propojení všech stran trojúhelníku v časovém limitu, který bude určen vedoucími hry, stává se vítězem tým s větším počtem získaných políček v hracím poli.

Cíl aktivity: zábava, týmové hráčství, rozvoj vědomostí

- **Večerní program**

Večerní aktivity: Hra „Bingo!“, pěvecká soutěž, vyhodnocení dne

Aktivita: Hra „Bingo!“

Průběh aktivity: Hra probíhá ve společenské místnosti. Vedoucí rozdají mezi účastníky tábora připravené tabulky, do kterých si účastníci budou dle pokynů vypisovat čísla. Vedoucí tábora losuje posupně čísla a hlásí ho. Účastníci postupně škrtnou vyplněná čísla. Když první hráč vyškrtá všechna svá čísla, zvolá „Bingo!“, hra je ukončena a pokračuje další kolo s jinými čísly.

Cíl aktivity: Účastníci tábora trénují svůj postřeh.

Aktivita: Pěvecká soutěž

Průběh aktivity: Dle zájmu je stanoven počet soutěžících. Soutěže se účastní vedoucí, dobrovolníci a účastníci tábora. Ti, kteří nemají zájem o účast v soutěži, si vylosují jednu z připravených kartiček a tak bude zvolena tříčlenná porota. Soutěžící jsou porotou hodnoceni a jsou jim přiřazeny body (libovolný počet, např. 1 až 5). Na základě bodového hodnocení je vyhlášen nejlepší pěvecký výkon soutěže.

Cíl aktivity: zábava

Aktivita: Vyhodnocení dne

Průběh aktivity: Po večerním programu se vedoucí obrátí na účastníky s prosbou na ohodnocení dne, zhodnocení toho, co se jim líbilo, co ne, co je bavilo. Vedoucí sečtou získané body oddílů a vyvěsí je na nástěnce.

Cíl aktivity: Zpětná vazba pro vedoucí i účastníky tábora.

6. den: pátek

- **Dopolední program**

Dopolední aktivita: Setkání všech účastníků tábora ve společenské místnosti, seznámení s programem dne (téma dne: Austrálie), vědomostní kvíz na téma Austrálie, dokument o životě v Austrálii

Aktivita: Seznámení s programem dne (téma dne: Austrálie)

Průběh aktivity: Účastníci tábora a vedoucí tábora se setkají ve společenské místnosti. Vedoucí je seznámí s celým programem dne.

Cíl aktivity: Účastníci tábora jsou seznámeni s programem.

Aktivita: Vědomostní kvíz na téma Austrálie

Průběh aktivity: Dobrovolník, který měl za úkol připravit si dopolední program na téma Austrálie, rozdá účastníkům tábora vědomostní kvízy, poté kvíz vyhodnotí a vyhlásí vítěze.

Cíl aktivity: Účastníci tábora si ověří své vědomosti prostřednictvím kvízu.

Aktivita: Dokument o životě v Austrálii

Průběh aktivity: Dobrovolník dle svého uvážení vybere dokument na téma Austrálie a promítne ho.

Cíl aktivity: Účastníci tábora si prohloubí své znalosti o Austrálii.

- **Odpolední program**

Odpolední aktivita: Kurz: Informační a komunikační technologie, seznámení se sociálními sítěmi; sportovní soutěže; hra „Nakreslete tohle“

Aktivita: Kurz: Informační a komunikační technologie, seznámení se sociálními sítěmi

Průběh aktivity: Účastníci tábora, vedoucí a dobrovolníci se sejdou ve společenské místnosti. Vedoucí ukáže mobilní telefony a předvede jejich užití, tablety a jejich užití, notebook, internet a různé novinky. Poté následují dotazy a případná pomoc.

Cíl aktivity: Účastníci tábora získají nové informace.

Aktivita: Sportovní soutěže

Průběh aktivity: Soutěž v jednotlivcích, kdy se na závěr sečtou všechny získané body a přičtou se do závěrečných výsledků oddílu. Soutěžící získají soutěžní karty a postupně prochází pěti sportovními úkoly. Po splnění úkolu získají příslušné bodové ohodnocení, které je zapsáno do soutěžní karty.

Cíl aktivity: Pohybová aktivita.

Aktivita: Hra „Nakreslete tohle“

Průběh aktivity: Vedoucí si připraví obrázky s abstraktními obrazci (např. tvořeny geometrickými tvary). Mezi účastníky rozdá papíry a jednoho vybere. Vybraný účastník bude detailně vysvětlovat kresbu a ostatní se ji budou snažit nakreslit podle těchto informací. Vzniklé kresby, které se často liší od originálního obrazce, si poté společně prohlédnou a porovnají.

Cíl aktivity: Spolupráce, vnímání, zábava.

- **Večerní program**

Večerní aktivity: Poslech dechové a moderní hudby, tanec, zábava, vyhodnocení dne

Aktivita: Poslech dechové a moderní hudby, ukázky moderních tanců, tanec, zábava

Průběh aktivity: Seznámení účastníků tábora s hudebními styly (blues, country, jazz, disco, dance, pop, drum'n'bass, electro, techno, house, folk, hip hop, reggae, R&B , soul, ska). Informace o jednotlivých hudebních stylech, ukázky hudebních stylů.

Ukázky moderních tanců dobrovolníky.

Poslech dechové hudby a hudby na přání. Tanec, zábava.

Cíl aktivity: Získání nových informací, poslech hudby, tanec, zábava.

Aktivita: Vyhodnocení dne

Průběh aktivity: Po večerním programu se vedoucí obrátí na účastníky s prosbou na ohodnocení dne, zhodnocení toho, co se jim líbilo, co ne, co je bavilo. Vedoucí sečtou získané body oddílů a vyvěsí je na nástěnce.

Cíl aktivity: Zpětná vazba pro vedoucí i účastníky tábora.

7. den: sobota

- budíček v 7.30 hod., snídaně a následný odpočinek
- balení věcí a kontrola pokojů
- společné fotografování táborníků
- odjezd z Dolního Bušínova do města Zábřeh v 11.00 hod.

Závěr

Hlavním cílem diplomové práce je poskytnout přehled informací o dobrovolnictví a mezigeneračních vztazích, provést empirické šetření a na základě jeho výsledků zpracovat návrh projektu, který se snaží přispět ke zlepšení vztahů mezi seniory a adolescenty.

Ve zpracovaném výzkumu jsme usilovali o zjištění kvality vztahů mezi seniory a adolescenty očima adolescentů a také zájem adolescentů o dobrovolnickou práci se seniory. Zjistili jsme, že kvalitu vztahů mezi seniory a adolescenty udává dle adolescentů to, zda se jedná o známého či neznámého seniora. U prarodičů a známých seniorů převažoval kladný postoj adolescentů k nim, oproti neznámým seniorům, kdy převažoval negativní postoj. Znalost či neznalost seniorů ovlivňuje také motivaci k pomoci seniorům. Dále jsme zjistili, že žáci humanitních oborů jsou více nakloněni k pomoci seniorům a disponují lepšími postoji k seniorům než žáci jiných oborů. Pomocí testu dobré shody pro kontingenční tabulku jsme zjistili, že věk ani konkrétní typ střední školy významně nesouvisí se vztahem adolescentů k seniorům. Zajímavým výsledkem je, že život na vesnici či ve městě významně souvisí s množstvím kontaktů mezi seniory a adolescenty. Výsledky týkající se dobrovolnictví ukazují, že zkušenost s dobrovolnictvím významně souvisí s motivací k dobrovolnictví. Zjistili jsme také, že mezi adolescenty je zájem o dobrovolnickou činnost a také dobrovolnickou činnost se seniory, velké množství adolescentů, kteří by měli zájem o dobrovolnickou činnost se seniory, uvedlo i zájem o volnočasovou činnost se seniory.

Cílem bylo vytvořit návrh letního tábora pro seniory s adolescenty jako dobrovolníky. V diplomové práci jsme se věnovali návrhu pro založení spolku Kopretina, jeho organizační strukturou i cílům. Dále jsme popsali návrh letního tábora pro seniory, jeho vlastní organizaci a podrobný program.

Účelem diplomové práce bylo poukázat na problematiku mezigeneračních vztahů a nabídnout řešení pomocí poukázáním na možnost dobrovolnické činnosti adolescentů se seniory výzkumným šetřením. A také návrhem letního tábora pro seniory, kde by působili adolescenti jako dobrovolníci. Tímto spojením bychom usilovali o kvalitní trávení volného času seniorů a také zlepšení mezigeneračních vztahů mezi seniory a adolescenty.

Návrh v praktické části diplomové práce je realizovatelný a jeho realizace by byla velkým přínosem pro seniory, pro adolescenty i pro celou společnost.

Literatura a prameny

ARGYLE, Michael a Monika HENDERSON. *The anatomy of relationships and the rules and skills needed to manage them successfully*. Londýn: Heinemann, 1985. ISBN 978-0-434-02500-8.

BARTOŇKOVÁ, Hana. *Teorie celoživotního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3567-1.

BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2580-2.

ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDVÁ. *Sociální gerontologie*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3901-4.

ČORNANIČOVÁ, Rozália. *Edukácia seniorov: vznik, rozvoj, podnety pre geragogiku*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1998. ISBN 80-223-1206-1.

DEVITO, Joseph. *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2018-0.

DVOŘÁKOVÁ, Zuzana et al. *Management lidských zdrojů*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-893-4.

DVOŘÁKOVÁ, Zuzana et al. *Řízení lidských zdrojů*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-347-9.

FARKOVÁ, Marie. *Dospělost a její variabilita*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2480-5.

FINKELSTEIN, M. A. a M. T. BRANNICK. *Applying theories of institutional helping to informal volunteering: motives, role identity, and prosocial personality*. *Social Behavior and Personality*. 2007.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Fenomén stáří*. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.

HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Sociální gerontologie aneb Senioři mezi námi*. Praha: Galén, 2012. ISBN 978-80-7262-900-8.

HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3037-0.

HOLCZEROVÁ, Vladimíra a Dagmar Dvořáčková. *Volnočasové aktivity pro seniory*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4697-5.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

ICOS Český Krumlov, o. s. a CPDM Český Krumlov, o.p.s. *Průvodce dobrovolnictvím v Jihočeském kraji*. Český Krumlov: Tiskárna Vyšehrad, s.r.o., 2011.

JANDA, Josef. *Zajištění na stáří*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4400-1.

JIRÁSKOVÁ, Věra. *Mezigenerační porozumění a komunikace*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-868-6180-5.

KALINA, Kamil. *Terapeutická komunita*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2449-2.

KALVACH, Zdeněk. *Křehký pacient a primární péče*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4026-3.

KALVACH Zdeněk et al. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6.

KLEVETOVÁ, Dana a Irena DLABALOVÁ. *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2169-9.

KOPECKÝ, Martin. *Sociální hnutí a vzdělávání dospělých*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-96-3.

KOUBOVÁ, Šárka. *Manuál dobrovolníka program Pět P. Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi*. Praha: Hestia – Národní dobrovolnické centrum, 2009.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk-prostředí-výchova*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Psychologie pocitů štěstí: současný stav poznání*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4436-0.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

MACEK, Petr. *Adolescence. Psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.

MACEK, Petr a Lenka LACINOVÁ. *Vztahy v dospívání*. Brno: Barrister &Principal, 2006. ISBN 80-7364-034-1.

MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3148-3.

MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. 2. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2339-6.

MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova Univerzita v Brně, 2004. ISBN 80-210-3345-2.

MÜLLEROVÁ, Magdaléna. *Dobrovolníci pro kulturu: dobrovolnická činnost v kulturních organizacích*. Praha: Česká kancelář programu Culture nákladem Institutu umění – Divadelního ústavu, 2011. ISBN 978-80-7008-268-3.

ONDRUŠOVÁ, Jiřina. *Stáří a smysl života*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1997-2.

PÁVKOVÁ Jiřina et al. *Pedagogika volného času*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.

PECKA, Emanuel. *Sociologie politiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2793-6.

PETŘKOVÁ, Anna a Rozália ČORNANIČOVÁ, *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0879-1.

PLAMÍNEK, Jiří. *Tajemství motivace. Jak zařídit, aby pro vás lidé rádi pracovali*. 2. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3447-7.

PLAMÍNEK, Jiří. *Týmová spolupráce a hodnocení lidí*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2796-7.

POKORNÁ, Andrea. *Komunikace se seniory*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3271-8.

RABUŠICOVÁ, Milada, Lenka KAMANOVÁ a Kateřina PEVNÁ. *O mezigeneračním učení*. Brno: Masarykova Univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5750-0.

RABUŠICOVÁ, Milada, Markéta KLUSÁČKOVÁ a Lenka KAMANOVÁ. *Mezigenerační učení v rámci programů a kurzů neformálního vzdělávání pro děti, rodiče a prarodiče*. Brno: Masarykova Univerzita, 2009.

RŮŽIČKOVÁ, Růžena. *Neziskové organizace*. Brno: ANAG, 2005. ISBN 80-7263-282-5.

SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3850-5.

SEDLÁČKOVÁ, Daniela. *Rozvoj zdravého sebevědomí žáka*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2685-4.

SCHIRRMACHER, Frank. *Das Methusalem Komplot*. München: Karl Blessing Verlag, 2004. ISBN 3-896-67225-8.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Průvodce dětským světem*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1907-8.

TOŠNER Jiří et al. *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Praha: Hestia - Národní dobrovolnické centrum, 2003.

TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-514-8.

TOŠNEROVÁ, Tamara. *Ageismus. Průvodce stereotypy a mýty o stáří*. Praha: Ambulance pro poruchy paměti FNKV, 2002. ISBN 80-238-9506-0.

VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. 2.vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3357-9.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost a stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II. Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-131-85.

VENGLÁŘOVÁ, Martina. *Problematické situace v péči o seniory*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2170-5.

VOHRADÍLKOVÁ Lenka a Ladislav RABUŠIC. *Čeští senioři včera, dnes a zítra*. Brno: VÚPSV, 2004. ISBN 978-80-239-4218-7.

VIDOVIČOVÁ, Lenka a Ladislav RABUŠIC. *Věková diskriminace*. Brno: VÚPSV, 2005. ISBN 978-80-239-4645-1.

VITOUŠOVÁ, Petra. *Motivace pro práci v neziskovém sektoru*. Závěrečná práce kurzu Řízení neziskových organizací. Praha: AGNES, 1998.

VYCHOVÁ, Helena. *Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU*. Praha: VÚPSV, 2008. ISBN 978-80-7416-017-2.

VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Aplikovaná sociální psychologie*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-269-6.

WALSH, Danny. *Skupinové hry a činnosti pro seniory*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-717-8970-4.

Naučné slovníky

JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3679-2.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.

KOLÁŘ, Zdeněk at al. *Výkladový slovník z pedagogiky*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

MAŘÍKOVÁ Hana, Miloslav PETRUSEK at al. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3.

PALÁN, Zdeněk. *Lidské zdroje. Výkladový slovník*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-86723-03-8.

PETRÁČKOVÁ, Věra, Jiří KRAUS at al. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0982-5.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3960-1.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

Výzkumné zprávy a studie

FRIČ, Pavol a Tereza Pospíšilová. *Vzory a hodnoty dobrovolnictví*. Hestia, 2009.

MLČÁK, Zdeněk. *Pětifaktorový model osobnosti, prosociální chování a empatie u studentů středních a vysokých škol*. Ostravská Univerzita v Ostravě, 2010.

SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. *Názory a postoje české populace k seniorům*. ASOV, 2008.

Elektronické zdroje

BŘÍZOVÁ, Bohdana. *Dobrovolnictví* [online]. 2012 [cit. 2013-11-22]. Dostupný z: <http://www.zsf.jcu.cz/studium/studijni-programy-obory-kurzy/podpurne-studijni-texty/spvs/spvs-dobrovolnictvi/view?searchterm=Dobrovolnictvi>

CIVIL SOCIETY CONSULTING GROUP LLC. *Universal Declaration on Volunteering* [online]. 2009 [cit. 2013-11-12]. Dostupné z: <http://iave.org/content/universal-declaration-volunteering>

Dobrovolnictví [online]. 2013 [cit. 2013-08-10]. Dostupné z: www.dobrovolnik.cz

HECZKO, Stanislav. *Britské listy. Válka generací a spiknutí metuzalémů* [online]. 2007 [cit. 2013-08-12]. Dostupné z www.blisty.cz/art/35101.html

- CHERRI, H. CH. Y. *Intergenerational learning in Hong Kong: A narrative inquiry* [online]. Nottingham: University of Nottingham, 2008 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: http://etheses.nottingham.ac.uk/486/1/Cherri_Ho_EdD_Thesis_2008.pdf
- KAPPLOVÁ, Jana. *Klub důchodců*. [online]. 2013 [cit. 2013-09-01]. Dostupný z: <http://www.zabreh.cz/sluzby-pro-verejnost/klub-duchodcu>
- KRUTINA, Miroslav. *Řízení lidských zdrojů – dobrovolnictví* [online]. Praha: Český helsinský výbor, 2004. [cit. 2013-11-11]. Dostupné z: <http://helcom.cz/view.php?cisloclanku=2004122202>
- Metodické doporučení Ministerstva kultury ČR pro dobrovolnictví v kultuře a umění*. [online]. 2012 [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: knihovnam.nkp.cz/docs/dobrovolnici/metodicke_dobrovolnici.pdf
- MŠ Klubíčko. *Stanovy* [online]. 2013 [cit. 2014-01-06]. Dostupný z: http://www.stibrova.cz/foto/Klubicko_stanovy2013.doc
- PADĚRA, Vítězslav. *Transformace občanských sdružení ve světle NOZ. Právní aspekty transformace*. [online]. 2013 [cit. 2014-01-06]. Dostupný z: http://www.nevladky.cz/data/_news/000481/transformace-obcanskyh-sdruzeni-ve-svetle-noz.pptx
- PETRÁŠOVÁ, Lenka. *Mládež si na internetu vybíjí zlost na důchodcích. Hrozí válka generací?* [online]. 2010 [cit. 2013-10-15]. Dostupný z: http://zpravy.idnes.cz/mladez-si-na-internetu-vybiji-zlost-na-duchodcich-hrozi-valka-generaci-1zl-/domaci.aspx?c=A100412_203042_domaci_vel
- Tábory Ymca* [online]. 2013 [cit. 2013-09-11]. Dostupný z: <http://www.tabory.ymca.cz/>
- Tyden.cz. *Důchodci brzdí ekonomiku! Mládež šikanuje seniory* [online]. 2013 [cit. 2013-10-15]. Dostupný z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/krimi/duchodci-brzdi-ekonomiku-ceska-mladez-sikanuje-seniory_264030.html#.UuEtfvuLpkh
- WORLD HEALTH ORGANIZATION [online]. [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: <http://www.who.int/research/en/>

Legislativa

ČESKO. Zákon č. 198 ze dne 24. 2. 2002 o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*.

ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*.

ČESKO. Zákon č. 258 ze dne 14. 7. 2000 o ochraně veřejného zdraví a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*.

Seznam zkratk

CPDM	Centrum pro pomoc dětem a mládeži
ICOS	Informační centrum občanského sektoru
PC	Personal Computer
VO	Výzkumná otázka

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Respondenti podle věku a pohlaví

Tabulka č. 2: Respondenti podle věku a typy středních škol

Tabulka č. 3: Respondenti podle pohlaví a současného místa bydliště

Tabulka č. 4: Odpovědi respondentů podle vztahu s prarodiči, vztahu se známými seniory a vztahu s neznámými seniory (celkově)

Tabulka č. 5: Možné dosažené vzdělání adolescentů v souvislosti se vztahy k seniorům (neznámým seniorům)

Tabulka č. 6: Možné dosažené vzdělání adolescentů v souvislosti se vztahy k seniorům (neznámým seniorům)

Tabulka č. 7: Věk adolescentů v souvislosti se vztahy k seniorům (k neznámým seniorům)

Tabulka č. 8: Četnost kontaktů adolescentů s prarodiči v souvislosti s místem bydliště

Tabulka č. 9: Motivace adolescentů pomoci seniorům (neznámým seniorům) v souvislosti s motivací adolescentů pomoci prarodičům

Tabulka č. 10: Motivace adolescentů k dobrovolnictví se seniory v souvislosti se vztahy s prarodiči

Tabulka č. 11: Motivace adolescenta k dobrovolnické práci v souvislosti k předcházející zkušeností s dobrovolnictvím

Tabulka č. 12: Nejčastější důvody kontaktu adolescentů prarodiči

Tabulka č. 13: Nejčastější způsob trávení volného času s prarodiči

Tabulka č. 14: Důvody proč nechtějí adolescenti prarodičům pomáhat

Tabulka č. 15: Důvody proč nechtějí adolescenti známým seniorům pomáhat

Tabulka č. 16: Důvody proč nechtějí adolescenti neznámým seniorům pomáhat

Tabulka č. 17: Důvody zapojení se adolescentů do dobrovolnictví

Tabulka č. 18: Upřednostnění určité dobrovolnické práce se seniory

Tabulka č. 19: Důvody adolescentů proč neposkytnout dobrovolnickou práci seniorům

Tabulka č. 20: Návrh denního režimu

Seznam schémat a grafů

Schéma č. 1: Schéma mezigeneračního učení mezi prarodiči a vnoučaty

Graf č. 1: Život prarodičů a adolescentů ve stejné obci

Graf č. 2: Život prarodičů a adolescentů ve stejné domácnosti

Graf č. 3: Náзор na život prarodičů v blízkosti vnoučat

Graf č. 4: Pomoc adolescentů prarodičům

Graf č. 5: Náзор adolescentů na to, kdo je to senior

Graf č. 6: Pomoc adolescentů známým seniorům

Graf č. 7: Náзор adolescentů na to, kdo je to dobrovolník

Graf č. 8: Cílová skupina, se kterou by adolescent jako dobrovolník nejraději pracoval

Seznam příloh

Přílohy svázané v samostatném svazku:

Příloha č. 1: Procentuální zastoupení populace ve věku 65 a více let v jednotlivých státech Evropy v roce 2011

Příloha č. 2: Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a rodinného stavu k 31. 12. 2009

Příloha č. 3: Věková struktura obyvatelstva ČR (obě pohlaví) v letech 1950 – 2001

Příloha č. 4: Novinové články

Příloha č. 5: Kvalita života

Příloha č. 6: Dotazník

Příloha č. 7: Počet obyvatel ČR podle pohlaví a základních věkových skupin do roku 2050 podle projekce obyvatelstva ČR z roku 2009

Příloha č. 8: Návrh nevládní neziskové organizace

Příloha č. 9: Stanovy spolku Kopretina

Příloha č. 10: Město Zábřeh a volnočasové vyžití

Příloha č. 11: Plakát: propagace výletu pro seniory

Příloha č. 12: Plakát: propagace letního tábora pro seniory

Příloha č. 13: Přihláška účastníků letního tábora pro seniory

Příloha č. 14: Informační leták pro žáky

Příloha č. 15: Přihláška dobrovolníka, souhlas rodičů s dobrovolnictvím

Příloha č. 16: Rozpis úkolů dobrovolníků

Příloha č. 17: Organizační záležitosti letního tábora pro seniory

Příloha č. 18: Personální zajištění letního tábora pro seniory

Příloha č. 19: Ubytování a stravování na letním táboře pro seniory

Příloha č. 20: Rozpočet letního tábora

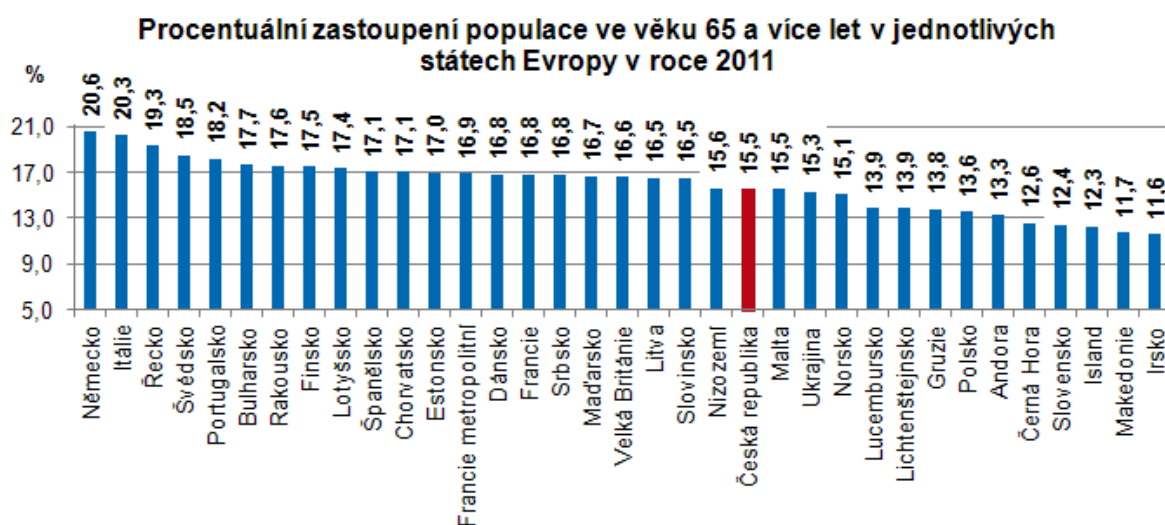
Příloha č. 21: Dotazník o představě letního tábora pro seniory

Příloha č. 22: Používání mobilních telefonů ve vybraných věkových skupinách v letech 2006 a 2011 v procentech osob daného věku

Příloha č. 23: Používání osobního počítače a internetu ve vybraných věkových skupinách v letech 2006, 2008 a 2011 v procentech osob daného věku

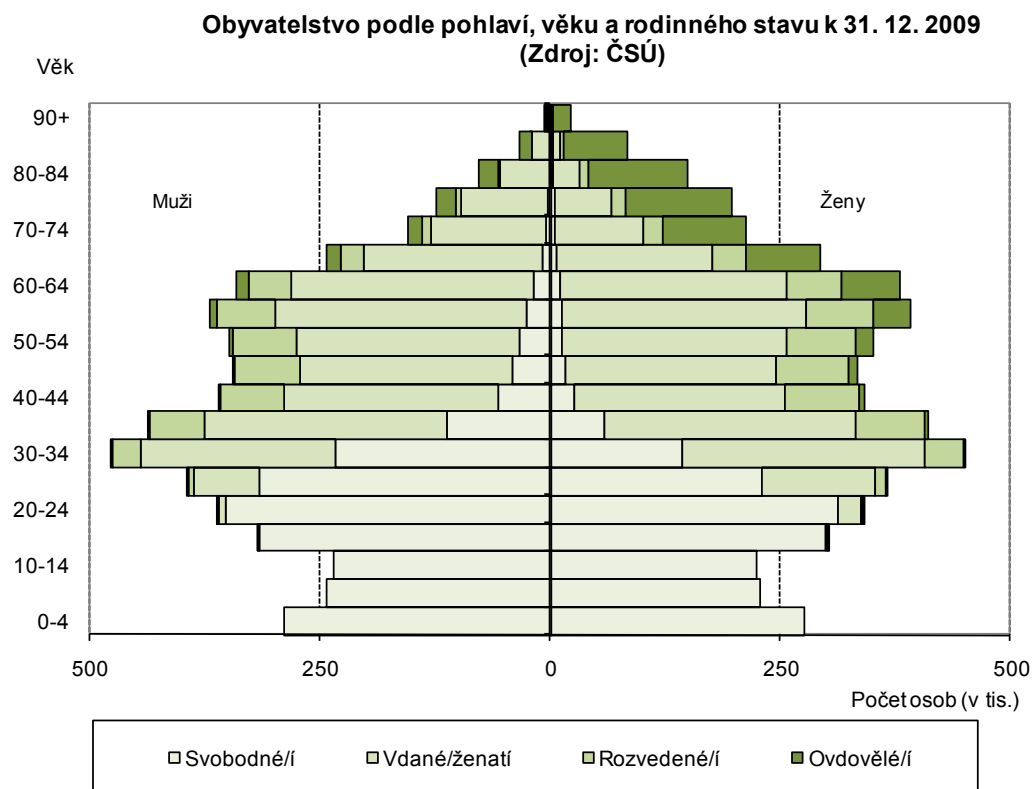
Příloha č. 24: Rozpis individuální výuky

Příloha č. 1: Procentuální zastoupení populace ve věku 65 a více let v jednotlivých státech Evropy v roce 2011

Zdroj: Český statistický úřad

Příloha č. 2: Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a rodinného stavu k 31. 12. 2009

Zdroj: Český statistický úřad

Příloha č. 3: Věková struktura obyvatelstva ČR (obě pohlaví) v letech 1950 - 2001

Věková skupina	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Počet obyvatel						
0-14	2138,4	2428,6	2081,7	2412,0	2164,4	1654,9
15-59	5645,0	5717,7	5926,1	6136,0	6299,9	6687,9
60+	1106,3	1418,0	1794,7	1729,3	1836,5	1883,8
Nezjištěno	6,5	7,2	5,3	14,6	1,4	3,5
Celkem	8896,1	9571,5	9807,7	10291,9	10302,2	10230,1
Podíl věkové skupiny (%)						
0-14	24,0	25,4	21,2	23,4	21,0	16,2
15-59	63,5	59,7	60,4	59,6	61,2	65,4
60+	12,4	14,8	18,3	16,8	17,8	18,4
Nezjištěno	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Celkem	100	100	100	100	100	100
Index stárí						
	51,7	58,4	86,2	71,7	84,8	113,8

Zdroj: Český statistický úřad

Příloha č. 4: Novinové články

1) Mládež si na internetu vybíjí zlost na důchodcích. Hrozí válka generací?

„Parodie na úvodní věty německého seriálu Kobra 11 posloužila na internetové síti Facebook jako odrazový můstek záplavě nevraživých komentářů, videí a historek o důchodcích. Podle některých sociologů to může být předznamenání budoucí války generací.

"Jejich revírem je Kaufland, jejich tempo je vražedné – důchodci! Jejich protivníci jsou mládež, vysoké ceny a schody. Důchodci z ČR buzerují, hledají slevy a sedí v autobusech ve dne v noci." Tyto tři věty na internetové síti Facebook přilákaly do stejnojmenné skupiny diskutujících lidí už téměř čtvrt milionu členů.

Píší je nejčastěji děti. Skupina diskutujících lidí, jejichž společným mottem je přinejmenším posměch vůči důchodcům, přitom na Facebooku není jediná. Je však s téměř čtvrt milionem členů suverénně největší.

Může to připomínat "válku generací", před kterou už před šesti lety varoval německý sociolog Frank Schirrmacher. "Mladí zabíjejí staré tím, že ničí jejich identitu a využívají k tomu výlučně jazykové prostředky," napsal sociolog ve své knize Spiknutí Metuzalémů.

Schirrmacher předvídá v blízké budoucnosti, už po roce 2020, prohloubení nenávisti mezi mladými a starými, mezi rodiči a dětmi. Souviset to bude se stárnutím obyvatelstva a zmenšováním skupiny mladších, ekonomicky aktivních lidí.

Proč se mladí k protidůchodcovské skupině na Facebooku vlastně přidávají? "Nevím, jak ostatní, ale já se sem přidala proto, že to je vtipný název skupiny, a protože – přiznejme si – nás občas štve, jak důchodci celý den cestují v MHD a nemají jiné využití!" říká Martina Stránská.

Podle fotografie jinak sympatická dívka hodně pod dvacet let. Její vrstevnice s přezdívkou Domína Dominátor Němcová seniorům vzkazuje, že jsou "Nebezpečný teroristi poklidného života řidičů a lidí v MHD..."

"Pozabíjet je všechny. Granát na ně!"

Mnozí jsou však ve svých komentářích na adresu starých lidí mnohem tvrdší. Fotografie autobusu plného důchodců má hodnocení: "Pozabíjet je všechny. Granát na ně!"

Mladík s přezdívkou Jaroslav Nightjar Jolymán zase seniorům nadává: "Zatrolení důchodci, penzisté, staříčci, nemohoucí, chráněnci, svěřenci, zombii, kraksny, kmeti, dědci, rentiéři...!!!!!!"

Co mladí napsali

Jaroslav Nightjar Jolymán:

Zatrolení důchodci, penzisté, staříčci, nemohoucí, chráněnci, svěřenci, zombii, kraksny, kmeti, dědci, rentiéři...!!!!!!

Georgino Dzejvi:

Až budu mít hůl, budu ji TAKY používat jako útočnou zbraň, protože co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš...

Michal J.:

Nenávidím Kaufland a důchodce v něm.

Socioložka zabývající se seniory Renáta Sedláková to na válku generací zatím nevidí. "To je příliš silné slovo. Spíš jde o projevy puberty. Ve třinácti člověk nechápe, že jednou bude taky starý." Zároveň však dodává, že si za postoj dětí ke starým lidem může společnost sama.

"O seniorech se nemluví, nepíše, a pokud už ano, pak v souvislosti s tím, jak jsou nemohoucí a přítěží. Takových seniorů je ale jen desetina! Na plakátech a v reklamách se senioři téměř neobjevují, a pokud už ano, tak s dokonale vyžehlenými vráskami. Za stáří se prostě stydíme. Nedivme se pak, že hodnoty mladých lidí se posouvají, jak dokazují výzkumy, a že vnímají staré jako břemeno."

Děti a mladí lidé v bouřlivých diskusích, které tato skupina na Facebooku vzbudila, tvrdí, že jde jen o legraci. A že dospělí nemají smysl pro humor. "Už z názvu skupiny je patrné, že se jedná o humornou hlášku a není ji samozřejmě možné brát smrtelně vážně," píše fanoušek protidůchodcovské skupiny s přezdívkou Spike.

Že by šlo jen o legraci, s tím rozhodně nesouhlasí Jiří Hrabě ze společnosti Elpida, která pomáhá seniorům stát se respektovanou a sebevědomou skupinou a loni za to dostala cenu Nadace Olgy Havlové.

"Jistě, existují vtipy o Židech, policistech, blondýnách i o Romech. Jenže všechno musí mít určitou míru. A tady to tu míru přerostlo," říká. "Právě v tomto věku fanoušků skupiny, tedy v jedenácti či třinácti letech, vznikají stereotypy chování. Říkat, že je to jen legrace, znamená zakládat si na problém do budoucna," dodal.

Za pravdu mu dávají některé komentáře mladých. "Vám asi nedochází, že to je prostě pravda, že důchodci se chovají hůř než dnešní mládež. Důchodce vás kvůli slevněnému jogurtu klidně i přetáhne svojí holí," píše dívka s přezdívkou Aiwa.

A Georgino Dzejvi dodává: "Až budu mít hůl, budu ji taky používat jako útočnou zbraň, protože co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš...." Čímž jsme zpět u války generací německého sociologa Franka Schirrmachera.

"Ačkoliv to zní dramaticky, je to tak. Říkáme si, že to nemůže být tak zlé. Mladí lidé na ulicích jsou slušní a přátelští. Na obzoru se však soustřeďují obrovské síly plné trpkosti a zloby ke starým lidem. Dávají se na pochod a jejich cílem jsme my všichni, jimž je dnes dvacet, třicet nebo šedesát let, protože až válka vypukne, budeme patřit k těm starším," napsal ve své knize. "¹¹

2) "Důchodci brzdí ekonomiku!" Mládež šikanuje seniory

„Senioři se stále častěji stávají terčem šikany ze strany teenagerů. Mladí k útokům na staré lidi s oblibou využívají sociální sítě. Například na Facebooku najdete hned několik desítek stránek, které seniory otevřeně urážejí a napadají. Informovaly o tom Hlavní zprávy TV Barrandov.

"Důchodci zatěžují naši ekonomiku." - "Pokud každého neproduktivního člověka zabijeme, tak bude práce pro mladé a peníze pro stát." - "Biologicky přestává být člověk neproduktivní kolem padesátého roku." Přesně tato slova hlásal podtitul facebookové stránky s názvem Lidé

¹¹ PETRÁŠOVÁ, Lenka. *Mládež si na internetu vybíjí zlost na důchodcích. Hrozí válka generací?* [online]. 2010 [cit. 2013-10-15]. Dostupný z: [http://zpravy.idnes.cz/mladez-si-na-internetu-vybiji-zlost-na-duchodcich-hrozi-
valka-generaci-1zl-/domaci.aspx?c=A100412_203042_domaci_vel](http://zpravy.idnes.cz/mladez-si-na-internetu-vybiji-zlost-na-duchodcich-hrozi-valka-generaci-1zl-/domaci.aspx?c=A100412_203042_domaci_vel)

nad 50 let nemají právo žít. Tato konkrétní stránka byla sice smazána, ale na sociálních sítích existují desítky dalších, které na seniory útočí.

"Smrt důchodcům", "Lidé nad 60 let by neměli mít právo volit", "Důchodci celý den jen čumí z okna", "Nesnáším důchodce v MHD a na zastávkách" - to jsou názvy některých dalších stránek. Otázkou zůstává, kde se v mladých tato nenávist bere. "Myslím, že se to zhoršuje proto, že starých lidí přibývá a bude přibývat. Takže je logické, že mladí vytvářejí postoje, které budou proti těm starým negativní," vysvětluje socioložka Jiřina Šiklová.

Sami senioři přiznávají, že chování mladých lidí k nim je stále horší. Někteří mladí lidé se ale brání a nechtějí být házeni do jednoho pytle. Jenže některé výroky na adresu seniorů jsou za hranicí zdravého rozumu a v někdy možná i v rozporu se zákonem. "Jestli je to míněno vážně, se zlým úmyslem nebo to může v jiném vzbudit obavu, že by to mohl někdo realizovat, tak bych asi dal podnět orgánům činným v trestním řízení," říká právník Josef Lžičář.

V mnoha případech jde ze strany teenagerů pouze o špatný nedomyšlený vtip. Senioři jim ale vzkazují, aby nezapomínali na to, že i oni budou jednou staří. “¹²

¹² Tyden.cz. *Důchodci brzdí ekonomiku!" Mládež šikanuje seniory* [online]. 2013 [cit. 2013-10-15]. Dostupný z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/krimi/duchodci-brzdi-ekonomiku-ceska-mladez-sikanuje-seniory_264030.html#.UuEtfvuLpkh

Příloha č. 5: Kvalita života

„Model čtyř kvalit života podle Veenhovena

<i>Čtyři kvality života</i>	<i>Vnější kvality Charakteristiky prostředí včetně společnosti</i>	<i>Vnitřní kvality Charakteristiky individua</i>
<i>Předpoklady Životní šance</i>	<i>A. Vhodnost prostředí</i> <i>- životní prostředí, sociální kapitál, prosperita, životní úroveň</i>	<i>B. životaschopnost jedince</i> <i>- psychologický kapitál, adaptivní potenciál, zdraví, způsobilost</i>
<i>Výsledky Životní výsledky</i>	<i>C. Užitečnost života</i> <i>- vyšší hodnoty než přežití, transcendentální koncepce</i>	<i>D. vlastní hodnocení života</i> <i>- subjektivní pohoda, spokojenost, štěstí, pocit smysluplnosti</i>

Jako čtyři základní kvality života Veenhoven vymezuje:

- životní předpoklady (šance)*
- životní výsledky*
- vnější kvality (charakteristiky prostředí včetně společnosti)*
- vnitřní kvality (charakteristiky individua)“ (Ondrušová, 2011).*

Příloha č. 6: Dotazník

Dotazník

Dobrý den,

jsem studentkou učitelství pedagogiky na Univerzitě Palackého v Olomouci a ráda bych Vás požádala o vyplnění následujícího dotazníku. **Dotazník je určen především žákům různých typů středních škol v okrese Šumperk ve věku 15 - 19 let.** Dotazník je zaměřen na zjištění kvality vztahů mezi adolescenty a seniory a na zájem adolescentů o dobrovolnickou práci se seniory. Tento dotazník je součástí diplomové práce a bude sloužit pouze pro její účely.

Předem děkuji za ochotu dotazník vyplnit.

Bc. Magda Dostálová

Instrukce:

Bude vám předloženo 28 otázek. Z nabídky čtyř nebo více možností vyberte jednu či více odpovědí, která je neblíže Vašemu mínění. U některých otázek máte možnost odpovědět svojí vlastní odpovědí.

1. Vaše pohlaví?

a) muž

b) žena

2. Váš věk?

a) 15 let

b) 16 let

- c) 17 let
- d) 18 let
- e) 19 let
- f) jiná možnost _____

3. Na jakém typu střední školy studujete?

- a) gymnázium
- b) obchodní akademie
- c) střední průmyslová škola
- d) střední škola železniční a stavební
- e) střední škola automobilní
- f) střední zemědělská škola
- g) střední škola sociální
- h) střední zdravotnická škola
- i) střední škola umělecká/ konzervatoř
- j) střední odborné učiliště
- k) nestuduji, jsem zaměstnaný
- l) nestuduji, jsem nezaměstnaný
- m) jiná možnost _____

4. Kde v současné době žijete?

- a) město
- b) vesnice
- c) jiná možnost _____

5. Žijí Vaši prarodiče nebo některý z Vašich prarodičů ve stejné obci jako Vy?

a) ano

b) ne

6. Žijete ve stejné domácnosti s prarodiči/ prarodičem?

a) ano a jsem spokojený

b) ano, ale nejsem spokojený

c) ne, ale přál bych si to

d) ne, ale nepřál bych si to

e) jiná možnost _____

7. Je dle Vašeho mínění dobré, aby prarodiče žili v blízkosti svých vnoučat?

a) ano

b) nevím

c) ne

8. Jaký vztah máte se svými prarodiči?

a) velmi dobrý

b) dobrý

c) špatný

d) jiná možnost _____

9. Jak často jste se svými prarodiči/ prarodičem v kontaktu (návštěvy, telefonáty...)?

a) každý den

b) 4x – 6x za týden

c) 1x – 3x za měsíc

d) zcela výjimečně

e) vůbec

f) jiná možnost _____

10. Z jakého důvodu jste nejčastěji v kontaktu se svými prarodiči/ prarodičem?

- a) návštěva (chci trávit volný čas s prarodiči)
- b) návštěva (prarodiče chtějí volný čas trávit se mnou)
- c) potřebuji pomoc od svých prarodičů
- d) prarodiče potřebují moji pomoc

11. Pokud se svými prarodiči trávíte čas, tak jak nejčastěji?

Zvolte alespoň jednu možnost, maximálně 8 možností

- a) povídání
- b) nákupy
- c) venkovní aktivity
- d) výlety
- e) společenské a jiné hry
- f) sledování televize
- g) práce na zahradě a pomoc v domácnosti
- h) péče o nemocného prarodiče
- i) jiná možnost _____

12. Pomáháte svým prarodičům?

- a) ano a dělám to rád, rád svoji pomoc nabídnu
- b) ano a nedělá mi to problém, když mě prarodiče požádají
- c) ano, ale nebaví mě to, mám jiné zájmy

d) ano, jelikož mi to rodiče přikážou

e) ne

13. proč nechcete pomáhat prarodičům?

14. Kdo je dle Vašeho názoru senior?

a) osoba ve věku 50 let a více

b) osoba ve věku 60 let a více

c) osoba ve věku 70 let a více

d) nevím

e) jiná možnost _____

15. Jaký máte vztah k seniorům (těm, které znáte, např. soused, přítel prarodiče...)?

a) velmi dobrý

b) dobrý

c) špatný

d) jiná možnost _____

16. Pomáháte seniorům (těm, které znáte, např. soused, přítel prarodiče...)?

a) ano a dělám to rád, svoji pomoc rád nabídnu

b) ano a nedělá mi to problém, když mě o pomoc požádají

c) ano, cítím povinnost pomoci jim

d) ne, snažím se vyhnout pomoci jim

e) ne, nechci jim pomáhat

17. Proč nechcete seniorům (těm, které znáte) pomáhat?

18. Jaký máte vztah k seniorům (těm, které neznáte, např. kolemjdoucí ve městě, v obchodě, spolucestující...)?

a) velmi dobrý

b) dobrý

c) špatný

d) jiná odpověď _____

19. Pomáháte seniorům (těm, které neznáte, např. kolemjdoucí ve městě, v obchodě, spolucestující...)?

a) ano a dělám to rád, svoji pomoc rád nabídnu

b) ano a nedělá mi to problém, když mě o pomoc požádají

c) ano, cítím povinnost pomoci jim

d) ne, snažím se vyhnout pomoci jim

e) ne, nechci jim pomáhat

20. Proč nechcete seniorům (těm, které neznáte) pomáhat?

21. Kdo je dle Vašeho názoru dobrovolník?

a) osoba, která bez nároku na odměnu poskytuje pomoc

b) osoba, která za finanční ohodnocení poskytuje pomoc

c) nevím

22. Uvažujete o práci dobrovolníka?

- a) ano
- b) nevím
- c) ne

23. Působil jste již jako dobrovolník?

- a) ano, a chtěl bych znovu
- b) ano, ale nechtěl bych znovu
- c) ne, ale chtěl bych to zkusit
- d) ne, nechtěl bych to zkusit
- e) nevím

24. Z jakého důvodu byste chtěl pracovat jako dobrovolník?

- a) protože mě to baví a naplňuje
- b) protože chci být prospěšný a někomu pomoci
- c) protože bych chtěl získat zkušenosti potřebné pro budoucí povolání
- d) nechtěl bych pracovat jako dobrovolník, pouze za finanční odměnu
- e) nechtěl bych pracovat jako dobrovolník
- f) jiná možnost _____

25. S jakou cílovou skupinou byste jako dobrovolník nejraději pracoval?

Zvolte alespoň jednu možnost, maximálně 4 možnosti.

- a) děti
- b) mládež
- c) dospělí
- d) senioři
- e) s žádnou, nechci pracovat jako dobrovolník

26. Kdybyste měl (a) možnost, působil (a) byste jako dobrovolník v práci se seniory?

- a) ano
- b) nevím
- c) ne

27. Jakou dobrovolnickou práci se seniory byste upřednostnil (a)?

- a) péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních (domov pro seniory)
- b) péče o seniory ve zdravotnických zařízeních (nemocnice)
- c) volnočasové aktivity se seniory (zájmový kroužek pro seniory, letní tábor pro seniory)
- d) nechtěl bych pracovat se seniory jako dobrovolník
- e) jiná možnost _____

28. Z jakého důvodu byste se nerozhodl (a) pro dobrovolnickou práci se seniory?

- a) vyhledávám práci s jinou cílovou skupinou (děti, mládež...)
- b) mám obavy z práce se seniory
- c) nemám dobrý vztah se seniory
- d) nemám dobrý vztah s prarodiči
- e) nemám rád seniory
- f) jiná možnost _____

Příloha č. 7: Počet obyvatel ČR podle pohlaví a základních věkových skupin do roku 2050 podle projekce obyvatelstva ČR z roku 2009

Věkové skupiny	2010		2020		2030		2040		2050	
	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži
Nízká varianta										
0-14	724,8	765,3	794,3	840,8	676,2	717,9	601,2	638,6	615,8	654,1
15-64	3 657,2	3 745,8	3 345,7	3 494,8	3 243,8	3 418,3	3 015,2	3 180,9	2 653,2	2 795,0
65+	956,5	641,0	1 232,2	905,4	1 380,8	1 053,6	1 522,1	1 228,8	1 684,1	1 435,1
Střední varianta										
0-14	725,8	766,4	817,5	865,3	732,1	777,1	678,5	720,5	727,9	773,0
15-64	3 660,6	3 751,8	3 386,9	3 561,4	3 333,5	3 548,8	3 174,3	3 386,4	2 892,1	3 073,8
65+	957,3	641,4	1 249,2	917,2	1 427,7	1 089,2	1 610,8	1 303,2	1 813,1	1 562,5
Vysoká varianta										
0-14	726,5	767,1	841,6	891,0	791,1	839,7	762,2	809,3	846,0	898,4
15-64	3 665,6	3 760,7	3 445,4	3 657,7	3 457,7	3 733,1	3 386,2	3 665,3	3 191,5	3 428,1
65+	957,6	641,8	1 260,9	928,5	1 460,5	1 125,8	1 681,0	1 383,3	1 930,0	1 704,2

Všechny tři varianty možného budoucího vývoje v procesu stárnutí populace naznačují, že hodnota indexu stáří výrazně poroste. A to tak, že v roce 2050 by na 100 dětí ve věku do 14 let včetně připadalo 200-250 osob ve věku 65 a více let.

Všechny projekční varianty počítají s výrazným navýšením počtu seniorů (žen i mužů). Počet žen ve věku 65 a více let by se do roku 2050 mohl zvýšit téměř dvojnásobně, počet stejně starých mužů dokonce více než dvojnásobně.

Zdroj: Český statistický úřad

Příloha č. 8: Návrh nevládní neziskové organizace

Nevládní nezisková organizace

Ke dni 1. 1. 2014 nabyt účinnosti zákon č. 89/ 2012 Sb., Občanský zákoník, který mimo jiné upravuje právní poměry právnických osob soukromého práva, mezi které patří nevládní neziskové organizace.

Dělí právnické osoby na korporace, fundace a ústavy.

Korporace: typicky spolky (§ 210 – 302) je pro ně příznačné, že je tvoří členové nebo společníci. V současné právní úpravě jde především o občanská sdružení.

Fundace: typicky nadace či nadační fondy (§ 303 – 401) je pro ně typické, že jejich základ tvoří majetek určený k určitému účelu.

Ústavy: (§ 402 – 418) je v nich osobní i majetková složka propojena, ústav nemá členy jako korporace, ale zaměstnance, a majetek ústavu není tak chráněn jako u fundací.¹³

Spolek

Spolek § 214 – 302

„Hlavní činností spolku může být jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen. Podnikání nebo jiná výdělečná činnost hlavní činností spolku být nemůže. Vedle hlavní činnosti může spolek vyvíjet též vedlejší hospodářskou činnost spočívající v podnikání nebo jiné výdělečné činnosti, je-li její účel v podpoře hlavní činnosti

¹³ PADĚRA, Vítězslav. *Transformace občanských sdružení ve světle NOZ. Právní aspekty transformace* [online]. 2013 [cit. 2014-01-06]. Dostupný z: http://www.nevladky.cz/data/_news/000481/transformace-obcanskych-sdruzeni-ve-svetle-noz.pptx

nebo v hospodárném využití spolkového majetku. Zisk z činnosti spolku lze použít pouze pro spolkovou činnost včetně správy spolku.“¹⁴

Založení spolku

„Zakladatelé založí spolek, shodnou-li se na stanovách spolku.

Stanovy musí obsahovat alespoň:

- *název a sídlo spolku,*
- *účel spolku,*
- *práva a povinnosti členů vůči spolku, popřípadě určení způsobu, jak jim budou povinnosti a práva vznikat,*
- *určení statutárního orgánu.*“¹⁵

Ustavující schůze

Spolek je možné založit i ustavující schůzí. Svolavatel vypracuje návrh stanov a svolá vhodným způsobem ustavující schůzi.

„Každý, kdo se dostaví na ustavující schůzi a splňuje podmínky pro členství ve spolku, se запиše do listiny přítomných, podepíše se k údajům o svém jménu a bydlišti nebo sídlu. Správnost a úplnost listiny přítomných ověří svolavatel nebo osoba jím pověřená. Platí, že osoby zapsané v listině přítomných podaly řádnou přihlášku do spolku. Správnost a úplnost listiny přítomných ověří svolavatel nebo osoba jím pověřená.“¹⁶

Ustavující schůze:

- volí členy těch orgánů, které podle určení zákona a stanov zvolit má,
- přijímá usnesení většinou hlasů přítomných v době hlasování.

¹⁴ PADĚRA, Vítězslav. *Transformace občanských sdružení ve světle NOZ. Právní aspekty transformace* [online]. 2013 [cit. 2014-01-06]. Dostupný z: http://www.nevladky.cz/data/_news/000481/transformace-obcanskych-sdruzeni-ve-svetle-noz.pptx

¹⁵ ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2012 Občanský zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2014.

¹⁶ ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2012 Občanský zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2014.

- „Kdo hlasoval proti přijetí návrhu stanov, může od přihlášky do spolku odstoupit. O tom musí být učiněn záznam v listině přítomných opatřený podpisy odstupujícího a toho, kdo záznam učinil.“

Účastní- li se ustavující schůze alespoň tři osoby, mohou schválit stanovy podle § 218.

Vznik spolku

„Spolek vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku.

Návrh na zápis spolku do veřejného rejstříku podávají zakladatelé nebo osoba určená ustavující schůzí.

Není-li spolek do veřejného rejstříku zapsán do třiceti dnů od podání návrhu na zápis a není-li v této lhůtě ani vydáno rozhodnutí o odmítnutí zápisu, považuje se spolek za zapsaný do veřejného rejstříku třicátým dnem od podání návrhu. Pokračuje-li spolek v činnosti i poté, co byl jeho zápis do veřejného rejstříku odmítnut, použijí se ustanovení o společnosti.“¹⁷

Organizace spolku

„Orgány spolku jsou statutární orgán a nejvyšší orgán, případně kontrolní komise, rozhodčí komise a další orgány určené ve stanovách.

Stanovy mohou orgány spolku pojmenovat libovolně, nevzbudí-li tím klamný dojem o jejich povaze. Stanovy určí, je-li statutární orgán kolektivní (výbor) nebo individuální (předseda). Neurčí-li stanovy jinak, volí a odvolává členy statutárního orgánu nejvyšší orgán spolku.

Na usnesení členské schůze nebo jiného orgánu, které se přičí dobrým mravům, nebo mění stanovy tak, že jejich obsah odporuje donucujícím ustanovením zákona, se hledí, jako by nebylo přijato. To platí i v případě, že bylo přijato usnesení v záležitosti, o které tento orgán nemá působnost rozhodnout.

Neurčí-li stanovy funkční období členů volených orgánů spolku, je toto období pětileté.

¹⁷ ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2012 Občanský zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2014.

Neurčí-li stanovy jinak, mohou členové volených orgánů spolku, jejichž počet neklesl pod polovinu, kooptovat náhradní členy do nejbližšího zasedání orgánu příslušného k volbě.

Neurčí-li stanovy jinak, použijí se pro svolání, zasedání a rozhodování kolektivních orgánů spolku § 156 a § 159 odst. 2 a přiměřeně též ustanovení o členské schůzi.¹⁸

Nejvyšší orgán spolku

Stanovy určí, který orgán je nejvyšším orgánem spolku; do jeho působnosti zpravidla náleží určit hlavní zaměření činnosti spolku, rozhodovat o změně stanov, schválit výsledek hospodaření spolku, hodnotit činnost dalších orgánů spolku i jejich členů a rozhodnout o zrušení spolku s likvidací nebo o jeho přeměně.

Je-li podle stanov statutární orgán spolku i jeho nejvyšším orgánem a není-li možné vykonávat působnost po dobu delší než jeden měsíc, může alespoň pětina členů spolku svolat shromáždění všech členů spolku; na shromáždění přechází působnost nejvyššího orgánu spolku. To neplatí, určí-li stanovy něco jiného. Neurčí-li stanovy jinak, je nejvyšším orgánem spolku členská schůze; ustanovení § 248 až 257 se na členskou schůzi použijí, pokud stanovy neurčí něco jiného.

Členská schůze

„Členskou schůzi svolává k zasedání statutární orgán spolku nejméně jedenkrát do roka. Statutární orgán spolku svolá zasedání členské schůze z podnětu alespoň třetiny členů spolku nebo kontrolního orgánu spolku. Nesvolá-li statutární orgán spolku zasedání členské schůze do třiceti dnů od doručení podnětu, může ten, kdo podnět podal, svolat zasedání členské schůze na náklady spolku sám.

¹⁸ ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2012 Občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2014.

Zasedání členské schůze se svolá vhodným způsobem ve lhůtě určené stanovami, jinak nejméně třicet dnů před jeho konáním. Z pozvánky musí být zřejmé místo, čas a pořad zasedání.

Je-li zasedání svoláno podle § 248, může být pořad zasedání proti návrhu uvedenému v podnětu změněn jen se souhlasem toho, kdo podnět podal.

Místo a čas zasedání se určí tak, aby co nejméně omezovaly možnost členů se ho účastnit.

Kdo zasedání svolal, může je odvolat nebo odložit stejným způsobem, jakým bylo svoláno. Stane-li se tak méně než týden před oznámeným datem zasedání, nahradí spolek členům, kteří se na zasedání dostavili podle pozvánky, účelně vynaložené náklady.

Je-li zasedání svoláno podle § 248, může být odvoláno či odloženo jen na návrh nebo se souhlasem toho, kdo k němu dal podnět.¹⁹

Kontrolní komise

„Zřídí-li stanovy kontrolní komisi, vyžaduje se, aby měla alespoň tři členy.

Neurčí-li stanovy jinak, volí a odvolává členy kontrolní komise členská schůze.

Určí-li stanovy, že členy kontrolní komise jmenuje nebo odvolává statutární orgán, nepřihlíží se tomu.

Neurčí-li stanovy další omezení, není členství v kontrolní komisi slučitelné s členstvím ve statutárním orgánu spolku ani s funkcí likvidátora.

Kontrolní komise dohlíží, jsou-li záležitosti spolku řádně vedeny a vykonává-li spolek činnost v souladu se stanovami a právními předpisy, nesvěří-li jí stanovy další působnost. Zjistí-li kontrolní komise nedostatky, upozorní na ně statutární orgán, jakož i další orgány určené stanovami. V rozsahu působnosti kontrolní komise může její pověřený člen nahlížet

¹⁹ ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2012 Občanský zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2014.

do dokladů spolku a požadovat od členů dalších orgánů spolku nebo od jeho zaměstnanců vysvětlení k jednotlivým záležitostem.“²⁰

Rozhodčí komise

„Je-li zřízena rozhodčí komise, rozhoduje sporné záležitosti náležející do spolkové samosprávy v rozsahu určeném stanovami; neurčí-li stanovy působnost rozhodčí komise, rozhoduje spory mezi členem a spolkem o placení členských příspěvků a přezkoumává rozhodnutí o vyloučení člena ze spolku.

Neurčí-li stanovy jinak, má rozhodčí komise tři členy, které volí a odvolává členská schůze nebo shromáždění členů spolku. Členem rozhodčí komise může být jen bezúhonná zletilá a plně svéprávná osoba, která ve spolku nepůsobí jako člen statutárního orgánu nebo kontrolní komise.

Nenavrhl-li nikdo vyslovení neplatnosti volby člena rozhodčí komise pro nedostatek bezúhonnosti, platí s výhradou změny okolností, že byla zvolena bezúhonná osoba.

Z činnosti rozhodčí komise je vyloučen její člen, jemuž okolnosti případu brání nebo by mohly bránit rozhodovat nepodjatě. Řízení před rozhodčí komisí upravuje jiný právní předpis.“²¹

Zrušení spolku

„Soud zruší spolek s likvidací na návrh osoby, která na tom má oprávněný zájem, nebo i bez návrhu v případě, že spolek, ač byl na to soudem upozorněn,

a) vyvíjí činnost zakázanou v § 145,

b) vyvíjí činnost v rozporu s § 217,

c) nutí třetí osoby k členství ve spolku, k účasti na jeho činnosti nebo k jeho podpoře, nebo

²⁰ ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2012 Občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2014.

²¹ ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2012 Občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2014.

*d) brání členům ze spolku vystoupit.*²²

Likvidace spolku

„Při zrušení spolku s likvidací sestaví likvidátor soupis jmění a zpřístupní jej v sídle spolku všem členům. Likvidátor vydá proti úhradě nákladů soupis jmění každému členovi, který o to požádá.

Nelze-li povolat likvidátora jinak, jmenuje soud likvidátorem i bez jeho souhlasu některého z členů statutárního orgánu. Není-li to možné, jmenuje soud likvidátorem i bez jeho souhlasu některého člena spolku.

Likvidátor nemůže z funkce odstoupit, může však navrhnout soudu, aby jej z funkce zprostil, prokáže-li, že na něm nelze spravedlivě požadovat, aby funkci vykonával.

Likvidátor zpeněží likvidační podstatu pouze v tom rozsahu, v jakém to je pro splnění dluhů spolku nezbytné. Likvidátor naloží s likvidačním zůstatkem podle stanov. Určí-li stanovami spolku se statusem veřejné prospěšnosti, že má být likvidační zůstatek použit k jiným než veřejně prospěšným cílům, nepřihlíží se k tomu.

Nelze-li s likvidačním zůstatkem naložit podle stanov, nabídne likvidátor likvidační zůstatek spolku s účelem obdobným. Není-li to možné, nabídne likvidátor likvidační zůstatek obci, na jejímž území má spolek sídlo. Nepřijme-li obec nabídku do dvou měsíců, nabývá likvidační zůstatek kraj, na jehož území má spolek sídlo. Získá-li likvidační zůstatek obec nebo kraj, použije jej jen k veřejně prospěšnému cíli.

*Obdržel-li spolek účelově vázané plnění z veřejného rozpočtu, ustanovení § 272 se nepoužije a likvidátor naloží s příslušnou částí likvidačního zůstatku podle rozhodnutí příslušného orgánu.*²³

²² ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2012 Občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2014.

²³ ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. 2. 2012 Občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. 2014.

Návrh spolku Kopretina

Spolek Kopretina

Spolek Kopretina se zabývá pomocí seniorům plnohodnotně využívat volný čas.

Aktivity spolku probíhají v pronajatých prostorách podle charakteru a zaměření akce. Vlastní prostory prozatím nemá.

Poslání a cíle spolku Kopretina

Za hlavní cíle spolku Kopretina je považováno plnohodnotné naplňování volného času seniorů, aktivizace seniorů, nalezení přátel a nových kontaktů seniorů, zlepšení mezigeneračních vztahů, vzdělávání seniorů, pomoc při nalézání smyslu života, motivace k dalšímu úsilí, posílení pocitu sounáležitosti, překonávání pocitu osamělosti.

Těchto cílů spolek Kopretina dosahuje především těmito formami:

- Poskytování poradenství
- Organizování jednorázových akcí pro seniory (výlety, návštěvy, exkurze...)
- Organizování letních táborů pro seniory s dobrovolníky z řad adolescentů
- Vzdělávací kurzy, kde jsou lektory adolescenti

Organizační struktura spolku Kopretina

Orgány spolku jsou:

- a) členská schůze,
- b) výbor,
- c) předseda,
- d) revizor.

Podle Stanov spolku je nejvyšším statutárním orgánem členská schůze, ta je tvořena všemi členy spolku. Členskou schůzi svolává výbor spolku dle potřeby, nejméně však jednou ročně.

Výbor spolku svolává zasedání členské schůze rovněž z podnětu alespoň třetiny členů spolku. Výbor je výkonným orgánem spolku, který za svou činnost odpovídá členské schůzi.

Předseda zastupuje spolek navenek. Předseda jedná jménem spolku a rozhoduje o běžných záležitostech spolku. Výbor stanoví předsedu a určuje rozsah pravomocí.

Revizor je osoba, která působí jako kontrolní orgán spolku. Ze své činnosti je odpovědný členské schůzi. Revizor vykonává dohled především nad hospodařením spolku a upozorňuje radu spolku či schůzi členů na zjištěné nedostatky a podává návrhy na jejich odstranění.

Příloha č. 9: Stanovy spolku Kopretina

Spolek

Kopretina

STANOVY

Čl. 1.

Název a sídlo

Název: Kopretina

Sídlo: Líšná, č. p. 10, okr. Přerov

Čl. 2

Statut spolku

Spolek Kopretina je dobrovolný, nezávislý, sdružující členy na základě společného zájmu.

Čl. 3

Cíle činnosti spolku

Cíle spolku jsou:

- plnohodnotné naplňování volného času seniorů,
- aktivizace seniorů,
- nalezení přátel a nových kontaktů seniorů,

- zlepšení mezigeneračních vztahů,
- vzdělávání seniorů,
- pomoc při nalézání smyslu života, posílení pocitu sounáležitosti, překonávání pocitu osamělosti.

Čl. 4

Členství ve spolku

1. Členem Kopretiny mohou být fyzické osoby starší 18 let a právnické osoby, které souhlasí se stanovami a cíli spolku.
2. O přijetí za člena sdružení rozhoduje na základě písemné přihlášky členská rada spolku,
3. Členství vzniká dnem přijetí za člena
4. Členství zaniká:
 - a) vystoupením člena písemným oznámením,
 - b) zrušením členství na základě rozhodnutí členské schůze z důvodu hrubého porušení povinností člena,
 - c) zánikem spolku.
5. Dokladem členství je písemná přihláška.

Čl. 5

Práva a povinnosti členů

a) Člen spolku Kopretina má právo:

a) účastnit se jednání členské schůze,

b) volit orgány spolku,

c) být volen do orgánů spolku,

d) obracet se na orgány spolku s podněty a stížnostmi a žádat o jejich vyjádření,

e) účastnit se aktivně činnosti spolku.

b) Člen má povinnost zejména:

a) dodržovat stanovy spolku,

b) aktivně se podílet na plnění cílů spolku,

c) svědomitě vykonávat funkce v orgánech spolku,

d) platit členské příspěvky ve výši stanovené členskou schůzí,

e) dbát na to, aby nebyly poškozovány zájmy a dobré jméno spolku.

Čl. 6

Orgány spolku

Orgány spolku jsou:

a) členská schůze,

b) výbor,

c) předseda,

d) revizor.

Čl. 7

Členská schůze

1. Členská schůze je nejvyšším orgánem spolku.
2. Členská schůze tvoří všichni členové spolku.
3. Členskou schůzi svolává výbor spolku podle potřeby, nejméně však jednou ročně. Výbor spolku svolá členskou schůzi vždy, když o to požádá nejméně třetina členů spolku.
4. Členská schůze zejména:
 - a) rozhoduje o změnách stanov spolku,
 - b) volí členy výboru spolku,
 - c) rozhoduje o počtu členů výboru spolku,
 - d) rozhoduje o zrušení spolku.
5. Členská schůze je usnášeníschopná, je-li přítomna nadpoloviční většina všech členů.
6. Každý člen má jeden hlas. Hlasy všech členů jsou rovné.
7. Členská schůze rozhoduje na základě hlasování. Rozhodnutí je přijato, jestliže pro něj hlasuje prostá většina přítomných členů. Rozhodnutí o změně stanov a o zrušení spolku je přijato, jestliže pro něj hlasují alespoň dvě třetiny všech členů spolku.

Čl. 8

Výbor

1. Výbor je výkonným orgánem spolku, který za svou činnost odpovídá členské schůzi. Výbor řídí činnost spolku v období mezi zasedáními členské schůzi.

2. Členství ve výboru vzniká volbou na členské schůzi na základě návrhu některého ze členů.
3. Rada má nejméně 5 členů.
4. Radu svolává předseda, v jeho nepřítomnosti jednatel, nejméně 1x ročně.
5. Volební období trvá maximálně 4 roky.
6. Výbor spolku:
 - a) volí ze svých členů předsedu a jednatele,
 - b) koordinuje činnost,
 - c) svolává členskou schůzi,
 - d) zpracovává podklady pro rozhodnutí členské schůze,
 - e) rozhoduje o přijetí za člena spolku
7. Předseda a jednatel výboru zastupují spolek navenek a jednají jeho jménem.
8. Výbor je usnášeníschopný, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jeho členů.
9. Výbor rozhoduje nadpoloviční většinou přítomných členů.

Čl. 9

Předseda

1. Předseda naplňuje rozhodnutí rady a zastupuje spolek navenek, jedná jeho jménem a rozhoduje o běžných záležitostech spolku. Rozsah pravomocí předsedy stanoví výbor.
2. Předsedu volí výbor.

Čl. 10

Zásady hospodaření

1. Spolek hospodaří s movitým i nemovitým majetkem.
2. Zdroji majetku jsou zejména:
 - a) dary a příspěvky právnických a fyzických osob,
 - b) výnosy majetku,
 - c) členské příspěvky
 - d) dotace a granty
3. Za hospodaření spolku odpovídá výbor, který každoročně zveřejňuje zprávu o hospodaření.
4. Hospodaření se uskutečňuje podle ročního rozpočtu schváleného výborem.

Čl. 11

Zánik spolku

1. Spolek Kopretina zaniká:
 - a) dobrovolným rozpuštěním nebo sloučením s jiným spolkem na základě rozhodnutí členské schůze,
 - b) rozhodnutím Ministerstva vnitra.
2. Zaniká-li spolek dobrovolným rozpuštěním, rozhodne současně členská schůze o způsobu majetkového vypořádání.

Čl. 12

Závěrečná ustanovení

Spolek Kopretina má právo v souladu s cíli své činnosti obracet se na státní orgány a instituce s podněty, stížnostmi, žádostmi.

V Přerově dne:

Přípravný výbor:²⁴

²⁴ MŠ Klubíčko. *Stanovy* [online]. 2013[cit. 2014-01-06]. Dostupný z: http://www.stibrova.cz/foto/Klubicko_stanovy2013.doc

Příloha č. 10: Město Zábřeh a volnočasové vyžití

Navrhovaný letní tábor pro seniory bude zaštiťován navrhovaným spolkem Kopretina a jeho realizace bude představena v prostředí města Zábřeh, konkrétně v jeho části Dolní Bušínov.

Město Zábřeh

Město Zábřeh leží na rozhraní severní a střední Moravy v předhůří Jeseníků. Město nabízí různorodé služby pro veškeré cílové skupiny a možnosti využití volného času.

Vybrané možnosti využití volného času:

- Kino Retro,
- Městská knihovna,
- Plavecký areál,
- Zábřežská kulturní s.r.o., nabízející:
 - o kurzy,
 - o výstavy,
 - o akce kulturního domu,
- Dům dětí a mládeže,
- Klub důchodců,
 - o besedy,
 - o kurzy,
 - o posezení s hudbou,
 - o klubové činnosti,
- OS Dětský svět.

Město Zábřeh je děleno na několik místních celků, kterými jsou Dolní Bušínov, Hněvkov, Pivonín, Václavov.

Dolní Bušínov je vyhledávanou rekreační oblastí, která nabízí množství kulturních a sportovních aktivit a dvě přehradní nádrže.

Volnočasové aktivity pro seniory ve městě Zábřeh

O volnočasové vyžití zábřežských seniorů se stará především Klub důchodců, který nabízí mnoho zajímavých aktivit.

„Náplň činnosti klubu tvoří pořádání přednášek, besed a jiných akcí v prostorách klubu, návštěva divadel a kulturních akcí, zájezdy do přírody apod.

*Členem klubu se může stát každý občan důchodového věku s trvalým pobytem na území města Zábřeh, který má zájem o účast na činnosti klubu. Členství v klubu je bezplatné a vzniká na základě přihlášky, která se podává u libovolného člena samosprávy klubu.“*²⁵

Stanovená provozní doba Klubu důchodců je každé úterý a čtvrtek, od 13.30 do 16.30 hodin.

Dále je možno využít služeb městské knihovny, navštívit plavecký areál se saunou nebo dle zájmu navštívit kino či výstavu.

²⁵ KAPPLOVÁ, Jana. *Klub důchodců* [online]. 2013 [cit. 2013-09-01]. Dostupný z:
<http://www.zabreh.cz/sluzby-pro-verejnost/klub-duchodcu>

Spolek Kopretina, Líšná 10, okr. Přerov, 751 15

výlet pro seniory

Spolek Kopretina srdečně zve všechny

seniory na letní výlet

dne **9. 8. 2014.**

Užijte si návštěvu zámku a jiné zajímavosti s účastníky
letního tábora pro seniory.

Pojed'te s námi!

Cena výletu: 200 Kč/ os.

PROGRAM VÝLETU:

9.00 hod.	sraz účastníků výletu před nádražní halou Zábřeh
9.15 hod.	odjezd autobusem z města Zábřeh do města Úsov
10.00 hod.	prohlídka zámku Úsov (60 minut s průvodcem)
11.00 hod.	prohlídka: Lovecko - lesnické muzeum Úsov Expozice: Hádanky pánů z Vlašimi Galerie akademického malíře Lubomíra Bartoše
12.30 hod.	oběd v Zámecké restauraci
13.30 – 15.30 hod.	volný program ve městě Úsov
15.00 hod.	svačina v přírodě
15.10 hod.	odjezd z města Úsov do města Zábřeh
15.20 hod.	příjezd autobusem před nádražní halu Zábřeh

INFORMACE A PŘIHLÁŠKY: tel.: 772 000 0001 nebo
email: letnitabor.kopretina@seznam.cz

Spolek Kopretina pořádá

pro osoby starší 60 let

LETNÍ TÁBOR PRO SENIORY

KDY: od 9. 8. do 16. 8. 2014

**KDE: Rekreační středisko Prefa
v Dolním Bušínově**

**V klidném lesním prostředí, v blízkosti vodní nádrže,
několik kilometrů od města Zábřeh.**

Ubytování: v penzionu

Strava: 5x denně

Téma letního tábora: Cesta kolem světa

**Zábava, relaxace, hry, vzdělávání, výlety, soutěže,
navazování přátelství...**

Cena: 3300 Kč/ os. /8 dní

INFORMACE A PŘIHLÁŠKY:

tel.: 772 000 0001 nebo email: [letnitabor.kopretina @seznam.cz](mailto:letnitabor.kopretina@seznam.cz)

Líšná 10, okr. Přerov, 75115

Příloha č. 13: Přihláška účastníků tábora pro seniory

Přihláška na letní tábor pro seniory
<i>Údaje v této přihlášce slouží pouze pro provozovatele této akce</i>
Místo konání:
Termín:
Hlavní vedoucí:
Údaje o účastníkovi tábora
Jméno a příjmení:
Datum narození:
Adresa:
Tel:
Zdravotní pojišťovna:
Platba
Cena tábora:
Způsob úhrady: složenkou x bankovním převodem
Informace o zdravotním stavu účastníka
Dieta:
Diagnózy:
Vypište případné alergie, užívání léků apod.:
Zvláštní upozornění:
Poznámky:
Podpis:

Spolek Kopretina

Chcete se stát dobrovolníky?

POJEĎTE S NÁMI NA LETNÍ TÁBOR PRO SENIORY!

- je ti víc než 15 let
- jsi spolehlivý a zodpovědný
- rád pracuješ s lidmi
- chceš pomáhat
- máš komunikační schopnosti
- jsi ochoten se vzdělávat
- jsi ochoten s námi strávit 8 dní na letním táboře?

Pokud jsi na položené otázky odpověděl ano, tak neváhej, ozvi se a můžeš se spolkem Kopretina a s jeho klienty zažít nezapomenutelné zážitky.

Co tě čeká?

- 8 denní letní tábor pro seniory
- tvorba a organizace volnočasových aktivit pro seniory
- vzdělávání seniorů v oblasti práce na PC
- spolupráce s vedoucími letního tábora

Co získáš?

- spoustu zkušeností a zážitků
- školení dobrovolníků
- potvrzení o praxi (dobrovolnictví na letním táboře)

Pokud tě tato nabídka zaujala, neváhej a ozvi se!

Tel.: 772 000 001

email: letnitabor.kopretina @seznam.cz

**Spolek Kopretina
Líšná č. 10
751 15 okr. Přerov**

Příloha č. 15: Přihláška dobrovolníka, souhlas rodičů s dobrovolnictvím, další dokumenty

Přihláška pro dobrovolníky na letní tábor pro seniory
<i>Údaje v této přihlášce slouží pouze pro potřeby provozovatele této akce</i>
Místo konání:
Termín:
Hlavní vedoucí:
Údaje o dobrovolníkovi
Jméno a příjmení:
Datum narození:
RČ:
Adresa:
Tel:
Zdravotní pojišťovna:
<i>Nemusíte vyplňovat v případě plnoletosti</i>
Jméno a příjmení otce:
Zaměstnavatel:
Adresa zaměstnavatele:
Tel:
Jméno a příjmení matky:
Zaměstnavatel:
Adresa zaměstnavatele:
Tel:
Poznámka rodičů:
Podpis otce, podpis matky:
Podpis dobrovolníka:

Čestné prohlášení dobrovolníka

Čestné prohlášení

Prohlašuji na svou čest, že jsem k dnešnímu dni:

- **Nebyl (a) dosud trestán (a) ani vyšetřována pro jakoukoli trestnou činnost.**
- **V době uzavření dohody není proti mně vedeno trestní řízení**
- **Nebyl (a) mi dosud nařízena žádná psychiatrická léčba.**
- **Nejsem uživatelem žádných návykových látek, zejména alkoholu a drog.**
- **Nemám žádnou infekční nebo nakažlivou chorobu.**

Toto prohlášení podepisuji dobrovolně, nikoli pod nátlakem. Jsem si vědom(a) toho, že zamlčení výše uvedených skutečností je závažným porušením podmínek pro výkon dobrovolnické činnosti.

Souhlasím s tím, že výše uvedené údaje jsou součástí mé osobní složky vedené vysílající organizací. Tyto údaje nebudou již dále zpracovávány a budou uchovány jen pro potřebu organizace.

V dne

Podpis dobrovolníka:.....

Zdroj: Charita Jičín

MLČENLIVOST

Dobrovolník rodné číslo

Se zavazuje:

1. Zachovávat úplnou mlčenlivost o všech informacích, se kterými přijde během své dobrovolnické činnosti do styku. Jde především o tyto informace:
 - všechny informace týkající se klientů (jejich osobních údajů, zdravotního stavu, majetkových poměrů apod.),
 - informace získané ze supervizních a evaluačních setkání, především skutečnosti týkající se druhých dobrovolníků,
 - informace týkající se svěřených dokumentů a právních dokumentů,
 - informace o účasti dalších dobrovolníků,
 - informace o spolupracujících organizacích apod.
2. Neposkytovat sdělovacím prostředkům žádné informace o „programu“ bez dohody s koordinátorem, s výjimkou obecných informací o jeho cílech. V případě zájmu médií odkázat na koordinátora.
3. Neposkytovat sdělovacím prostředkům žádné informace o organizaci, ve které bude vykonávat dobrovolnou činnost bez dohody s kontaktní osobou v této organizaci, s výjimkou obecných informací o cílech organizace. V případě zájmu médií odkázat na pověřenou osobu organizace.
4. Chránit veškerou dokumentaci před zneužitím.

Dobrovolník bere na vědomí:

1. Že je touto mlčenlivostí vázán vůči všem dalším organizacím a osobám. Výjimku tvoří situace, kdy je každému občanu uložena ze zákona oznamovací povinnost. V takovém případě je doporučena konzultace s koordinátorem.
2. Že mlčenlivost nezaniká ukončením účasti dobrovolníka v „programu“, ani ukončením „programu“.
3. Že pouze koordinátor či supervizor může rozhodnout o tom, která z informací může být uvolněna a komu poskytnuta, přičemž při použití informací je třeba dbát zvýšené ochrany klientů – používat pouze statistické údaje, bez osobních dat atd.
4. Že porušení výše uvedených zásad může být důvodem k ukončení účasti dobrovolníka v „programu“.

V dne

Podpis²⁶

²⁶ Dobrovolnictví [online]. 2013 [cit. 2013-08-10]. Dostupné z: www.dobrovolnik.cz

SOUHLAS RODIČE S DOBROVOLNICTVÍM

Souhlasím s dobrovolnictvím svého dítěte
narozeném dnev.....na letním táboře pro seniory
konaném v termínu od.....do..... v Dolním Bušínově.

Poznámky:

Jméno a příjmení

.....

Telefonní číslo

.....

Podpis

.....

V.....dne.....

V případě neplnoleposti dítěte je nutné, aby rodičem dítěte dali souhlas s dobrovolnictvím.

Příloha č. 16: Rozpis úkolů dobrovolníků

Dobrovolník č. 1	Příprava a realizace tématu dne: Evropa – Španělsko; příprava tématu dne: Evropa – Řecko;
Dobrovolník č. 2	Příprava a realizace tématu dne: Afrika; školení práce na notebooku a internetu
Dobrovolník č. 3	Příprava a realizace tématu dne: Amerika – Texas; školení práce na notebooku a internetu
Dobrovolník č. 4	Příprava a realizace tématu dne: Asie – Čína; školení: anglický jazyk
Dobrovolník č. 5	Příprava a realizace tématu dne: Austrálie; školení: anglický jazyk

Příloha č. 17: Organizační záležitosti letního tábora pro seniory

Povinná dokumentace tábora je uložena u vedení tábora.

Dokumentace:

- seznam účastníků tábora, vedoucích a ostatních pracovníků,
- přihlášky účastníků tábora,

viz příloha č. 13: Přihláška účastníků letního tábora pro seniory

- hospodářská dokumentace,
 - peněžní kniha tábora,
 - doklady o příjmech a vydáních,
 - příkazní smlouvy (smlouvy dobrovolníků),
 - dohody o provedení práce,
 - dohoda o použití soukromého motorového vozidla pro tábor s knihou jízd,
 - dohody o hmotné odpovědnosti,
 - smlouva o pronájmu pozemku nebo objektu,
 - soupis táborového inventáře,
 - vyjádření místního obecního úřadu ke konání tábora,
- zdravotní dokumentace,
 - ohlášení tábora u orgánu ochrany veřejného zdraví (hygienik),
 - dohoda o poskytnutí zdravotní péče s místním praktickým nebo dětským lékařem,
 - výsledky rozboru vody, není-li tábor zásobován z veřejného zdroje,
 - posudek o zdravotní způsobilosti účastníka tábora,

- nástupní list do tábora,
- nástupní list vedoucího a pracovníka tábora,
- zdravotní průkazy pracovníků činných při stravování,
- zdravotnický deník se záznamem osob přítomných na táboře,
- doklad o kvalifikaci zdravotníka,
- zápis o instruktáži vedoucích a pracovníků v táboře o zásadách bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zásadách požární ochrany, hygieny provozu tábora a poskytování první pomoci,
- jídelníčky podle skutečného stavu.

Pokud se jedná o tábor, kde bude vedení zajišťovat vlastní stravování, patří mezi hospodářskou dokumentaci dále:

- doklady evidující nakoupené, skladované a vydané potraviny,
- denní jídelníčky.²⁷

²⁷ *Tábory Ymca* [online]. 2013[cit. 2013-09-11]. Dostupný z: <http://www.tabory.ymca.cz/>

Příloha č. 18: Personální zajištění letního tábora pro seniory

V průběhu letního tábora pečuje o seniory hlavní vedoucí, několik oddílových vedoucích, zdravotník tábora, hospodář tábora a několik dobrovolníků (při předpokládaném maximálním naplnění kapacity klientů, 25 seniorů a 4 dobrovolníci).

Dobrovolníci jsou osloveni pomocí letáků vyvěšených na středních školách a na internetu (viz příloha č. 14: Informační leták pro žáky).

Personální zajištění, požadavky, práva a povinnosti:

a) Hlavní vedoucí

Požadavky na osobu hlavního vedoucího tábora:

- musí být starší 18 let,
- musí mít schopnost sestavit a vést pracovní tým,
- musí mít praktické i teoretické znalosti práce s dětmi,
- musí mít praxi v činnosti na táborech,
- musí mít "osvědčení hlavního vedoucího" pokud tábor čerpá dotaci MŠMT ČR.

Práva hlavního vedoucího tábora:

- *„podílet se na výběru vedoucích a pracovníků tábora,*
- *odmítnout osobu, která není podle jeho názoru způsobilá po zdravotní, psychické nebo morální stránce svěřenou práci konat,*
- *organizovat chod tábora, řídit všechny vedoucí a pracovníky v táboře, včetně přidělení mimořádných úkolů vyplývajících z naléhavé potřeby tábora,*
- *podílet se na programu tábora,*
- *spolu s hospodářem disponovat svěřenými finančními prostředky,*

- *vyložit z tábora osoby (účastníky i pracovníky), které narušují táborový řád nebo neplní své povinnosti.*“

Povinnosti hlavního vedoucího tábora:

- *„vést tým pracovníků tábora,*
- *znát všechny právní a jiné předpisy pro výkon své funkce na táboře,*
- *dodržovat právní předpisy a kontrolovat v tomto směru všechny vedoucí a pracovníky tábora,*
- *seznámit se včas s místem a vybavením tábora,*
- *kontrolovat celkové zajištění zdravotnické péče,*
- *kontrolovat hospodaření tábora a denní výkazy o spotřebě potravin,*
- *dohlížet na chod programu a výchovné práce, činnost vedoucích a dodržování pořádku a kázně,*
- *pečovat o zajištění bezpečnosti a zdraví všech účastníků tábora,*
- *zabezpečit řádné vedení potřebné dokumentace,*
- *ohlásit pořadateli tábora závažné události, úrazy a onemocnění.*“²⁸

b) Oddílový vedoucí

Požadavky na osobu vedoucího:

- musí být starší 18 let,
- osobní a odborné předpoklady pro práci s cílovou skupinou.

Práva vedoucích:

- pracovat samostatně se svěřenou skupinou,

²⁸ *Tábory Ymca* [online]. 2013[cit. 2013-09-11]. Dostupný z: <http://www.tabory.ymca.cz/>

- řídit přiděleného praktikanta, dobrovolníka,
- účastnit se porad vedení tábora, vznášet náměty a připomínky k chodu tábora,
- účastnit se vytvoření materiálních podmínek nutných k výkonu své práce na táboře.

Povinnosti vedoucího:

- být osobním příkladem a dodržováním všech zásad a být vzorem pro účastníky tábora,
- řádně připravit program,
- řídit se pokyny vedení tábora,
- dbát soustavně o bezpečnost a zdraví účastníků tábora zejména mimo tábor a při koupání,
- nehody, úrazy nebo onemocnění ihned hlásit zdravotníkovi tábora, mít přehled o zdravotním stavu účastníků tábora,
- pečovat o přátelské vztahy, kázeň, pořádek mezi účastníky tábora.²⁹

c) Zdravotník tábora

Účast zdravotníka na táboře je povinná, musí být dosažitelný 24 hodin denně po celou dobu konání tábora. (dle zákona 258/2000 Sb.).

Funkci zdravotníka tábora může vykonávat fyzická osoba, která splňuje alespoň jednu z podmínek:

- má alespoň úplné střední odborné vzdělání v oborech všeobecná sestra, zdravotnický asistent, dětská sestra, nebo porodní asistentka,
- absolvoval kurs první pomoci se zaměřením na zdravotnickou činnost na táboře,
- je studentem lékařství po absolvování třetího ročníku.

²⁹ *Tábory Ymca* [online]. 2013[cit. 2013-09-11]. Dostupný z: <http://www.tabory.ymca.cz/>

Práva zdravotníka tábora:

- účastnit se přípravy programu a kontrolovat fyzickou zátěž účastníků tábora, aby byla úměrná jejich věku,
- účastnit se sestavování jídelníčku a vyžadovat, aby skladba stravy byla úměrná zdravotnímu stavu, věku a zátěži účastníků tábora,
- požadovat od provozovatele tábora a od hlavního vedoucího tábora všechna opatření k řádnému zabezpečení zdravotní stránky tábora ve smyslu příslušných předpisů.

Povinnosti zdravotníka tábora:

- zajistit základní péči o zdraví všech účastníků tábora po dobu konání tábora, doprovázet účastníky tábora k lékaři, popř. na odborná vyšetření,
- výskyt přenosných nemocí hlásit lékaři i KHS,
- účastnit se denního programu a zajišťovat dohled nad bezpečností, není-li vázán péčí o nemocné,
- pečovat o nemocné na izolaci a provádět výměnu a manipulaci s infekčním prádlem,
- kontrolovat dodržování hygienických požadavků stanovených zákonem 258/2000 Sb. a prováděcími předpisy, výdej stravy a pitný režim,
- kontrolovat dodržování zásad osobní hygieny osobami činnými při stravování,
- kontrolovat zdravotní stav osob činných při stravování,
- kontrolovat, zda všichni účastníci i pracovníci tábora splňují podmínky stanovené zákonem 258/2000 Sb.,
- účastnit se sestavování jídelníčku,
- účastnit se sestavování režimu dne,

- provést výpisy z posudků zdravotní způsobilosti účastníků tábora a zdravotní způsobilosti pracovníků tábora vykonávajících dozor a zdravotníka (ve výpisu uveďte vždy jméno osoby, závěr posudku a záznam o tom, které zdravotnické zařízení posudek vydalo),
- s obsahem zdravotní dokumentace účastníků a pracovníků seznámit hlavního vedoucího tábora a upozornit ho na zdravotní odchylky,
- s obsahem zdravotní dokumentace účastníků seznámit vedoucí účastníků tábora a upozornit je na zdravotní odchylky,
- vedení zdravotnického deníku a seznamu všech účastníků tábora,
- převzít a zkontrolovat ošetřovnu a lékárničku a doplnit chybějící materiál a medikamenty,
- zajistit, aby léky a zdravotnická dokumentace účastníků tábora byly umístěny tak, aby k nim neměly volný přístup nepovolané osoby.³⁰

d) Hospodář tábora

„Hospodář je odpovědný za nakládání s finančními prostředky a inventářem tábora.

Požadavky na osobu hospodáře tábora:

- *musí být starší 18 let,*
- *musí mít odborné předpoklady,*
- *musí být bezúhonný,*
- *musí mít organizační schopnosti.*“

Práva hospodáře:

- s hlavním vedoucím tábora pracovat se svěřenými finančními prostředky pro provoz tábora.

³⁰ *Tábory Ymca* [online]. 2013[cit. 2013-09-11]. Dostupný z: <http://www.tabory.ymca.cz/>

- Povinnosti hospodáře:
- dodržovat hospodářské a finanční zásady pořadatele a obecně závazné předpisy,
- znát vyhlášku 106/2001 Sb.,
- mít u sebe příslušné tiskopisy, zejména pokladní knihu,
- zajišťovat dodávky potravin, převzetí a skladování během tábora (pokud na táboře není stravování zajištěno jinak),
- vést přehledy o hospodaření a předkládat je hlavnímu vedoucímu tábora,
- při ukončení tábora provést inventuru zásob,
- po ukončení tábora uzavřít pokladní deník a poté zpracovat podklady k hodnocení hospodářského provozu tábora.³¹

³¹ *Tábory Ymca* [online]. 2013[cit. 2013-09-11]. Dostupný z: <http://www.tabory.ymca.cz/>

Příloha č. 19: Ubytování a stravování na letním táboře pro seniory

Ubytování

Ubytování po dobu letního tábora v rekreačním středisku Prefa v Dolním Bušínově. Toto středisko disponuje v přízemí a prvním patře několika čtyřpokojovými, třípokojovými a dvoupokojovými pokoji. V přízemí i prvním patře jsou hygienická zařízení. V přízemí je společenská místnost, kterou je možné po dobu letního tábora využívat jako klubovnu i jako jídelnu.

Účastníci letního tábora budou do pokojů rozřazeni dle svých preferencí.

Stravování

Stravování je po dobu letního tábora zajištěno kuchyní penzionu. Kuchaři jsou ochotni přizpůsobit jídelníček tak, aby byl vhodný pro seniory, případně vařit i dietní stravu. Strava bude podávána 5x denně, dostatek tekutin bude po celý den.

Pravidelný režim denního stravování:

Snídaně 7.30 hod.

Svačina 10.30 hod.

Oběd 12.30 hod.

Svačina 15.30 hod.

Večeře 18.30 hod.

Případné změny jsou vázány na výlety a aktivity letního tábora.

Příloha č. 20: Rozpočet letního tábora

Rozpočet je vytvořen pouze orientačně při předpokládaném maximálním počtu účastníků tábora a při současných cenách.

Počet

účastníci tábora	25
hlavní vedoucí	1
koordinátor dobrovolníků	1
zdravotník	1
dobrovolníci	5
Celkem	33

Položka	Množství	Cena
Ubytování a stravování	7x 4lůžkový pokoj/ 7 nocí 1x 3lůžkový pokoj/ 7 nocí 1x 2lůžkový pokoj/ 7 nocí Snídaně 7x Svačina 13x Oběd 6x Večeře 7x	69 300,-
Doprava	Autobus: Zábřeh – Úsov, Úsov – Zábřeh – Dolní Bušínov (1500 Kč)	2000,-

	Autobus: Mírov – Krchleby (9 Kč)	
Výlety	Hrad Úsov (vstupné 70 Kč důchodci, 70 Kč plné) Oběd v restauraci (65 Kč menu + 25 Kč pití)	4310,-
Country zpěvák		2000,-
Materiál potřebný k programu		1500,-
Lékárna		1500,-
Další výdaje, rezerva		1500,-
Honoráře personálu		0,-
CELKEM		82 110,-

Celkem:

„Má dáti“: 82 110,-

- Státní dotace XX Kč, sponzoři XX Kč
- Cena letního tábora 3300,-/os.

„Dal“: 82 500,-

Cena letního tábora pro seniory bez případných dotací sponzorských darů **3300,-** / os.

Příloha č. 21: Dotazník o představě letního tábora pro seniory

Dotazník o představě letního tábora pro seniory

Dotazník je anonymní, nemusíte se podepisovat

1. Jaký je Váš denní režim? V kolik hodin byste na táboře chtěl/a vstávat? V kolik hodin byste na táboře chtěl/a chodit spát?

2. Jak byste si představoval/a denní režim na táboře?

3. Jaké aktivity byste na táboře upřednostnil/a?

4. Měl/a byste zájem o výuku anglického jazyka a o výuku práce na počítači/notebooku?

5. Máte nějaké další přání či představy o letním táboře, na který pojedete?

Děkujeme za Vaše odpovědi.

**Příloha č. 22: Používání mobilních telefonů ve vybraných věkových skupinách
v letech 2006 a 2011 v procentech osob daného věku (ČSÚ)**

Věková skupina	Rok 2006	Rok 2011
16 – 24 let	97,7 %	98,7 %
55 – 64 let	76,0 %	94,9 %
65 – 74 let	54,3 %	86,9 %
75 + let	24,8 %	57,7 %

Příloha č. 23: Používání osobního počítače a internetu ve vybraných věkových skupinách v letech 2006, 2008 a 2011 v procentech osob daného věku (ČSÚ)

Věková skupina	médium	Rok 2006	Rok 2008	Rok 2011
16 – 24 let	Osobní počítač	83,9 %	92,2 %	95,4 %
	Internet	77,7 %	90,3 %	94,8 %
55 – 64 let	Osobní počítač	26,4 %	36,8 %	48,6 %
	Internet	20,7 %	32,6 %	46,3 %
65 – 74 let	Osobní počítač	7,0 %	12,9 %	2,5 %
	Internet	5,2 %	9,7 %	25,0 %
75 a více let	Osobní počítač	1,1 %	1,7 %	5,2 %
	internet	0,9 %	1,6 %	4,1 %

Příloha č. 24: Rozpis individuální výuky

Školení práce na notebooku a internetu

	KURZ Práce na notebooku a práce na internetu Dobrovolník 2 Jméno:	KURZ Práce na notebooku a práce na internetu Dobrovolník 3 Jméno:	KURZ Anglického jazyka Dobrovolník 4 Jméno:	KURZ Anglického jazyka Dobrovolník 5 Jméno:
2. den datum:				
3. den datum:				
4. den datum:				

5. den				
datum:				
6. den				
datum:				

Účastníci tábora se mohou zapsat do volných kolonek dle toho, kdy chtějí absolvovat individuální školení/ kurz. Zapisují se i podle toho, u kterého dobrovolníka chtějí kurz absolvovat a jak často.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Magda Dostálová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Dobrovolnictví jako prostředek ke zkvalitnění mezigeneračních vztahů
Název v angličtině:	Volunteering as a way for improving quality of intergenerational relationships
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá dobrovolnictvím a mezigeneračními vztahy, konkrétně vztahy mezi seniory a adolescenty. Téma mezigeneračních vztahů je s dobrovolnictvím propojeno, jelikož s přibývajícím počtem seniorů v naší populaci je potřebné zajistit zlepšení vztahů s mladší generací a jedním ze způsobů by mohlo být právě dobrovolnictví. Dále diplomová práce přináší návrh projektu ke zlepšení mezigeneračních vztahů mezi seniory a adolescenty a to letní tábor pro seniory, kde budou působit adolescenti jako dobrovolníci. Hlavním cílem diplomové práce je shrnout informace o dobrovolnictví a mezigeneračních vztazích, provést empirický výzkum a na základě výsledků empirického šetření navrhnout projekt

	letního tábora pro seniory a adolescenty jako dobrovolníky.
Klíčová slova:	Dobrovolnictví, dobrovolník, senior, adolescent, mezigenerační vztahy, letní tábor pro seniory
Anotace v angličtině:	This thesis is about volunteering and intergenerational relationships especially relations between seniors and adolescents. The topic intergenerational relationships is connected with volunteering because due to increasing number of seniors in our society needs to improve relations with a young generation and the volunteering may be the right way. Also the thesis brings a project proposal for improving of intergenerational relationships between seniors and adolescents at a summer camp where the adolescents works as volunteers. The main objective of the thesis is to summarize information about volunteering, intergenerational relationships, realize empiric survey and based on that propose a project for summer camp for seniors and adolescents as volunteers.
Klíčová slova v angličtině:	Volunteering, volunteer, senior, adolescent, intergenerational relationships, summer camp for seniors
Přílohy vázané v práci:	Přílohy v diplomové práci: 24 příloh (65 stran)
Rozsah práce:	130 stran
Jazyk práce:	Český